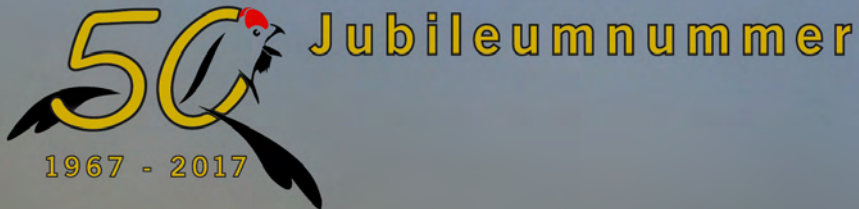

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

jaargang 51, nummer 1

februari 2017

INHOUD

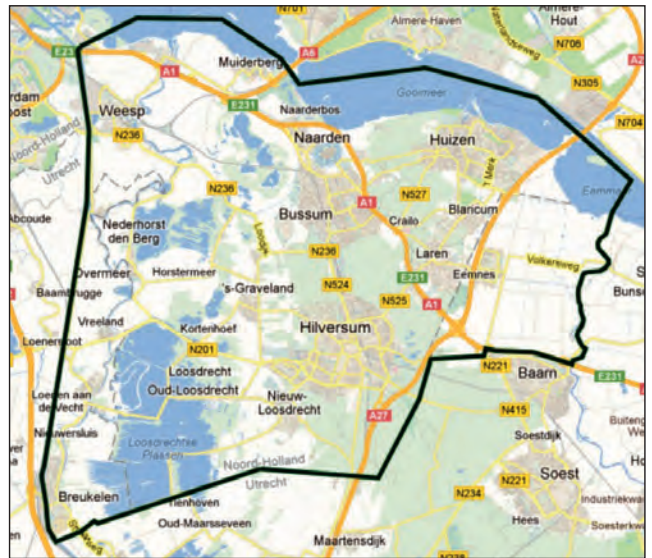
Van de voorzitter / van de redactie	3
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering	4
Ereleden	5
50 jaar vogelwerk in het Gooi	6
De VWG en natuur- en vogelbescherming	10
Het Naarderbos van een 40 jaar geleden	13
De vier voorzitters sinds 1992	16
Belangrijk	22
De werkgroep Vogelcursus	25
Gedichten	28
Commissie Zuidelijk-Flevoland	29
Leden met een lange staat van dienst	31
Jan van Dijk	35
Fotowedstrijd	36
Rob van Maanen	42
Interview Paul Keuning	43
Ornithologisch Erfgoed	44
De Koekoek	46
Boekbespreking	48
Werkgroep communicatie	49
Vogel van het jaar	57
De VWG en de westelijke Eempolders	62
Eerste nijlgans met kleurringen geringd	67
Wat zien ik?	68
Prikbord	69
Ontvangen literatuur	70
Onderzoek verbetering vogelkijkhutten	72
Programma	73
Adressenlijst	74

FOTO'S OP DE OMSLAG

Foto op de cover: **Korhaan**
Fotograaf: *Natuurfotografie Yves Adams*

Foto achterkant: **Overzicht omslagen door de jaren heen**

Het werkgebied van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

INFORMATIE

Contributie en lidmaatschap

De contributie van de vogelwerkgroep bedraagt minimaal €20,- per jaar. Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad *De Korhaan*. Leden uit één gezin, of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal €7,- per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift.

Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 november van het lopende kalenderjaar.

Schenkingen

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als ANBI aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG. Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Verenigingsorgaan van
Vogelwerkgroep
Het Gooi en Omstreken
Verschijnt 4 x per jaar

Jaargang 51
nummer 1, februari 2017
ISSN: 0929-8762

Redactie
Paul Keuning (hoofdredactie)
Dick Jonkers, Wobbe Kijlstra
Carla van Lingen
Hans Hover
Rob Moolenbeek
Jelle Hogenbirk (fotoredactie)

Redactieadres
redactie@vwggooi.nl
Paul Keuning
Stam 26
1275 CJ Huizen
035 - 526 8281

Ledenadministratie
ledenadministratie@vwggooi.nl
Egbert Leijdekker
Dr. A. Kuyperlaan 18a
1402 SC Bussum
06 83567957

Advertenties
In overleg met de redactie

Drukkerij
BakkerBaarn

Inleveren kopij
Uiterlijk: 28e van de maand december, maart, juni of september

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren. De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Van de voorzitter

Hier is dan de extra dikke jubileum-Korhaan. Een vereniging van vrijwilligers die 50 jaar bestaat en meer dan ooit springlevend en vol activiteit is. Terugkijkend kunnen we vaststellen dat er in die 50 jaar veel is veranderd. Daar waar 50 jaar geleden de belangen van natuur en vogels nog zwaar bevochten moesten worden, is hiervoor nu al veel in wettelijke kaders en procedures vastgelegd. Bij grote en ook kleine infrastructurele projecten worden eisen gesteld voor behoud en anders voor compensatie van natuur.

Kijkend naar wat we om ons heen zien en ook naar toekomst, dan merken we op dat de bedreigingen voor natuur en vogels nu een wat meer sluipend karakter hebben. De gestaag toenemende bevolkingsdruk en de welvaart, leiden tot toenemende bebouwing, verkeer en recreatiebehoefte. De vergaande intensivering van de

landbouw heeft ook verschraling van de natuur tot gevolg. Genoeg redenen om ons als vogelwerkgroep in te blijven zetten voor meer kennis en bescherming van onze geliefde in het wild levende vogels. Genoeg te doen in de nabije toekomst dus voor onze vogelwerkgroep.

Maar laten we vooral ook niet vergeten om te genieten en onze successen te vieren. Op 15 december bijvoorbeeld ontvingen onze weidevogel beschermers de Gouden Mispel van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) voor het goede werk en de bereikte resultaten in de Eempolders. Zie ook het artikel hierover op onze website. Als vogelwerkgroep kregen we symbolisch een pestvogel overhandigd, als aanmoediging om toch vooral kritisch de belangen van de vogels en de natuur te blijven behartigen.

We zijn een werkgroep en geen praatgroep. Als bestuur hebben we vastgesteld, dat het standaard twee keer per jaar beleggen van een Algemene Ledenvergadering vrij veel werk kost en weinig zinvol is. Daarom zullen we vanaf 2017 weer terug gaan naar de vroegere één ALV per jaar in maart. Dan kunnen we in november weer een mooie lezingavond invullen. De agenda voor de maart-vergadering vind je elders in de Korhaan. Daarin kan je ook lezen, dat Juun de Boer het bestuur gaat verlaten. Op het moment van schrijven zijn we nog op zoek naar een opvolger voor Juun, die vooral de Subgroep Avifauna in het bestuur vertegenwoordigt. Wil je hier meer over weten, neem dan even contact op met een van de bestuursleden. Om De Korhaan niet nog dikker te laten worden, rond ik nu af en wens je een leuk en vogelrijk jubileumjaar toe.

Van de redactie

Natuurlijk moet de redactie juichen wanneer onze Vogelwerkgroep jubileert en wanneer we daar een bijdrage aan hebben mogen leveren in de vorm van dit lijvige JUBILEUMNUMMER van De Korhaan. Maar het was wel een klus! Een klus, die we met een goed en kundig redactieteam hebben kunnen klaren. En met medewerking van velen die een bijdrage leverden. Niet te vergeten de medewerkers, die voor de correctie garant staan.

Het bereiken van de mijlpaal van 50 jaar gaf de redactie aanleiding om nog eens lekker te duiken in de begintijd. Verschillende ooggetuigen vertellen hun verhaal. Natuurlijk waren de pio-

niers van het begin veel te ambitieus: er moest een beschrijving komen van alle in ons werkgebied voorkomende broedvogels. Daarbij namen we ook nog even Zuidelijk Flevoland mee, want dat werd nog door niemand systematisch in de gaten gehouden op de daar voorkomende vogels.

En ja, het waren de roerige zeventiger jaren. Zou er een weg komen dwars door Bikbergen, om Huizen een vlotte verbinding te geven met de A1? Dan gingen wij daar tegenin. Paté van lijsters in een delicatessaak in Bussum? Dat kon toch niet! En wat dacht je van de verkoop van opgezette vogels bij V&D? Ons protest haalde de krant en het was gauw gedaan met de

paté en de opgezette fazanten. We protesteerden tegen de vogelvangst en -jacht tot in Malta en de Pyreneeën aan toe.

We worden echt blij van de werkelijk schitterende foto's, die de veertig leden van de fotowerkgroep tot stand brengen. Dat is niet alleen te zien aan de prijswinnaars van de fotowedstrijd, maar ook als we van een willekeurige vogel een foto nodig hebben voor een artikel.

We zien de toekomst van de Vogelwerkgroep en De Korhaan daarom met vertrouwen tegemoet, zeker als je ziet wat er nu allemaal in korte tijd tot stand gebracht wordt.

Algemene Ledenvergadering VWG 16 maart 2017

Eidereend

Frieda van den Berg

Hierbij nodigt het bestuur de leden uit voor de Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken op donderdag 16 maart 2017 in de Infoschuur van GNR.
Aanvang 20.00 uur, zaal open om 19.30 uur.

Na de pauze zal Jan Mooij een lezing houden over de ontwikkelingen in de Eempolders..

De agenda voor de ledenvergadering luidt als volgt:

1. Opening en mededelingen bestuur
2. Vaststellen verslag Algemene Ledenvergadering van 17 november 2016
3. Algemeen Jaarverslag 2016
4. Financieel Jaarverslag 2016
5. Verslag Kascommissie
Wordt uitgebracht tijdens de vergadering
6. Decharge bestuur
7. Voorstel tot verhoging van contributie
8. Voorstel tot wijziging van het huishoudelijk reglement
9. Alcoholgebruik in de infoschuur
10. Bestuurssamenstelling en –verkiezing
11. Juun de Boer is aftredend en niet herkiesbaar
(Tegen)kandidaten kunnen zich tot aanvang van de vergadering melden bij een van de bestuursleden.
12. Projecten Dineke Sluijters Vogelfonds
De A.L.V. wordt, overeenkomstig het advies van de commissie, gevraagd om in te stemmen met de eventueel ingebrachte projecten.
13. Jubileumjaar
14. Rondvraag en sluiting

P.S. Alle stukken staan op de website: www.vwggooi.nl. -> vereniging -> verenigingsverslagen

Oorkonde

Vogelwerkcroep Het Gooi en Omstreken staat of valt met de leden die niet op de tijd letten, maar intussen wel bergen werk verzetten en dat gedurende vele tientallen jaren.

We hebben een aantal van deze onbaatzuchtige, harde werkers in het zonnetje gezet, de leden met een oorkonde. Dit zijn ze:

H. van Oosterhout	12-05-2002	Y. Bosman	02-09-2007
P. van der Poel	06-10-2004	H. de Rooij	27-03-2008
G. Proost	25-03-2004	H. Sevink	27-03-2008
M. van Houten	31-03-2005	F. van de Woord	15-06-2008
B. van den Brink	31-03-2005	R. Beskers	26-11-2009
A. van Klaveren	24-11-2005	L.J. Dwars †	24-03-2011
F. Wilms	24-11-2005	J. Mooij	24-11-2011
R. Huizenga	30-03-2006	R. Rense	28-03-2013
W.J. Hoeffnagel	23-11-2006	P. Hulzink	28-03-2013
F. van Klaveren	23-11-2006	C. de Kruijf †	dec. 2014
R. Kole	27-09-2007	H. Hepp	12-11-2015

Onze ereleden

D.A. Jonkers	29 maart 1973
J.van Dijk	28 april 1977
M.A.F.H. Tabois	28 april 1977
J.Harder	26 september 1992
A.P. Vermeulen	26 september 1992
J.J.M. van Velsen	4 november 2002
R.A. Kole	29 september 2007

V.W.G. Het Gooi en Omstreken

50 jaar vogelwerk in het Gooi

Wobbe Kijlstra

Henk Hardon en Dick Jonkers (r) in de Eempolders

Joke van Velsen

In het jubileumnummer van De Korhaan kan een artikel over 50 jaar 'vogelwerk' niet ontbreken. Het is leuk deze vraag te krijgen, maar hoe pak je dat nu aan. Onder de subgroep Avifauna vallen vijftien verschillende werkgroepen en dan mogen we de subgroep excursies, vogelherkenning en communicatie niet vergeten. Allemaal subgroepen met een eigen verhaal, een eigen historie. Al met al niet eenvoudig om er toch iets van te maken.

Zes vragen aan alle werkgroepen

De eerste stap is gewoon aan iedere werkgroep vragen om te reageren op een aantal vragen. Dan is er in ieder geval een begin. Zo gezegd zo gedaan heb ik iedere werkgroep gevraagd aan de hand van de volgende vragen na te gaan wat interessant kan zijn voor een artikel over 50 jaar vogelwerk:

- Hoe lang bestaat de werkgroep en wat was de reden om te starten?
- Wat was de doelstelling en bestaat

deze nog steeds?

- Wat is bereikt in al die jaren, waar kijk je met genoegen op terug en waar word je minder vrolijk van?
- Zijn er veranderingen of gebeurtenissen die kenmerkend zijn of van grote invloed op de werkzaamheden?
- Welke vogelsoorten vroegen 40 jaar geleden de speciale aandacht en hoe staat het daar nu mee?
- Hoe zie je de toekomst?

Een aantal werkgroepen reageerde snel, sommigen uitgebreid en anderen kort. Ook zijn er werkgroepen die er niet aan toekomen te reageren. Ronald Beskers van het nestkastenonderzoek was het kortst: "Je komt maar langs en dan vertel ik je wel wat", waarover elders in deze Korhaan een impressie.

Naast het krijgen van gegevens mag van je verwacht worden, dat je ook zelf op zoek gaat. In deze zoektocht naar verdere aanknopingspunten is www.natuurtijdschriften.nl een zegen. Hier kun je alles vinden over 50 jaar vogelwerkgroep. Alle

uitgaven van De Korhaan zijn daar gedigitaliseerd en toegankelijk. Je vult een zoekterm in en krijgt de artikelen waar je mogelijk wat aan hebt. Voor dit artikel is het boeiend te beginnen bij het verslag van de algemene ledenvergadering van de VWG Het Gooi e.o. gehouden op 29 maart 1973. In dit verslag wordt ingegaan op het werk van de subgroepen. Hieronder volgen een paar passages die een beeld geven in wat in de beginjaren van de Vogelwerkgroep speelde.

Subgroep Avifauna

'Naar aanleiding van de opsomming van de rapporten die de VWG heeft opge maakt, merkt de heer E.R. Osieck op, dat dit op zichzelf is toe te juichen, maar dat zijns inziens de uitgaven kritischer en zorgvuldiger behoren te worden samengesteld, omdat hij vreest dat zij anders niet serieus worden genomen.'

Waarnemingskaartjes

'De heren Harder en Osieck informeren naar het gebruik dat van de waarnemingsgegevens wordt gemaakt. De heer Van der Poel antwoordt dat hij momenteel bezig is met het opzetten van een goed bruikbare kaartenverzameling.'

Excursies

'De heer Jonkers merkt op dat de deelneming aan de excursies zijns inziens zeer te wensen overlaat. Het overgrote deel van de leden laat altijd verstek gaan, terwijl toch deze excursies bedoeld zijn om de kennis van de leden op hoger peil te brengen. Hij doet op iedereen nogmaals een beroep deze gelegenheid niet te verwaarlozen.'

Ringonderzoek

'De heer Osieck merkt op, dat voor het eerst in een jaarverslag van deze groep melding wordt gemaakt van het slecht functioneren' en verderop in het verslag geeft de voorzitter aan dat 'in de ontwerpstatuten dan ook niet is voorzien in het bestaan van deze subgroep.'

Overige activiteiten

De vergadering gaat ook in op de activiteiten van de subgroep Zuid Flevoland (hier wordt in deze jubileumeditie apart op ingegaan) en het verslag van de controleurs Vogelwet 1936. Voor wat betreft de 'controleurs Vogelwet 1936' wordt aangegeven, dat veel controleurs helaas geen lid zijn van de VWG en dat men bezwaar heeft tegen het publiceren van de activiteiten. De officiële instanties hebben eigenlijk liever dat helemaal geen verslag wordt gemaakt.

Dit geeft een mooi inkijkje in wat in 1973 belangrijk was en wat speelde in de vogelwerkgroep. Ook het redactiebeleid van De Korhaan komt in de vergadering aan de orde. Toegelicht wordt dat een subgroep hiervoor nodig is en wordt gezien als 'samenwerkingsverband van die leden, die zich op enigerlei wijze bezig houden met het vervaardigen, typen, vermenigvuldigen en verzenden van ons orgaan.'

In het verslag wordt nog geen melding gemaakt van de werkgroep Eempolder-telling. Deze is op 6 januari 1973 gestart. De aanleiding was een verzoek van de werkgroep Ontwikkeling Eemland. Door de intensivering van de landbouw stond de flora en fauna in de Eempolders onder grote druk. Bovendien was er sprake van een ruilverkaveling. Men wilde het effect (positief of negatief) weten van al deze veranderingen op de vogelpopulatie.

Uit de onderwerpen die in de vergadering aan de orde kwamen spreekt duidelijk een maatschappelijk engagement. Kunnen we met onderzoek, het verzamelen van gegevens inzicht krijgen in het effect van de veranderingen op de vogelpopulatie en invloed uitoefenen op de besluitvorming. Ook zie je dat sommige thema's tijdloos lijken en nog steeds actueel zijn of waarbij de ontwikkeling in de technologie uiteindelijk een handje helpt.

Ik ben er niet achter aangegaan wat P. van der Poel voor oplossing voor de waarnemingsgegevens in gedachten had. Inmiddels zijn, met dank aan Folkert de Boer, duizenden waarnemingskaartjes ingevoerd in www.waarneming.nl

en behoort het bijhouden van waarnemingen op papieren kaartjes echt tot het verleden. Met het ringonderzoek is het ook goed gekomen. Op het ringstation, gelukkig weer op de vaste plek aan het Gooimeer en met het ringen van oeverwaluwen, ganzen, weidevogels en roofvogels wordt waardevolle informatie verzameld over broedsucces, vestiging en spreiding. Ook de wetenschap pikt een graantje mee. Een voorbeeld zijn de monsters die bij ganzen werden genomen voor het Nationale Influenza Centrum van de Erasmus Universiteit voor onderzoek naar het voorkomen van griepvirussen bij vogels.

Onze doelstelling

In de statuten van de Vogelwerkgroep is als doel opgenomen "*de bestudering en bescherming van de in het wild levende vogels in het werkgebied.*" Gestart met de subgroep Avifauna is dat doel nog steeds leidend voor alle subgroepen. Vooral de laatste jaren wordt niet tegen, maar samengewerkt met andere organisaties. Bij de broedvogelinventarisaties ligt de nadruk op de natuurgebieden, die op verzoek van Natuurmonumenten, Goois Natuurreservaat, Staatsbosbeheer en Waternet worden geïnventariseerd. De langlopende telling van de waterleidingplas in

Loosdrecht is een goed voorbeeld waar Waternet in overleg met de werkgroep maatregelen heeft genomen om de teruggang in het aantal grote karekieten te keren en waar wordt gewerkt aan een biotoop waar de moerasvogels zich thuis voelen.

We combineren op deze manier onze eigen doelstelling met het belang van deze beherende instanties, geven Dirk Prop en Piet Spoorenberg aan. Ook organiseren we inventarisaties voor Sovon, zoals het Atlasproject. De gegevens van de watervogeltellingen gaan rechtsreeks naar Sovon.

De ontwikkeling in de technologie en dan vooral ICT, heeft het werk van de vogelwerkgroep opgestuwd in de vaart der volkeren. Dit geldt ook voor ons lijfblad De Korhaan, dat net als de vereniging, 50 jaar bestaat en zich heeft ontwikkeld van een vlekkelig gestencild en aan elkaar geniet blaadje, tot het fullcolour magazine dat we nu in de bus krijgen. De inhoud is vergelijkbaar gebleven met artikelen over vogels, nieuws van de werkgroepen en verslagen van de excursies.

"Houd die jonkies in de gaten", dat doen deze grauwe ganzen ook

Frieda van den Berg

ICT

Het internet is onmisbaar geworden. Denk aan Waarnemingen.nl voor de waarnemingskaartjes. Ook bij de broedvogelinventarisaties zijn de ICT ontwikkelingen van groot belang geweest. Vroeger werden de waarnemingen ingevoerd op veldkaarten. Na afloop van het seizoen werden de veldkaarten omgezet naar soortkaarten en met het Sovon-handboek werden de territoria op de soortkaarten aangegeven. De avonden van puzzelen met veldkaarten waren gezellig, maar ook foutgevoelig. Nu worden de waarnemingen na iedere telling ingevoerd via een speciale internetapplicatie www.broedvogelkartering.nl (die binnen de werkgroep zelf ontwikkeld is door Dirk Prop), of via www.sovon.nl. De waarnemingen zijn daarmee niet alleen veilig opgeslagen, ook berekenen de applicaties automatisch het aantal territoria op basis van de ingevoerde waarnemingen. Deze ontwikkeling en de toename in het aantal tellers heeft

ervoor gezorgd, dat nu meerdere gebieden per jaar worden geïnventariseerd.

De ontwikkeling in het ledenaantal mag niet onvermeld blijven. In 1971 waren er al 190 leden, in het jaarverslag van 1996 wordt gewag gemaakt van een enorme groei van 551 naar 653 leden in dat jaar. Inmiddels heeft de vereniging ruim 700 leden en is daarmee een van de grootste van Nederland. Veel leden betekent niet alleen dat veel werk kan worden verzet. Door het initiatief bij de leden te leggen, is ook een veelkleurig palet aan activiteiten ontstaan. De fotowerkgroep die een paar jaar geleden is gestart, is hier een mooi voorbeeld van en laat ook zien, dat we kwaliteit in huis hebben. Niet alleen in de foto's in De Korhaan, ook in fototentoonstellingen zoals tijdens de vogelweek.

Voor de meeste leden is de *vogelherkenningscursus* de eerste kennismaking met de vogelwerkgroep. De eerste werd in 1969 georganiseerd en nog steeds

is het een onverminderd succes. Twee keer per jaar een cursus waar 60 mensen aan deelnemen. Het is bijzonder te bedenken hoeveel mensen in het Gooi besmet zijn geraakt met het vogelvirus door de enthousiaste inleidingen van Paul, Guus of een van de andere teamleden van de vogelherkenningscursus. Overigens werd al snel na 1969 nagedacht over een cursus voor gevorderden. Met het initiatief van Wouter Rohde heeft deze cursus voor gevorderden weer een revival gekregen.

Ook de *excursies* zijn niet weg te denken uit het jaarprogramma. Met bijna om de twee weken een activiteit, kent ieder jaar een boordevol programma. In aansluiting op de ongeruste woorden van Dick Jonkers uit 1973 zijn de excursies voor heel veel leden nog steeds de ideale gelegenheid meer te leren over het wel en wee van de vogels. Dit geldt zeker ook voor de lezingen die in najaar en voorjaar worden georganiseerd.

Wobbe Kijlstra en Nico Klippel bezig met de Eempoldertelling

Hilde Veenstra

Het nut van onze inspanningen

'Is er iets te zeggen over wat 50 jaar bestudering en bescherming van de in het wild levende vogels heeft opgeleverd? Was het nuttig om voor kwetsbare soorten te zorgen?'

Voor het korhoen heeft het niet mogen baten. Als typische heidevogel was het korhoen 50 jaar geleden nog een vaste bewoner van de Gooise heidevelden, maar de aantallen namen snel af. In 1973 schreef Dick Jonkers een rapport over de stand van zaken en hij gaf toen nog van optimisme blijk: "... Indien als gevolg van de genomen maatregelen de soort weer vaste baltsplaatsen zou gaan gebruiken, verdient het aanbeveling bij één ervan een schuilhut te bouwen, van waaruit men de dieren ongestoord kan gadeslaan." Die schuilhut op de hei is nooit gebouwd, want het korhoen is hier uitgestorven..

Sommige soorten zijn achteruitgegaan of zelfs verdwenen zoals zomertortel, wiewelaar, veldleeuwerik en grote karekiet, maar het is bemoedigend dat ook

veel soorten juist in aantal zijn toegenomen zoals roofvogels, ganzen, ooievaar, boomleeuwerik en roodborsttapuit. Ook weidevogels krijgen veel aandacht en in de verschillende broedvogelrapporten worden aanbevelingen gedaan om de inzakkende populatie weidevogels op te krikken. Ook dit is anders gelopen: weidevogels zijn nagenoeg weggevaagd uit ons werkgebied. Ze komen nu eigenlijk alleen nog voor in de Eempolders. Het contrast met de andere gebieden kan overigens niet groter zijn, want dankzij het doeltreffende beheer van Natuurmonumenten en de inzet van de weidevogelbeschermingsgroep, behoren de dichtheden van de weidevogels hier tot de hoogste van Nederland. De weidevogelbeschermingsgroep is ruim 20 jaar geleden gestart om de achteruitgang van de weidevogels in de Eempolders te stoppen. In de beginperiode zochten vrijwilligers de nesten op en werd er door de boeren omheen gemaaid. Inmiddels weten we dat dit niet helemaal zo werkt, er komt veel meer bij kijken en er wordt gesproken over plasdras, uitgesteld maaien, creëren van

kruidenrijke percelen en ruige mest. De weidevogelbeschermingsgroep en de boeren met percelen in de kerngebieden en het beheer van Natuurmonumenten maken de Eempolders tot parel voor de weidevogels. Gert Bieshaar geeft aan, dat het nu goed gaat met de grutto en dat de kievit aandacht vraagt. Zij lijden het meest onder de extreme regen- en hagelbuien tijdens het broedseizoen.

De Eempolders zijn sowieso een gebied waar we heel veel van weten. De ruilverkaveling/herinrichting van het land (dat de aanleiding vormde voor de Eempoldertellingen) heeft er voor gezorgd dat de kemphaan en watersnip als broedvogels nagenoeg verdwenen zijn. De geschiedenis van de tellingen laat ook onverwachte ontwikkelingen zien. Niemand kon in 1973 de opmars van de grauwe gans voorzien.

Jan Mooij geeft aan dat het enige dat hij durft te zeggen is, dat de toekomst er waarschijnlijk anders uit ziet dan we nu denken.

Speuren naar vogels

Hilde Veenstra

De weg van Huizen zou over dit tracé lopen van de Sijjesberg naar de A1

Paul Keuning

De Vogelwerkgroep en natuur- en vogelbescherming

Dick A. Jonkers

Van meet af aan heeft onze Vogelwerkgroep zich beziggehouden met natuurbescherming, waarbij het vogelbelang altijd voorop heeft gestaan. Al meteen bij de oprichting had een vogelbeschermster pur sang zitting in het bestuur. Dat was Carla Holzenspies, die een vogelasiel had en tijdens haar leven vele duizenden zieke, gezonde en verweerde vogels heeft opgelapt. Al pionierster van vogelbescherming in de praktijk verwierf zij hiermee landelijke bekendheid. In 2007 ontving zij voor haar werk een Koninklijke onderscheiding.

De eerste jaren

We waren in de beginperiode al gespits op illegale vogelvangst en bezit. In het tweede nummer van De Korhaan verscheen een oproep voor controleurs van de Vogelwet 1936, om zich te melden bij het redactiesecretariaat. Dit waren onbezoldigde vrijwilligers met o.a. bevoegdheid tot het in beslag nemen van beschermde vogels. De roep om bedreigingen te weren werd steeds sterker. Het waren niet alleen de vogels die gevaar liepen, maar de hele Gooise natuur, onder meer door plannen voor bebouwing en wegenbouw tot ver na 1980. Er verscheen in die periode een oproep om de vondsten van vogelslachtoffers door het verkeer te melden. Zo publiceerden we ook over vogelslachtoffers die gevonden werden onder hoogspanningskabels. Er werd gestart met een actie onder veehouders in het werkgebied om weidevogels te gaan beschermen. We houden ons nu al vijftig jaar bezig met weidevogelbescherming! Uit contacten met andere organisaties die zich met natuur bezighielden, kwam ook naar voren dat er

veel bedreigingen waren. De wens tot samenspraak leefde, want het water dreigde ons allen over de schoenen te lopen. Onwenselijke jachtpraktijken, waaronder tableaux met honderden (!) geschoten watersnippen, leidden tot een schrijven naar en overleg met de Koninklijke Nederlands Jagers Vereniging. Wat te denken van de ontdekking door onze leden in Bussum, dat daar lijsterpastei werd verkocht. Gelukkig behoren deze laatste twee zaken tegenwoordig tot het verleden. Ons bestuur sprong op de bres en riep de gemeentebesturen en het Gewest Gooiland op om passende maatregelen te nemen, wanneer er nieuwe ontwikkelingen opdoken. En passant steunden we eveneens buitenlandse acties om vogelleed te voorkomen. Wat waren we druk in die jaren.

Contactraad voor natuurbescherming

Naar aanleiding van het idee dat zowel bij ons, als bij andere groene organisaties leefde, om meer te gaan samenwerken, namen wij in februari 1970 het initiatief voor het oprichten van de

Contactraad het Gooi voor Natuurbescherming. Andere deelnemers waren de KNNV, het IVN, de drie Jeugdbonden voor natuurstudie (NJN, CJN en KJN), het Comité wintervoeding, het Nivon en de Gooise Natuurwacht. Laatstgenoemde is een onderdeel van de Vereniging van Vrienden van het Gooi. Eén van de doelstellingen was het in actie komen bij mogelijke bedreiging van natuurgebieden. Het was een bundeling van evenwijdig lopende belangen en activiteiten.

Ondertussen bleven er toch specifieke vogelzaken over waar de Vogelwerkgroep zich mee bezig moest houden. Daaronder bezwaren tegen het afschieten van Turkse tortels, ongewenste boemenkap en de verkoop van opgezette vogels bij V&D. Daarnaast ook het tijdrovende controleren van voliëres door de controleurs Vogelwet op wildzang, al dan niet samen met de toenmalige veldpolitie. De door ons ingediende protesten tegen de aanleg van een hoogspanningsleiding bij Diemen leidden tot vragen gesteld in de Tweede Kamer.

Natuurbeschermingswerkgroep

Met als titel 'Natuurbeschermingswerkgroep loopt zich warm' werd eind 1989 aangekondigd, dat een Subgroep Natuurbescherming was opgericht. Tot dan toe waren het altijd initiatieven geweest van individuele leden of het bestuur om actie te ondernemen en was er geen of weinig sprake van coördinatie. Aanleiding was het aanbrengen van huismuswerende vogelschroten in de broedtijd in een renovatiewijk in Kortenhoef, waarbij met spoed moest worden ingegrepen. Het bleek, dat allerlei relevante informatie ontbrak om dat te bewerkstelligen. Het inschakelen van Vogelbescherming Nederland en interventie door twee inspecteurs van Dierenbescherming leidde ertoe, dat de werkzaamheden werden gestaakt. De aangebrachte vogelschroten werden weggehaald en de huismussen waren voorlopig veilig.

Onze actie inspireerde ons lid Atie van Klaveren-van Oord tot het volgende gedicht:

De aannemer zei tot de mussen

Ik moet hier hoog nodig gaan klussen

Je (broed)seizoen is voorbij

dus die klus is voor mij

en hij spijkerde de mus er toen tussen

Een van de eerste activiteiten die ondernomen werd, was een poging om een database op te zetten. Die zou relevante informatie moeten bevatten over personen, instellingen, verenigingen en overheidsinstanties, die benaderd zouden kunnen worden bij concrete problemen, waarbij de natuur, c.q. vogels gevaar konden lopen. De lat werd hoog gelegd. De medewerking van de leden werd gevraagd om informatie te verzamelen en aan te dragen over onder meer plaatselijke- en bouwverordeningen en zaken als bestemmings- en voorbereidingsplannen. In de daarna volgende periode werd daar invulling aan gegeven.

Een ander belangrijk aandachtspunt in die tijd was de herverkaveling van de Eem-

polders. Ook de resultaten van een vier maanden lang uitgevoerde telling van verkeerslachtoffers tussen de Stichtse Brug en het viaduct bij Huizen met als resultaat 54 vogels van zestien soorten deed beseffen dat er hier een probleem was. Tevens hielden we ons bezig met een actie om het dood vliegen van vogels tegen transparante voorzieningen (o.a. raamwerken) te voorkomen.

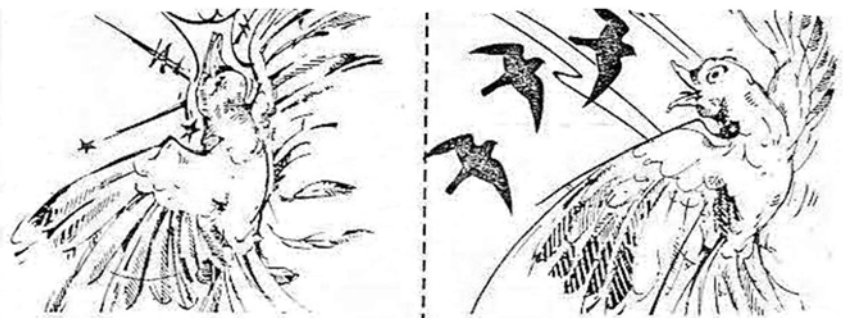
Bij het 25-jarig bestaan organiseerde de Vogelwerkgroep het symposium 'Natuurontmoeting van politiek en wetenschap', waaraan 150 personen deelnamen. De trein denderde voort. Sport- en consumptiejacht langs de kust van Muiderberg kwam in het vizier, gevolgd door aandacht voor jacht, wildbeheer en faunabeleid. Verder hielden we ons bezig met begrazing en verstoring van de fauna door honden in natuurgebieden. Tevens voerden we discussies over de jacht op knobbelzwanen en vestigden we de aandacht op roofvogelstroperij. Halverwege de jaren negentig stond alles even op een laag pitje, maar met de komst van een nieuwe actieve coördinator konden we weer verder. Onderwerpen waren toen onder andere de Flora- en Faunawet en recreatie-ontwikkelingen in het IJmeer. Later kwamen beheerplannen en -visies in de picture en werd hulp geboden bij beheerwerkzaamheden in natuurgebieden. We stonden dan, om het zo maar eens uit te drukken, met de voeten in de klei en lieten onze handen wapperen. Uit die periode dateert ook het overleg met agrarische natuur-

verenigingen en de samenwerking met Vogelbescherming om het verwijderen van boerenzwaluwnesten uit melkstallen te voorkomen. Ook werden lezingen gehouden voor en overleg gepleegd met watersportverenigingen. Medewerking werd verleend aan een wetenschappelijk onderzoek naar de toekomst van de natuur in het Gooi, een onderwerp waarop de betreffende bioloog promoveerde. Een project met lange adem begon in 2001. Toen werd natuurcompensatie toegezegd door de gemeente Huizen bij de aanleg van een nieuwe pier. Die zorgde voor de verdwijning van onder meer rietland en een futenkolonie. Van de compenserende maatregelen zijn de oeverzwaluw- en ijsvogelwand gerealiseerd en ook de aanleg van broedeilanden voor visdieven. Door achterstallig onderhoud zijn die op één na volledig verbost. De uitzondering is een eilandje waarvan jaarlijks door leden van de vogelwerkgroep, samen met de Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant gepoogd wordt de begroeiing te verwijderen. Er wordt nog steeds -het is nu 2017- onderhandeld met de gemeente om tot een definitieve oplossing te komen, zodat de visdieven en andere kolonievogels zich er weer kunnen vestigen. Per 2003 was de functie van coördinator tijdelijk vacant.

Teveel hooi op de vork?

In de 15 jaar na de oprichting van de natuurbeschermingswerkgroep dijde het aantal zaken steeds meer uit. Elke keer deden zich nieuwe zaken voor, die moeten worden bekeken en gevolgd.

VOORKOM DOODVLIEGEN VAN VOGELS TEGEN GLAZEN WINDSCHERMEN, RAMEN E.D.

— GEBRUIK RAAMSTICKERS —

Voorkomen van raamslachtoffers

Het bestuur heeft tot het aantreden van een nieuwe coördinator halverwege 2004 de zaken waargenomen en een bezwaarschrift ingediend tegen de plaatsing van windturbines langs de A1. Een goede en tijdsbesparende ontwikkeling is, dat een bestuurslid van de vogelwerkgroep zitting heeft in de klankbordgroep van het Goois Natuurreservaat. Het is goed om te merken dat er successen werden geboekt zoals het gehonoreerde bezwaar tegen het verlenen van een kapvergunning bij de KNSF in Muiden. Bij Milieu Effect Rapportages (MER) sloten we aan bij de stoet van velen die protesteerden, of we legden ons bij de feiten neer. Soms nemen gedane zaken geen keer en heeft het weinig zin om er dan nog energie in te steken. Sinds eind 2007 is het coördinatorschap

opnieuw vacant. Dit leidde bij het bestuur tot de beslissing om in het verslag van de Algemene Ledenvergadering het volgende vast te leggen:

“Het bestuur wil de ambitie van de VWG voor natuurbescherming terugbrengen tot wat haalbaar is. Dat wil zeggen, dat we wel doorgaan met praktische natuurbescherming en onderzoek, maar stoppen met ruimtelijke en bestuurlijke procedures. Natuurbescherming kan dan onderdeel worden van de Subgroep Avifauna”.

Is dit het einde van het verhaal over de Subgroep Natuurbescherming? Of vinden we als Vogelwerkgroep, dat natuur en vogelbelangen een blijvend aandachtsgebied zijn?

Putter doet zijn andere naam eer aan: distelvink

Roelof Molenaar

Het Naarderbos van een 40 jaar geleden

Carel de Vink

Tussen Naarden en de kersvers aangelegde Hollandse Brug werd midden jaren '70 het gebied grondig aangepakt. De vuilstortplaats zou worden afgebouwd. Een nieuw eiland zou worden aangelegd, deels voor bebouwing, en tegen de oude zeedijk zou een nieuw uitgaansgebied met ligweiden en spartelplas komen, compleet met jachthaven. Het resultaat was dat, toen ik het gebied 'ontdekte' als vogelparadijs, het eruit zag als een soort mini-deltawerken. Graafmachines, zandzuigers, diepe 'putten' vol water met eromheen dammen, die werden verstevigd met vlechtwerk van rijshout en basalt. Met in de oude buitendijkse gedeeltes rommelig kreupelhout en hier en daar een forse schietwilg. En langs de nieuwe brug veel struikgewas, kleine veldjes en zomen van zwarte els. Verrekijker mee, laarzen aan, baggeren maar!

Blubber

Mijn eerste bezoek vond plaats op 11 oktober 1977. Een waar vogelparadijs rees op uit de blubber. Met in dat landschap een woud van draglines en graafmachines. Ik was meteen verkocht. De dijkwerkers moeten vreemd hebben opgekeken van een man met fiets, die zijn karretje door de vette klei zeulde en om de tien meter stil stond om de kijker

aan zijn bril te zetten! Overal groepjes graspiepers, witte kwikstaarten, kok-, storm- en zilvermeeuwen, spreeuwen in grote zwermen en heel, heel veel kneuen, groenlingen en putters. Watersnippen schoten op uit de randen en ik stond prompt oog in oog met een bontbekplevier, en daarvan iets afzijdig een stel heuse strandplevieren! Terwijl ik glibberend mijn weg zocht, viel opeens alles dicht: mist! Boven de mist hoorde ik de trekroep van kol- en grauwe ganzen. Even plotseling als de dikke donsdeken was komen opzetten, trok ze weer op. En voor mijn oog vloog uit de weggrollende mist een lange sliert van wel honderd luid roepende kleine zwanen.

Vanaf die eerste kennismaking probeerde ik het terrein-in-ontwikkeling maandelijks te bezoeken; soms zelfs vaker. Zolang het gebied nog onaf was, dus tot begin tachtiger jaren. Daarna minder vaak, maar jaarlijks toch wel in ieder seizoen. Dat leverde heel wat mooie uurtjes op, ondanks het onherbergzame karakter. Vaak nam ik en passant de voorlanden van de Hollandse Brug mee. In oktober bleek de brug een gewaardeerde oversteekplek voor trekkende vinken en graspiepers. Honderden! Vanaf 1980 herkende ik daartussen ook af en toe water- en, minder vaak, oeverpiepers. Verder veldleu-

weriken, kramsvogels en koperwieken. Al deze soorten bezochten het gebied om er te foerageren. In het struikgewas goudhaantjes, staartmezen (tot wel groepjes van twintig!) en af en toe een vuurgoudhaan. In de rietzones rietgorzen en (vooral in het najaar) waterralen. Torenavalk en sperwer wisten er ook wel wat te halen.

Kleumsoorten

De winterperiodes waren goed voor tal van eenden. Kuif- en tafeleend (beide tot meer dan 1000); soms wat smienten en in toenemende mate krakeenden. Die laatste soort was tot die tijd tamelijk spaarzaam, maar begon rond 1980 in aantal toe te nemen. Op de bewuste twaalfde oktober zag ik er negen, mijn eerste ooit! Tot november 1982 bleven de aantallen rond de vijftien, om in de jaren erna omhoog te schieten tot soms wel honderd! De wintermaanden brachten soms krooneenden in klein aantal; steevast brilduikers, vooral langs de kust op het Gooimeer. Pijlstaart, grote zaagbek en nonnetje waren regelmatig present. Eenmaal zelfs, maar dat was jaren later, een mannetje witoogend, op 14 december 2001. Toppervrouwen zag ik er in 2004 voor het eerst. Kleine zwanen vertoefden daar soms in heel klein aantal, maar vlogen geregeld in grotere groepen over. De wilde zwaan zag ik eenmalig met twee exemplaren.

Een bekend beeld in de wijde omgeving van het Naardermeer

Rinze van Rossum

Wel een geregelde wintergast was de roerdomp, vooral toen later langs de beoogde 'spartelplas' de rietkraag breder werd. Futen en dodaarzen voelden zich op die plas thuis, maar ook in de haven en in de inham bij het later aangelegde golfterrein. Op 24 maart 1979 zwom er een roodhalsfuut in winterkleed. Tegenwoordig zie je er altijd aalscholvers; dat was toen beduidend minder. De meeste zaten ver op het randmeer op een boei, net als in de wintermaanden de grote mantelmeeuwen en in de nazomer heel soms een kleine mantel. Ook die laatste is tegenwoordig veel algemener geworden. De zilvermeeuwen, zwarte en (in de eerste jaren) bonte kraaien zochten hun voedsel op de vuilstort. Die is later afgedekt en bevorderd tot golfbaan.

Tussendoor kwamen vooral de zilvermeeuwen geregeld kijken bij het graafwerk. Fazanten waren in die begintijd heel gewoon; nu zijn ze overal in ons gebied zeldzaam geworden. Grote zilverreigers waren nog ondenkbaar: hun opmars begon na de aanleg van het gebied, dat nu alleen in de wei achter de oude zeedijk enige aantrekkingskracht heeft op deze vogelsoort. De blauwe reiger zat (en zit) er volop. Ganzen kwamen overvliegen. Heel soms trof ik er een zwemmend, zoals een gewonde rotgans op 1 maart 1980. Voor nijlganzen moest je er in die eerste jaren niet zijn: de eerste zag ik pas in 1989 in het gebied. De elzen oefenden in de

koude maanden grote aantrekkingskracht uit op flinke aantallen sijzen en soms barmsijzen. Verder ook kepen en vinken. De goudvink bleef er een toevalstreffer. Van de roofvogels was een ruigpootbuizerd ook zo'n verrassing (18 januari 1978), terwijl buizerd, torenvalk en sperwer vaak present waren; de havik zelden. Slechtvalken waren in die jaren nog zo zeldzaam, dat ik ze in het Naarderbos nooit zag. Helaas ook geen smelleken.

Lentetrek en broeden

De lente gaf in de loop der jaren de grootste veranderingen te zien. Zag ik in het begin kleine en bontbekplevieren baltsen, kemphanen en tureluurs op doortrek, geregeld vergezeld van witgatten, na enkele jaren viel er voor hen niets meer te halen. Voor de bruine kiekendief was het ruige terrein zeer aantrekkelijk. Ooit zag ik een hazenmoertje dapper haar grut verdedigen tegen een vrouw kiekendief. Zo te zien met (tijdelijk?) succes. Veel gelegenheid tot broeden bood het gebied de eerste paar jaar voor steltlopers: de kluut broedde er met succes in 1978; de kleine plevier in ieder geval in 1981. Dat jaar zag ik op 4 juli ook een paartje bontbekplevieren met vier jongen. De strandplevier die er dat jaar in mei zat, bleef niet 'hangen'. De lente bracht ook soorten als boeren- en huiszwaluw, met in hun kielzog de boomvalk. Broeden deden ze elders, net als de soms

massaal aanwezige gierzwaluwen. De broedwand voor oeverzwaluwen dateert van latere tijd; de ijsvogel ontbrak tot 2002. Wel volop als broedvogel aanwezig waren de kneuen, die in 1982 ook een zomer lang gebruik maakten van een slaapplaats, ongeveer waar nu het paviljoen van de golfers staat. Honderd van die vogels doken daar in het struikgewas. Daar waren ook grasveldjes, waarop kramsvogels, koperwieken en beflijsters tijdens de voorjaartrek naar wormen zochten. Trekkende (noordse) gele kwikstaarten, die in het begin op de kale taluds hun voedsel zochten, wisten later die veldjes ook te vinden. Vooral in april en begin mei. Met het zich verder ontwikkelen van de begroeiing nam het aantal heggemussen, fitissen, tijftjaffen en grasmussen toe. Ook de bosrietzanger was in klein aantal present. De kleine karekieten wisten vanaf 1980 de rietkragen te vinden, maar de rietzanger ontbrak. Net als snor en sprinkhaanzanger. Wel goed aanwezig waren de koekoeken. Soms wel drie roepende mannen tegelijk. Een rossig vrouwtje trof ik aan op 3 juli 1980. Ook, zij het met weinig, waren braamsluiper en gekraagde roodstaart zingend aanwezig. De spotvogel ontbrak in sommige jaren; de enige blauwborst trof ik aan de rand van de jachthaven op 11 juli 1994. Toen was het gebied eigenlijk al 'klaar' en het Naardereiland door mensen bewoond. Pas rond die tijd verschenen de huis- en ringmussen. Al bezochten huismus, kauw en spreeuw wel geregeld de snacktent die jarenlang bij de afrit van de A6 te vinden was. Winterkoning, roodborst en merel waren vanaf het begin al talrijk, evenals zwartkop, tuinfluiter en zanglijster. Fuut en dodaars kwamen er pas broeden nadat de spartelvijver ongeschikt raakte als zwemwater. De zwemmers kregen last van uitslag. Vanaf het begin boden de verspreide forse wilgen en populieren broedgelegenheid aan grote bonte specht en houtduif. Uilen heb ik er nooit kunnen ontdekken. De holenduif kwam alleen op doortocht. Een verrassing was een zingende nachtegaal op 5 mei 1980. Waar de witte kwikstaart broedde? Waarschijnlijk bij de gebouwen of onder de steigers van de jachthaven. Broedde de boerenzwaluw daar ook?

Zomerpret en mooie prut

Voor sterns moest je er in de zomer zijn: vooral in juli en augustus waren visdieven voedselzoekend te zien. De zwarte stern heel soms, maar dan vluchtig en langs de buitenrand, richting de brug. De zomer was ook de tijd voor de oeverloper. Bij de jachthaven telde ik op en langs de steigers 25 stuks op 23 augustus 1981. Visarend in september, wespendif hoog overvliegend, regenwulp en wulp luid roepend in de lucht: het waren geen soorten met binding aan het gebied. Dat waren incidenteel wel de zomertortels; meest in augustus of begin september. De zwarte ruiter voelde zich tot zomer 1981 thuis op de slikkige randen. Kievit en grutto kwamen vooral na juni; groenpootruiters en watersnippen nog later. Op 25 augustus 1980 passeerde een eerstejaars kleine jager langs de kust. De grote stern deed dat met vier exemplaren op 8 september 1982. Aan het eind van de zomer namen dan de aantallen houtduiven

en Turkse tortels toe: die hadden een slaappleats in populieren rond de vuilstort. De enige boompieper zag ik in september. Opmerkelijk is dat ook in de beginjaren met veel ruigte, een soort als de roodborsttapuit ontbrak. De tapuit zag ik er vooral in september, maar altijd solitair. Van het paapje heb ik eenmaal een waarneming kunnen noteren: zeven op 3 september 1980. September was ook de maand van (heel af en toe) de grote lijster. Waarna de herfst weer losbarstte, met vinkentrek, foeragerende putters, 'winterlijsters' en toename van de aantallen kuifeenden. De tafeleend werd steeds spaarzamer; de krakeend, zoals gezegd, juist algemener.

Het gebied is met de aanleg van de golfbaan veel netter geworden. Het aandeel ruigte is verminderd. De bebouwing verder uitgebreid. Er staan meer forse bomen. In dat plaatje past de groene specht van 27 augustus 2012. Oeverzwaluwen en ijsvogel profiteren

(met wisselend succes) van een mooie steile wand. Soorten die overal teruglopen in aantal, worden ook hier minder gezien en gehoord. Zoals kneu, spotvogel en braamsluiper. Voor steltlopers is het terrein minder uitnodigend geworden. De koekoek heb ik er al jaren niet meer getroffen. Aalscholwers genieten van de rijkdom aan vis; meerkoeten van de rietkragen. Zaten er vroeger waterhoentjes? In ieder geval in de winter. Nu broeden ze in de smalle sloten langs de 'greens'. Zo blijft het gebied in ontwikkeling, en de vogelbevolking beweegt mee. De prille jaren hadden op mij de grootste aantrekkingskracht. Het was natuurontwikkeling 'avant la lettre'. Waar de vogels enthousiast op reageerden. Veertig jaar geleden. In de tijd dat we nog niet digitaal elkaar op zoiets moois (mooie prut!) konden attenderen...

Waar broedde de boerenzwaluw?

Bertus van den Brink

De vier voorzitters sinds 1992

Rob Kole, Erik Hans van Stigt Thans, Rien Rense, Piet Spoorenberg

Omdat de voorzitters van de eerste 25 jaar al in het zilverkleurige jubileumboek hun verhaal neerschreven, komen nu de vier voorzitters van de afgelopen 25 jaar aan het woord.

Rob Kole 1992 - 2003 Een periode vol veranderingen

In 1992 schreef ik een stukje in de jubileumuitgave die dat jaar verscheen onder de titel 'Met vogelaars en vogels naar het jaar 2000'. Die titel was gekozen in het besef dat de eeuw al aardig ten einde begon te lopen. Niet omdat ik toen veronderstelde dat ik de resterende jaren als voorzitter de vereniging op die tocht zou mogen blijven begeleiden. Zo liep het uiteindelijk wel; pas in het voorjaar van 2003 droeg ik de voorzittershamer over aan mijn opvolger: Erik Hans van Stigt Thans.

Ik toonde mij destijds in dat stukje vol vertrouwen over de toekomst. Dat bleek terecht, want we kunnen nog altijd volop genieten van vogels en onze werkgroep is en blijft springlevend.

Er is in die jaren wel heel wat veranderd. Destijds werkten we nog alle gegevens uit met potlood en papier. Ik schreef toen dat we zouden gaan nadenken over de aanschaf van een computer voor de vereniging. Die zou nuttig kunnen zijn voor het opmaken van De Korhaan en misschien zelfs wel ingezet kunnen worden voor de ledenadministratie. In die tijd had nog lang niet elk huishouden een computer, maar dat veranderde al heel snel. Het duurde dan ook niet lang meer voordat De Korhaan fraaier kon worden gemaakt. Dat was in 1996; het blad kwam nog steeds in zwart-wit uit, maar met een lay-out die niet meer beperkt was tot 'velletjes tekst uit de typemachine'. In 1997 kreeg het blad wel een omslag in kleur.

In deze tijd waarin we, als we dat willen, gegevens direct digitaal kunnen invoeren via een computer, tablet of smartphone, kunnen we ons nauwelijks nog voorstellen dat we het vroeger zonder die hulpmiddelen konden stellen. Voor het bijhouden van vogelwaarnemingen gebruikten we al vanaf de beginjaren speciale waarnemingskaartjes. Daar waren inmiddels enkele ladekasten mee gevuld en we wilden die gegevens graag gaan digitaliseren. Dat bleek lastig te zijn. Er bestond nog geen waarneming.nl en het project om hier zelf software voor te ontwikkelen kwam niet van de grond.

In 1997 ging wel 'Het Goois Vogelnet' van start. Daarmee konden deelnemers per e-mail van tijd tot tijd berichten en nieuwtjes ontvangen. Het was de voorloper van de huidige Nieuwsbrief. In 1998 werd een begin gemaakt met een webpagina voor de werkgroep. Die was nog experimenteel en pas in het jaar 2000 kregen we een eigen domeinnaam voor de website. Het regelmatig actueel houden van de pagina's was een hele klus. Ik deed dat zelf, maar moest dat naast alle ande-

re activiteiten doen. Pas een aantal jaren later – nadat er een aparte webmaster gevonden was – kon de website uit gaan groeien tot de prima bron van informatie die het tegenwoordig is.

Om al het werk voor de vereniging goed te kunnen doen zijn goede faciliteiten nodig. Jarenlang konden we beschikken over een werk- en vergaderruimte in een school in Naarden. Toen dat niet meer kon vonden we al vrij snel onderdak in de Orangerie van Kasteel Groeneveld, maar na enkele jaren konden we ook daar niet meer terecht. Daarna was het moeilijk om een ruimte te vinden waar we niet alleen vergaderingen en bijeenkomsten konden houden, maar waar ook het archief en de bibliotheek van de vereniging toegankelijk waren. Er was dus een grote behoefte aan een geschikt en liefst permanent beschikbaar onderkomen voor de vereniging. Dat bleek heel moeilijk. Wij benaderden zonder enig resultaat verscheidene organisaties en gemeentebesturen. Het Goois Natuurreservaat benaderde ons, zij beschikten over een leegstaand pompgebouw van de waterleidingmaatschappij. Wij waren al snel enthousiast. Het gebouw was oud en in zeer slechte toestand maar het kon worden gerenoveerd. Daarna zou het kunnen gaan dienen als onderkomen voor een aantal Gooise natuurverenigingen, waaronder de Vogelwerkgroep. Helaas kon het project niet gerealiseerd worden vanwege de hoge exploitatielasten. Het heeft vervolgens nog enkele jaren geduurd, voordat we uiteindelijk – ook nu weer dankzij de medewerking van het GNR – een goed en redelijk permanent onderkomen hebben gevonden in de 'Infoschuur'.

Aan ambities heeft het de Vogelwerkgroep nooit ontbroken. Er was altijd heel veel te doen en we waren ook altijd op zoek naar mensen die zich konden gaan inzetten voor de vereniging. Om effectie-

ver te kunnen werken werden een aantal bestaande subgroepen samengevoegd. Zo ontstond de Subgroep Algemene Zaken, de Subgroep Communicatie, de Subgroep Avifauna met een aantal werkgroepen en de Subgroep Natuurbescherming. De eerste drie subgroepen deden het werk van een aantal voormalige subgroepen.

Natuurbescherming

De Subgroep Natuurbescherming was nieuw. Deze was speciaal bedoeld om beleids- en beheerplannen van overheden en terreinbeheerders goed te kunnen volgen. Op dat gebied was veel werk aan de winkel. Er zijn heel wat beleidsplannen bestudeerd, waarna er vaak ook reacties werden geschreven. Soms met adviezen voor verbetering van de plannen, maar ook brachten we bezwaren in als er reden voor zorg was. Zo maakten we in 1996 bezwaar tegen de aanleg van IJburg (!) en in 2000 werd veel tijd besteed aan de bedreigingen voor de natuur als gevolg van de restauratie van de ravelijnen in Naarden. Dat leidde tot een nieuw ecologisch onderzoek. Elk jaar waren er wel zaken die aandacht nodig hadden. Vaak trokken onze acties ook de aandacht van de media.

Heel veel aandacht was er ook voor de knobbelzwaan. Wij maakten bezwaar tegen de jacht op die vogels. In samenwerking met enkele andere organisaties werd zelfs een speciaal 'Knobbelzwanenplatform' opgericht, want deze problematiek speelde niet alleen in ons werkgebied.

Roofvogels

In 1995 ging een speciale roofvogelstudiegroep aan de slag. De groep ontwikkelde zich al snel in een zeer enthousiaste werkgroep, die ook aansluiting zocht bij de landelijke roofvogelwerkgroep en zeer actief was. Sindsdien zijn door deze groep talloze roofvogels geringd en de nesten beschermd. Ook zijn door deze groep heel veel kasten geplaatst of opgehangen voor roofvogels en uilen, zowel in het Gooi als in (soms verre) omstreken.

Ondertussen gingen natuurlijk ook de andere werkgroepen door met hun activiteiten. Nog steeds werden de nestkasten, die verspreid over een groot aantal terreinen waren gecontroleerd en onderhouden en de Subgroep Avifauna stelde jaarlijks een plan op om zoveel mogelijk terreinen te inventariseren. Het aantal leden dat deelnam aan inventarisaties werd minder, reden voor een speciale cursus broedvogelinventarisatie. Ook deden we mee aan verscheidene lokale en landelijke vogeltellingen.

De Subgroep Vogelherkenningscursus – die vanaf het eerst begin tot op de dag van vandaag nog erg populair is – zette naast de bestaande cursus ook een speciale cursus voor jeugdige vogelaars op. Mede door het succes van de herkenningscursus, maar zeker ook door inspanningen van de Subgroep Communicatie en de aandacht van de media die wij regelmatig kregen, groeide het aantal leden. Rond het 25-jarig jubileumjaar in 1992 was het aantal leden ruim 400, maar in 2000 was dat aantal opgelopen tot 700.

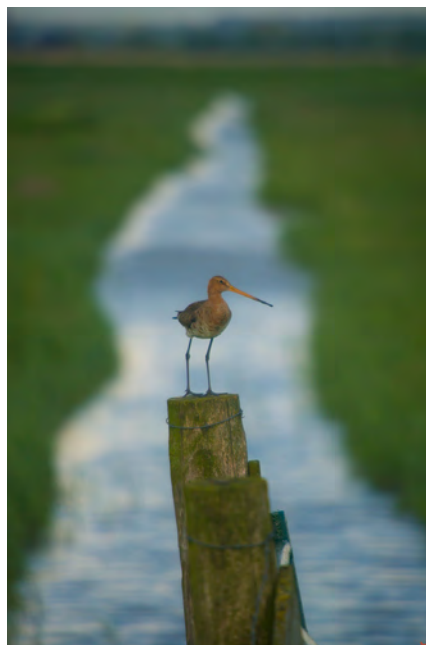
Weidevogelbescherming

Halverwege de tweede helft van de jaren negentig van de vorige eeuw begonnen enkele leden zich zorgen te maken over de weidevogels. Die werden

bedreigd door de intensivering van de melkveehouderij en de meeste boeren hadden geen aandacht voor de vogels op hun land. In die tijd waren er op twee plaatsen groepen actief bezig met het beschermen van weidevogels. Dat was in de Vechtstreek en in de Eempolder.

De groep in de Eempolder bestond in 1995 slechts uit acht personen, die zich bezig hielden met eieren rapen en nesten markeren. Tegenwoordig zijn de weidevogelgroepen ook onmisbaar geworden, omdat zij zich niet alleen richten op het beschermen van de nesten, maar zij spelen ook een belangrijke rol bij het geven van beheeradviezen aan de boeren. Het gevolg daarvan is dat de boeren tegenwoordig zelf ook veel meer aandacht hebben gekregen voor de vogels en zij zijn de afgelopen jaren ook steeds meer rekening gaan houden met de vogels. De boeren zijn nu zelfs verplicht vrijwilligers in te zetten bij het zoeken naar nesten op hun percelen, als zij in aanmerking willen komen voor de vergoedingen die de overheid beschikbaar stelt voor natuurbescherming. Zowel bij overheden als bij natuurbeschermingsorganisaties en terreinbeheerders wordt Eemland nu als voorbeeld gesteld. De zogenaamde 'kritische soorten', zoals grutto en tureluur doen het in Eemland nog steeds bijzonder goed. De grutto populatie in Eemland is al jaren stabiel en het gebied wordt dan ook al voorbeeld gesteld in andere delen van het land. Bij de Kievit is de trend nog steeds dalend.

Als ik kijk naar de vele activiteiten van de vogelwerkgroep dan ben daar nog net zo trots op als destijds bij het 25 jarig bestaan. In 2017 bestaat de vereniging vijftig jaar. Dat is een felicitatie waard en ik vertrouw er vast op dat de werkgroep nog vele jaren zal blijven groeien en bloeien.

Jan van Gastel

Erik Hans van Stigt Thans: 2003 tot 2007

Begin 2003 ben ik door Joke van Velsen benaderd of ik voorzitter wilde worden. Joke kende mij omdat ik als excursieleider deel uitmaakte van haar Subgroep Excursies.

Omdat ik in Zwolle woonde en een drukke baan had, heb ik wel het voorbehoud moeten maken dat ik niet zomaar altijd overal bij zou kunnen zijn, maar dat vonden de andere bestuurleden niet bezwaarlijk. Sterker nog, de andere leden van het Dagelijks Bestuur (DB) waren zelfs zo aardig regelmatig naar Zwolle - en later naar Wezep- te komen voor de vergaderingen van het DB.

Mede dankzij zeer ervaren bestuursleden als Marc van Houten, Joke van Velsen en Bep Dwars heb ik veel geleerd over het reilen en zeilen van onze Vogelwerkgroep (VWG) en over haar geschiedenis. Dat heb ik altijd als zeer boeiend ervaren, evenals de contacten met de vele actieve leden die onze VWG ook toen al kende. Stimulerend was ook de hartelijkheid en belangstelling van veel leden voor mij en mijn gezin. Dat is een positief aspect van het actief zijn binnen een vereniging als de onze.

Wederzijdse belangstelling

Omdat het laten blijken van waardering voor de inzet van onze leden door het bestuur belangrijk werd gevonden, is in mijn bestuursperiode veel tijd gestoken in de contacten met de diverse werkgroepen. Dat was nodig omdat er toen de nodige werkgroepen waren die vrij zelfstandig opereerden en waaraan ook de nodige niet-leden deelnamen. Met name bij die groepen was een spanningsveld aanwezig, dat wij zeer serieus namen. Wij probeerden die groepen enerzijds zowel praktisch als financieel de nodige vrijheid te geven, maar anderzijds moest er wel een uniform beleid zijn en een gelijke behandeling van

alle werkgroepen. Bij dit alles stond natuurlijk voorop dat wij al die werkgroepen voor onze VWG wilden behouden.

Binnen onze VWG hadden we ook te maken met de nodige 'vogels van verschillende pluimage' die vaak een eigen 'gebruiksaanwijzing' bleken te hebben. Daaronder vaak leden die veel en belangrijk werk binnen de VWG verzetten. Daarbij ontstonden van tijd tot tijd wrijvingen en aanvaringen. Voor het DB en mij als voorzitter is ook veel tijd gaan zitten in het blussen van 'binnenbrandjes'. Juist vanwege het respect voor -en de verdiensten van- die actieve leden, vonden wij het belangrijk veel moeite te doen om die leden voor de VWG te behouden. Ik ben blij dat zo iets ook eigenlijk bijna altijd is gelukt. Veel tijd is ook gaan zitten in het vinden van nieuw kader en bestuursleden.

Een eigen plek

Waar ik ook goed op terugkijk is dat het ons als bestuur, dankzij de goede contacten van mijn vader, gelukt is om een onderkomen en archief- en vergaderruimte voor onze vereniging te regelen. Dat was in de Serviceflat Westerheem, die 'De Broedplaats' werd gedoopt. Hierdoor konden we ook de werkcontactavonden nieuw leven inblazen, dit ter bevordering van het onderling contact tussen de leden. Verder ben ik blij dat wij de diverse problemen rond het

Erik Hans v Stigt Thans bezig met zijn favoriete tijdspassing
Paul Keuning

verschijnen van ons verenigingsblad De Korhaan steeds hebben kunnen oplossen. Mijn opvolger Rien Rense heeft daar als toenmalig bestuurslid voor communicatie veel tijd ingestoken.

Een goede stap was voorts het in het leven roepen van een commissie automatisering, die de website verder uitbouwde en met de waarnemingen aan de slag ging.

Vermeldenswaardig is de ontwikkeling dat wij door diverse oorzaken een steeds rijkere VWG werden. Daardoor konden gemakkelijker grotere uitgaven gedaan worden ten behoeve van onze VWG en de vogels in ons werkgebied. In dit verband noem ik de nalatenschap van Yves Vogel, de verdeling van het Fonds 'Red de weidevogels in Eemland', een mooie gift van de Rabobank en een grote subsidie van het Prins Bernard Cultuurfonds.

Vergeet vooral niet om ook te genieten van de vogels

Omdat het voorgaande de indruk wekt dat ik als voorzitter slechts zakelijk bezig was, wil ik even benadrukken dat ik in deze periode nog excursieleider was en gewoon lid van de VWG. En in die hoedanigheden heb ik eveneens genoten van gewoon lekker vogels kijken.

Ik noem in dit verband de prachtige buitenlandreis naar Lesbos en de Portsmouth - Bilbao vogel/zeesoogdierenreis. In Nederland heb ik mooie herinneringen aan de altijd verrassende excursies rond Zwolle met veel ijsvogels en veel soorten roofvogels.

Tot slot wil ik onze VWG feliciteren met haar 50e verjaardag en ik wens het bestuur en de leden veel plezier en succes met alle jubileumactiviteiten. Het is een mooie en bloeiende vereniging die haar bestaansrecht blijft bewijzen en die hopelijk nog vele jubilea mag vieren.

Nel Huese en Rien Rense genieten van de onderkoelde humor van Hans Dorrestein

Paul Keuning

Rien Rense voorzitter van 2007 tot 2013

Cultuurverandering

Toen Erik Hans van Stigt Thans eind 2006 stopte als voorzitter was er geen beoogde opvolger. Een advertentie in De Korhaan gaf niet het gewenste resultaat. Daarna werd ik aangekeken. Ik was toen al enkele jaren bestuurslid voor communicatie en voelde mij voldoende betrokken bij de vereniging om begin 2007 ja te zeggen. Er waren wel reserves. Binnen de VWG waren vele groepen en leden met hun eigen ding bezig. Op zichzelf prima, maar de samenwerking was vaak moeizaam. Men hield elkaar en het bestuur graag wat op afstand en er waren snel irritaties. De correspondentie per e-mail was opwindend. Er waren ook historische activiteiten en verplichtingen, die beslist moesten worden voortgezet, maar waarvoor de animo bij nieuwe leden ontbrak. Loslaten was geen sterke kant. Ik zag het maar als een uitdaging om deze cultuur te veranderen. Vanuit het bestuur is daar aan gewerkt. We besteedden veel tijd aan overleg en contacten binnen de vereniging, vooral aan de werkgroepen. Bijna elk jaar namen we de tijd voor een brainstormsessie. Op een leuke locatie leunden we achterover en bespraken

onze verwachtingen, ervaringen en wensen. Op deze manier werd in 2009 ook een oplossing gevonden voor oplopende spanningen binnen de subgroep avifauna. De lat werd minder hoog gelegd en we kozen als uitgangspunt dat we vrijwilligers en vogelliefhebbers zijn, en 'alles' met plezier en enthousiasme moeten doen. In de loop van de tijd is dit steeds beter gelukt, maar een overmaat aan gedrevenheid blijft een valkuil.

Lustrumviering

In 2007 bestond de VWG 40 jaar. De festiviteiten waren voorbereid door een commissie en bij de uitvoering kreeg ik als voorzitter een voor mij nieuwe rol. In het voorjaar was er een excursie naar de Eempolders gevolgd door een brunch in de theetuin. Maar liefst een kwart van de leden was daarbij aanwezig. Bij de lustrumavond in het najaar pilde de zaal in de Bethlehemkerk uit. Er waren inleidingen over 40 jaar Gooise vogels en het Gooise landschap, en de prijsuitreiking van de lustrum fotowedstrijd. Op deze avond werd Rob Kole benoemd tot erelid: hij was o.a. 13 jaar voorzitter. Tussendoor kreeg de VWG van een anonieme gever een mooi schilderij van baltsende korhanen, geschilderd door Bertus van den Brink. Het hangt nu in de Infoschuur. Het is ook gebruikt voor

de omslag van het dubbeldikke lustrumnummer van ons tijdschrift De Korhaan, waarmee het lustrum werd afgesloten.

Natuurbescherming als zorgenkind

In 2007 zijn de natuurbeschermingsactiviteiten weer opgestart. Dat werd geen succes. Er waren verschillen in inzicht en betrokkenheid, en er was geen uitzicht op continuïteit bij het deelnemen aan procedures. Een brief schrijven is dan niet voldoende; het vergt een lange adem. De les was dat we dit werk beter kunnen toevertrouwen aan organisaties als de Vereniging van Vrienden van het Gooi.

Even moeizaam was onze bemoeienis met de vogeleilanden bij de pier van Huizen. Het toegezegde onderhoud van deze eilanden kwam niet tot stand. Brieven en contacten hierover naar de gemeente en Staatsbosbeheer gaven geen resultaat, en de frustratie groeide. Pas recent is er verbetering.

Financiën en Dineke Sluijters Vogel fonds

Aanvankelijk was de vereniging een zuinige, spaarzame vereniging. De contributie was bestemd voor het basis functioneren als vereniging. Daarnaast waren er andere inkomsten, bijvoorbeeld van de cursus en weidevogelbescherming. Er was nog een reservering voor een clubhuis en een achterhaald actiefonds 'Redt de weidevogels in de Eempolders'. Zo waren er verschillende 'potjes' gegroeid, die geleidelijk onder de paraplu van de vereniging zijn gebracht. Groot was de schrik toen bleek dat zonder toestemming een groot bedrag was geleend uit de kas. Na veel emotie is dit terugbetaald en goed afgelopen. Een half jaar eerder (eind 2009) kregen we het bericht dat de VWG een groot legaat kon verwachten. Dat stelde ons voor het probleem om een goede vorm te vinden voor het beheer en de besteding van al dat geld (€ 200.000). Ik heb toen wel verlangd naar één mooi project waaraan we al het geld in één keer goed konden besteden. Gelukkig is een commissie er in geslaagd om een goede beheersvorm te creëren, waardoor we nog vele jaren van het Dineke

Sluifjers Vogelfonds kunnen profiteren voor het uitvoeren van projecten. Financieel is de VWG nog steeds heel gezond.

Memorabele gebeurtenissen

Zonder volledig te willen zijn wil ik de volgende gebeurtenissen aanstippen:

- Als verenigingsruimten gebruikten we vooral de Bethlehemkerk voor de lezingen, en de kelderruimte en recreatiezaal van Westerheem in Hilversum. De nieuwjaarsbijeenkomsten in Westerheem werden een traditie. Na een lange voorbereiding konden we begin 2013 overgaan naar de Infoschuur van het GNR, samen met de andere natuurorganisaties in het Gooi. Na vele jaren zoeken was een gezamenlijke ruimte gevonden.
- In 2011 startte de fotogroep. In 2013 werd het mogelijk om op de omslag van De Korhaan steeds een andere foto af te beelden. Dat werd een goed podium voor de fotogroep. De korhaan is toen van de omslag verdwenen.
- De cursus is een blijvend succes. Atie en Frans van Klaveren zijn goed opgevolgd. Begin 2012 kregen Paul van der Poel (40 jaar) en Roel Huizinga (20 jaar) de korhaanpenning uit waardering voor hun jarenlange bijdragen aan de cursus. Minder goed verging het de jeugdcurso. De belangstelling en het enthousiasme liepen terug; eind 2009 viel het doek. Wie weet ...
- Na duizenden nieuwsbrieven met waarnemingen is het Goois Vogelnet eind 2009 gestopt. De functie is overgenomen door gooi.waarneming.nl.
- Begin 2009 startten Dirk Prop en Piet Spooenberg de Werkgroep Broedvogelinventarisaties en in 2010 konden

Nijlganzen maken het deze knobbelzwaan lastig

Koen Frantzen

- de gegevens ingevoerd worden op internet bij broedvogelkartering.nl. Daarmee liepen we voor op het landelijke systeem van Sovon.
- In 2011 werd de 1.000e Eempoldertelling gevierd met een feestelijke lunch voor alle vrijwilligers in de Theetuin. Jan Mooij voltooide een nieuwe rapportage over zes jaar tellingen.
- Tijdens de ALV op 24 november 2011 werd een nieuw logo gekozen na een internationale wedstrijd. Het winnende ontwerp was van Jose Manuel Victoria uit Colombia.
- In februari 2011 hield Nico de Haan een lezing voor de VWG. De grote kerkzaal van de Bethlehemkerk was net groot genoeg.
- In 2012 is het archief doorgelicht door Paul Keuning en Francis Bakker.
- Het is ondanks verschillende pogingen niet gelukt om een oplossing te vinden voor het archiveren van de duizenden waarnemingskaartjes. Gelukkig wordt daar nu wel succesvol aan gewerkt.
- Met bijdragen uit potjes en fondsen

van de VWG en andere fondsen konden verschillende projecten worden gerealiseerd: de eerste huiszwaluwentil in Huizen, een ijsvogelboot voor de ijsvogelgroep, een waterwielpompe om een deel van de Eempolder plasdras te maken, een uitkijkpunt bij de Naardermeent (uit het legaat van Yves Ijsvogel) e.a.

- De website is steeds verder verbeterd.

De werkgroepen, de basis van onze vereniging

Veel respect verdienen de gebruikelijke activiteiten van de VWG: de vele werkgroepen die elk jaar weer veel werk verzetten; de jaarverslagen geven daarvan een overzicht. En natuurlijk de organisatoren en uitvoerders: ledenadministratie, financiën, ondersteuning. Het was voor mij als voorzitter steeds een genoegen om waardering daarvoor te uiten door het geven van een oorkonde aan leden van 'verdienste'.

Vernieuwd bestuur

Het was vaak moeilijk om nieuwe bestuursleden te vinden. Het werd beleefd als een opgave met een jarenlange verplichting. Geleidelijk is dat beeld veranderd, en konden meer nieuwe bestuursleden worden gevonden. Memorabel is het aftreden van Joke van Velsen in 2009 na een bestuurslidmaatschap van 27 jaar en van Bep Dwars in 2011 na 40 jaar! Bep kreeg als eerste de door het bestuur ingestelde Korhaanpenning. Bij mijn vertrek begin 2013 was er een nieuw enthousiast team.

Kluut

Hugo Weenen

Piet Spoorenberg: 2013 – heden

Op het moment, dat ik de bestuurshamer van Rien Rense overnam in maart 2013 hadden we als Vogelwerkgroep alles al heel mooi voor elkaar. Mijn bedje was gespreid. De Infoschuur als clubgebouw, een gezonde financiële situatie met reserves in de pot en een royaal gevuld Dineke Sluijters Vogelfonds. Bovendien was er een bloeiende vereniging met veel activiteiten.

Bestuurlijk

Als bestuur hebben we direct na mijn start als voorzitter het onderscheid tussen een dagelijks en algemeen bestuur beëindigd. Daarnaast hebben we het idee losgelaten, dat iedere subgroep met een eigen vertegenwoordiger in het bestuur zou moeten zitten.

Vanuit het bestuur zorgen we er wel voor, dat iedere groep een aanspreekpunt in het bestuur heeft. Onderling hebben we op deze manier georganiseerd, dat er op informele wijze een goed contact en communicatie is tussen de trekkers van de groepen en het bestuur.

We hebben een einde gemaakt aan het jaarlijkse slopende ritueel van najagen van leden om de contributie te betalen. Het toepassen van een strikter regime van maximaal één herinnering sturen heeft in eerste instantie wel geleid tot het afvallen van een aantal leden. Inmiddels is deze werkwijze voor alle leden de gewoonste zaak in de wereld geworden. Om het betalen van de jaarlijkse contributie nog gemakkelijker te maken is ook de mogelijkheid tot automatische incasso ingevoerd.

Als vereniging met een groene doelstelling hebben we onze rekeningen overgebracht naar 'groene banken'.

Communicatie

Communicatie was een lange tijd een ondergeschoven kind. Met de komst van Ton van den Oudenalder is hier door het bestuur wat meer energie op gezet. We vinden intern en extern laten zien en delen van onze ideeën en activiteiten een belangrijk aandachtspunt. Door tomeloze inzet van onze webmaster Dirk Prop is eind 2015 de prachtig

vernieuwde website online gegaan. Ook de nieuwsbrief wordt stap voor stap verbeterd. In 2015 verschenen als experiment twee edities van De Korhaan in kleur. De tweede viel zo goed in de smaak, dat we besloten hebben om in 2016 alle nummers in kleur uit te geven. Om dit financieel mogelijk te maken verschijnen voortaan niet meer vijf maar vier edities per jaar van het blad. Dit is mogelijk doordat de uitgebreide vergaderstukken voor de algemene ledenvergadering niet meer in De Korhaan worden gepubliceerd. Het totaal aantal pagina's voor alle andere artikelen blijft dan gelijk. De fotowerkgroep hield tentoonstellingen in het Meenthuis in Blaricum, in de bibliotheek van Huizen en exposeerde tijdens de manifestatie Kunst op de dijk in Eemnes.

Inhoudelijk

We zijn een bruisende vereniging vol ac-

tiviteiten. Deze draait op de energie van een heel grote groep leden. Dat geldt voor excursies, cursussen, lezingen en de vele onderzoek- en beschermingsprojecten.

Vanaf de eerste jaren van onze vereniging zijn losse waarnemingen verzameld op waarnemingskaartjes. Na vele jaren van wikken en wegen is in 2014 een invoermodule gemaakt in waarneming.nl, die het invoeren van de gegevens van de waarnemingskaartjes sterk vereenvoudigt.

Iedereen kan hiermee comfortabel thuis met de eigen pc of tablet de gegevens invoeren van de waarnemingskaartjes. Op 13 december 2014 is in de Infoschuur het startsein gegeven voor het invoeren van om en nabij 50.000 waarnemingskaartjes. Inmiddels is in twee jaar ongeveer de helft al geïmporteerd in dit systeem.

Piet kijkt ook graag door zijn telescoop en niet om problemen uit te vergroten.

J. van Velsen

Belangrijk Werk

Akkers langs de Oud Bussumerweg, waar een snelle verbindingsweg gepland was van Huizen naar de A1.

Paul Keuning

Paul Keuning

Met een grove indeling van onze leden kan je onderscheid maken in de 'vogelonderzoekers' en de 'vogelgenieters'. Voor die laatste groep was de vogelwerkgroep in eerste instantie niet opgericht. Daarvoor waren genoeg verenigingen in het leven geroepen. Ga dan maar mee met excursies van bijvoorbeeld de KNNV, ga wandelen met de boswachter of loop een route van de ANWB. Wij verenigden actieve vogelaars uit het Gooi, die in verschillende commissies hun bevindingen uitwisselden en uitwerkten in rapporten. Excursies zouden we in de eerste jaren bij hoge uitzondering doen, alleen in het eigen gebied en als er iets bijzonders te zien was. Je moest je dan wel een maand van tevoren schriftelijk aanmelden.

Nestkasten

Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken is in het leven geroepen om coördinatie te brengen in bestaande activiteiten. Nestkasten hingen er al vanaf 1956 volop in de bossen, opgehangen door Staatsbosbeheer. Schadelijke insecten, die het dennenhout aantastten moesten bestreden worden met insecteneters. De controles deden enthousi-

aste vogelliefhebbers, ieder naar eigen inzicht. Met de komst van de Gooise Vogelwerkgroep werd dit werk gecoördineerd, zodat we nu een aaneengesloten reeks van 55 jaar aan gegevens hebben over deze holenbroeders. Als je nu de eerste ei-datums vergelijkt van een soort, dan merk je de verandering in het klimaat pas goed.

Zuidelijk Flevoland

Inventariseren, vogels tellen in werkgroepverband, dat was waar we voor in het leven geroepen waren. We hadden de commissie Zuidelijk Flevoland, waar vanaf de Knardijk vogeltellingen gehouden werden. Lees elders hoe Truus Kemper, Frans Rijnja samen met Dick Jonkers in 1966 een wandeling rond het nog niet drooggelegde Zuidelijk Flevoland maakten om vogels te inventariseren. Later zijn er, onder andere door Jelle Harder, torenvalkenkasten op palen neergezet. Tien jaar lang hoorde Zuidelijk Flevoland bij ons werkgebied.

Commissie Eempolder

We legden contact met veehouders in de polder om te voorkomen dat, na het loslaten van de koeien uit de winterstal, zij in hun vreugdedans nesten met jongen kapot zouden trappen.

Werk aan de winkel

Ja, onze Vogelwerkgroep is opgericht eind jaren zestig, de tijd van sterke maatschappelijke betrokkenheid. Als de natuur je na aan het hart ligt, dan kom je onvermijdelijk vroeg of laat in botsing met dreigende aantasting van de rustpunten in onze omgeving, daar waar ook de vogels zich op hun gemak voelen. 'Dat rommelhoekje, waar alleen maar een paar struiken en bramen staan, daar is plek voor een leuke villa', of 'Dat stukje kale grond langs het heideveld, daar leggen we een ingegraven weg aan, zodat Huizen een vlotte verbinding krijgt met de A1'. Niet onlogisch dat particulieren en gemeentes op deze manier een leuke bestemming voor een bepaald stukje weten, maar dan kwam je wel de vogelwerkgroep tegen.

De inrichting van onze schaarse grond betekent dat er al gauw een claim gelegd wordt voor andere bestemmingen dan natuur. Verkeer, woningbouw, recreatie, ook daar is ruimte voor nodig. De tijdgeest bracht met zich mee, dat het bestuur van de VWG al gauw bereid was om dan de knuppel in het hoenderhok te gooien. Zo kwamen we op tegen het aantasten van natuurgebieden ten behoeve van wegeaanleg, of huizenbouw.

Een weg langs het Gebed zonder eind om het Mediapark een snelle verbinding te geven met de A-1: we zaten op de publieke tribune bij de gemeente Bussum om daartegen te protesteren. Woningbouw door de gemeente Huizen in weidegebied, waar scholeksters, grutto's en tureluurs broedden: Geen huizenbouw op de Oostermeent en in het Vierde Kwadrant.

Een extra jachthaven voor Naarden aan het Gooimeer? Er zijn al meer dan genoeg havens langs het Gooimeer.

Dreigende gebiedsuitbreiding van de gemeente Bussum op het oude kazernterrein?

Hoe kunnen we de laatste korhoenders, wulpen en boomleeuweriken de rust gunnen, die onontbeerlijk is voor deze soorten. In een ingezonden brief van mevr. M. Dowdeswell-Pos wordt voorgesteld om van de Bussumse Heide maar een omheind reservaat te maken, zodat sporters, ruiters, (brom-) fietsers en hondenbezitters geweerd zullen worden.

Of Hilversum, daar waren ze best bereid om grond te verkopen voor een leuke villa-wijk met uitzicht op de Hoorneboegsche Heide.

De Vesting Naarden werd ontdaan van zijn weelderige begroeiing, waar toen nog nachtegalen te horen waren. De oorspronkelijke vestingwal moest weer zichtbaar gemaakt worden, vond de gemeente.

Over elke actiepoint zou je een brochure vol kunnen schrijven met namen, argumenten, bezwaarschriften, stukken in de krant, hoorzittingen van de gemeenteraad en soms zochten we hogerop: bij de provincie, of het Rijk. Niet op alle punten wonnen we de strijd, wanneer we op de bres sprongen voor behoud van ruimte voor natuur en de vogels daarin, maar onze visie werd luid en duidelijk gehoord. In de regionale pers wakkerden we de discussie stevig aan. Ethische kwesties gingen we ook niet uit de weg:

We traden met succes op tegen de verkoop van opgezette vogels bij V&D. En wat te denken van de verkoop van lijsterpastei door een delicatessenzaak in Bussum. Dat kon natuurlijk helemaal niet!

Wat te doen aan de vogel-verkeersslachtoffers? In de eerste zes maanden van 1968 werden 513 verkeersslachtoffers langs de weg geteld, het betrof 41 soorten. We drongen er bij Rijkswaterstaat op aan om borden te plaatsen langs de dijken rond Zuidelijk Flevoland, waar de meerkoeten bij tientallen werden dood gereden.

Tegen hoogspanningsleidingen rond het Naardermeer vlogen binnen een jaar zich bijna 300 vogels dood. Niet alleen aalscholvers, maar ook purperreigers, roerdomp, lepelaar en het porseleinhoen werden eind 1969, begin 1970 als slachtoffer onder de leidingen aangetroffen. Met klem wordt er op maatregelen aangedrongen: verlaging van de hoogspanningsleiding rond het Naardermeer. We steunden een twintig jaar durende strijd van het Goois Natuurreservaat tegen het los lopen van honden op de heidevelden.

Ons bestuur, en in het begin was dat vooral Jan Bos, de eerste voorzitter, kreeg het zo druk met brieven schrijven en protesteren naar overheidsinstanties, dat hiervoor zelfs een aparte werkgroep Natuurbescherming werd opgericht. Onze documentatie in deze belangenstrijd bestond natuurlijk uit harde cijfers, die we uit onze broedvogelinventarisaties haalden. Kondigde een gemeente een wijziging in het bestemmingsplan aan, dan was dat voor onze Avifaunagroep een extra reden om dat gebied ornithologisch goed in kaart te brengen. Plaatsen waar nog bedreigde vogels van de Rode Lijst broedden, konden en mochten niet prijs gegeven worden!

Internationaal protest

Tot over de landsgrenzen was onze strijd in het belang van de vogels te merken: we schreven brieven aan koningin Fabiola om te protesteren tegen het vangen en schieten van vogels in het wild. Met lijmstokken werden bij onze zuiderburen zangvogels gevangen en wekelijks op de markt in Antwerpen verhandeld. 'Zou de koningin haar gave als schrijfster niet willen inzetten door een sprookjesboek te schrijven over vogels, om zo de belangstelling voor vogels op te wekken'.

Het Laarder Wasmeer kreeg groot onderhoud;

Paul Keuning

Hieronder enkele voorbeelden van aantasting van natuurwaarden, waar onze vogelwerkgroep fel tegen in verweer kwam:

- De A-27, die natuurgebieden van elkaar zou scheiden.
- Weg met die weg door Bikbergen!

De koningin, die zeer begaan was met de natuur, schreef Jan Bos een brief terug, waarin ze vertelde zelf geen zeggenschap te hebben over deze kwestie, maar dat ze het onder de aandacht van de minister van Landbouw zou brengen.

Via het Europese Hof stelden we de ongebreidelde jacht op vogels in Italië, Malta en Spanje aan de orde. In een brief, ja weer van Jan Bos, aan de Raad van Europa, wordt geprotesteerd tegen het wetsontwerp, waarmee de vangst van vogels door middel van netten vrijgesteld zou worden. Door de vogels met lokgeluiden in de netten te leiden, kunnen in één nacht welk 15.000 vogels verschalkt worden.

Vogelwerkgroep Het Gooi en omstre-

ken kan niet met de eer gaan strijken dat de vogelbescherming in Europa en omstreken de goede kant op gestuurd heeft. Ze heeft er wel haar steentje toe bijgedragen. Als je met moker en beitel maar lang genoeg op dezelfde plek op de steen bikt, dan splijt zelfs de hardste steen. Die hamerslagen hebben we dan toch maar uitgedeeld, samen met heel veel organisaties in binnen- en buitenland.

Wij gaan door met de strijd!

Een keuze voor de één, betekent een keuze tegen de ander. Windmolens van 120 meter hoog op de dijk bij Almere schaden de vogels, die door de wieken geraakt worden. Ik lees er weinig over in onze Korhaan. Hebben leden en het bestuur tegenwoordig andere kanalen om hun tegenstem uit te brengen tegen een plan om een recreatie-eiland aan te leggen in het natuurgebied aan de voet van de Stichtse Brug?

Ontspanning in de natuur is zeker heel belangrijk. Professor Voous stelt in zijn artikel 'N 70' in De Korhaan jrg. 3 (1)

1970 dat de strijd om natuurbehoud zich bezig houdt met de 'laatste voorwaarden waaronder mensen op deze wereld nog kunnen leven'. Met de natuur staat het er uiterst kritiek voor. Hij waarschuwt voor eenzijdige keuzes gericht op economie en industrialisatie. 'Wat nu verloren gaat komt niet meer terug en daar zal het nageslacht de wrange vruchten van plukken'.

Geniet dus met volle teugen van de pareltjes van de natuur, die er nog steeds zijn en waar we ons onbevangen kunnen verbazen over de mooie vogels, die we daar aantreffen.

Maar ik hoop dat het vuur in onze ogen terugkeert, zoals dat in de jaren zestig was, wanneer we nu bomkap, horizonvervuiling, polders die opgeofferd worden aan stadsuitbreiding, onder onze neus zien gebeuren. Een werkgroep Natuurbehoud hebben we niet meer. Maar ons geweten geeft ons nog steeds wel een richtsnoer. Natuur is niet vrijblijvend.

Postiljonheide, geniet dus met volle teugen van de pareltjes van de natuur - prof. K.H. Voous

Paul Keuning

Op excursie bij de Oostvaardersplassen

Paul Keuning

Werkgroep Vogelcursus

Bertus van den Brink

Leden van andere Vogelwerkgroepen in het land kijken een beetje verbaasd, wanneer we vertellen dat onze Vogelwerkgroep wel 750 leden telt. Die aanwas van mensen uit onze directe omgeving is wel te danken aan een enthousiaste groep bevlogen vogelaars, die meer doen dan kennisoverdracht. 'Er gaat echt een nieuwe wereld voor me open', is een vaak gehoorde reactie van mensen die de cursus gevolgd hebben en er daardoor een nieuwe hobby bij hebben gekregen.

Hoe lang al?

Eigenlijk worden er vanaf 1974 al vogelcursussen gegeven. De behoefte aan informatie over vogels was er vanaf het begin. Niet dat er toen gelijk al 60 cursisten waren, het begon met kleine groepjes. De eerste keren leenden we opgezette vogels van scholen, of van het GNR. Of we nodigden boswachter Gerrit Jaspers, of Dick Jonkers uit voor een praatje. Zij waren toch al lid van onze Vogelwerkgroep. Het was echt een doorbraak toen we met dia's de vogels in hun natuurlijke omgeving konden laten zien. Yves Vogel verzorgde jarenlang de projectie, zowel bij de lezingen als bij de vogelcursus.

Ons doel

De doelstelling om met kennis van zaken ervoor te zorgen dat meer mensen mee werken aan het beschermen van vogels in hun directe omgeving, die is niet veranderd. Al zorg je maar goed voor de vogels in je eigen achtertuin. En doordat je er meer over weet, gaan de vogels ook meer voor je leven. Prachtig toch dat mensen na het volgen van onze cursus het verschil kunnen zien tussen een heggemus en een huismus? Erop uitgaan de natuur in, dan pas maak je pas echt kennis met vogels in hun omgeving. Daarom maken we al vanaf het begin een aantal excursies. Onze eigen woonomgeving biedt met bos, de weidegebieden en de Gooimeerkust en

de Oostelijke Veschtplassenvoldoende variatie om alle vogels, die we in de cursus onder de loep nemen, goed te observeren.

Wat hebben we bereikt?

Als er gemiddeld per cursus 50 deelnemers zijn, en we draaien jaarlijks een voor- en een najaarscursus. Dan hebben we in de afgelopen 45 jaar op zo'n 4.500 mensen iets van onze passie voor vogels over kunnen brengen. Ze hebben zich 'gelukkig' niet allemaal als lid aangemeld, maar de aanwas tot het aantal leden dat we nu hebben komt wel voor een belangrijk deel op het conto van de Werkgroep Vogelcursus.

Eenden ja. Maar welke drie soorten?

Paul Keuning

Een cursus bestaat uit zes dinsdagavonden, waar vier weekendexcursies aan gekoppeld zijn. Eén daarvan gaat naar de Vechtplassen. Bij de cursus in het voorjaar komen de roofvogels, de zangvogels en de stand- en zomervogels aan bod. En om verschil te maken tussen de voorjaars- en de najaarscursus, ligt in de herfst het accent op uilen, ganzen, zwanen en wintervogels.

Leden werven is natuurlijk niet het hoofddoel. Veel belangrijker is het dat er bij de degenen die de cursus gevolgd hebben een nieuw deurtje is opengegaan. Het zich rekenschap geven van de vogels, medebewoners van onze omgeving. Zij hebben geen stemrecht, zij protesteren niet als er weer een stukje natuur een andere bestemming krijgt. Mooi toch wanneer meer mensen spreekbuis worden namens de natuur, waar de vogels deel van uitmaken?

Andere accenten in de afgelopen 50 jaar

Inspirerend vertellen over onze bijzondere ervaringen met vogels, dat is en blijft de basis, net als 47 jaar geleden. Maar als er bij de cursusleiders dan ook nog goede imitators zitten van vogelgeluiden, zoals Paul van der Poel, dan

heb je al heel veel gewonnen. Het is geheel aan de inleider van het onderwerp hoe hij, of zij de vogels die dan aan de beurt zijn voor het voetlicht brengt. Ieder heeft zijn eigen sterke punten om de mensen te enthousiasmeren. Ons verhaal komt natuurlijk nog beter uit de verf met actuele beelden, die we groot kunnen projecteren. Dia's ondersteunden daarom al vrij snel ons beetoog. En de beamer brengt onze informatie nog weer mooier in beeld, waarbij de tekstondersteuning zorgt, dat de informatie nog beter blijft hangen. Het is goed mogelijk dat we op korte termijn bewegend beeld kunnen opslaan en gebruiken tijdens onze presentaties. Maar hoe mooi je het ook maakt in de toekomst, de weergoden trotseren en soms ook weleens 20 minuten geen interessante vogels tegen komen, dat is de realiteit. Bewegend beeld haalt het niet bij de zeggingskracht van zelf die blauwe kiekendief, of die zeearend aan je voorbij te zien komen.

Veranderingen, bijzondere gebeurtenissen

Het is altijd link om namen te noemen, want het is pijnlijk voor de medewerkers die niet vermeld worden. Maar een paar mensen die vanaf het begin

meededen kunnen toch niet onvermeld blijven. Naast de al genoemde Paul van der Poel, is Guus van der Poel ook al zeker 35 jaar betrokken. Een werkgroep staat of valt met de inbreng van zijn deelnemers. Bertus van den Brink en Roel Huizenga zijn met hun enthousiaste inbreng niet weg te denken. En inmiddels geven Mieke Pieren-Olijhoek, Peter Jansen en Splint Scheffer ook al deelpresentaties. Planning en coördinatie is niet onbelangrijk in een werkgroep die tweemaal per jaar een groots opgezette cursus op touw zet. Petje af voor Francis Bakker, die de planning, inschrijvingen, mailing en de contacten regelt. Net als op de filmset: zonder catering wordt er niet gewerkt. Fijn dat Tonny Bakker dat voor haar rekening neemt, terwijl de techniek in goede handen is bij Wil Makkinje. Henk de Vendt verzorgt de excursiepresentatiemap met achtergrond over het te bezoeken gebied en plattegronden. Alles bij elkaar draait er voorlopig een geweldig team. Wel blijven we scherp uitkijken naar nieuwe mensen, die op den duur voor vervanging kunnen zorgen, want er zal maar iemand verhuizen. Nietwaar Guus?

GEDICHTEN

KLEEF AAN

Einde winter - het ontvroren gras
wilde nog niet erg - zagen we tegen
donker in de sloot de nieuwe. Twee
witte. Ze voeren
langs de korte kant zo vanzelfsprekend
of ze van het dode paar het werk
hadden opgekregen. Naar het meer, de brug en
terug, om bij de steiger stil te zitten.

EVA GERLACH
(UIT: HET GEDICHT GEBEURT NU;
UITG. DE ARBEIDERSPERS, AMSTERDAM)

HET ROODBORSTJE

Aan roodborstjes zou je een hekel krijgen
door engelse kerstkaarten. Een weeë wereld
van sneeuw en carols en kraalogen
en een rood dat nergens op lijkt.
Gelukkig is het roodborstje
een heel nijdassig vogeltje, ach nee,
dat is ook alweer vermenselijk.
Blijft: een vogeltje met een steenrood keeltje
dat meestal nogal snerpnd zingt
maar dat soms, in een goudgroen voorjaarsbos
zorgt voor een duet van zulke zuivere
nostalgische zilveren watervallen klank,
dat je het alles vergeeft, de kerstkaarten
en het vechten, en het rode borstje.

HANS WARREN
(UIT: BETREFFENDE VOGELS;
UITG. ERVEN THOMAS RAP, AMSTERDAM)

De dijken waren begaanbaar, binnendijks was het nog een modderpoel

Nieuwland erfgoed -archief

Commissie Zuidelijk-Flevoland

Paul Keuning

Het droogmalen van Zuidelijk Flevoland in 1968 bood een unieke kans om met eigen ogen te zien wat er zich in dit onwezenlijke, omdijkte stuk moeras van veertigduizend hectare aan vogelleven voordeed. Behalve de kraanmachinisten en andere werkers aan de drooglegging kwam niemand op de dijken, met uitzondering van de Knardijk, die op de grens lag tussen Oostelijk- en Zuidelijk Flevoland. Daar kwamen in het weekend uit nieuwsgierigheid al wel mensen een kijkje nemen. Andere vogelwerkgroepen dienden zich niet aan, dus deed onze Vogelwerkgroep de eerste tien jaar de verkenningen in dit maagdelijke gebied.

Wekelijkse tellingen

Onze commissie Zuidelijk-Flevoland organiseerde wekelijkse ritten om vanaf de dijken vogeltellingen te verrichten. Op zaterdag-, of zondagochtend werd het dijkvak Lelystad - Muiderberg stapvoets verkend. Het was nog best moeilijk om elke week een groepje tellers bij elkaar te krijgen. Je kon je vooraf opgeven bij Rie de Wijs-Tabois, of bij Jan Bos, toen respectievelijk onze secretaris en voorzitter. Leden met hun lid-introducties, waren welkom.

Het landschap van Z-Flevoland

Je moest het de eerste jaren nog niet wagen om het binnendijkse land te betreden, het was één grote bak modder, bijna totaal begroeid met de geelbloemige moerasandijvie, waarvan de

zaadpluizen tot wel honderd kilometer ver het binnenland in waaiden. Deze pioniersplant, die in 2012 nog op de Rode Lijst stond, komt nu nog voor op kaalgevreten plaatsen in de Oostvaardersplassen. Door de moerasandijvie werd al veel vocht uit de bodem onttrokken, de drie grote gemalen deden onafgebroken hun werk en daarbij kwam de warme zomer van 1969, waardoor na dien het nieuwe land, met laarzen aan, langzaam begaanbaar werd. Professor R.H.A. van Duin breekt in de brochure 'Natuurbouw in Flevoland' een lans voor een gevarieerd, kleinschalig landschap. Juist in Zuidelijk-Flevoland, waar de technische ontwikkeling de differentiatie eerder zal laten verminderen. Zorg ook voor bos en natuurterreinen, net als in Oostelijk-Flevoland.

Welke vogels werden waargenomen?

In De Korhaan jaargang 2 nummer 3, die in mei 1968 verscheen, lezen we:

In de wintermaanden 1967-'68 tussen november en maart werden verrassend veel ijsvogels gesignaleerd. Op één dag bijvoorbeeld wel dertien exemplaren. Andere opmerkelijke soorten waren de grote- en de zwarte zee-eend en de eider-eend. In dezelfde periode werden enige keren roodhalsfuten en kuifduikers waargenomen. Langs de dijken foerageerden regelmatig strandleeuweriken, terwijl sneeuwgorzen en fraters tot de zekere ontmoetingen behoorden. Er trokken diverse roofvogels langs de dijken, zoals smelleken, kiekendieven, boomvalk, wespandief en visarend.

Tot de waargenomen sternsoorten behoorden de grote- en de dwergstern. Op het slik tegenover de brug bij Muiderberg verbleven enige tijd een groepje dwergmeeuwen. Interessant was het vaststellen van broedgevallen van de eerste polderzangertjes: fitis, tuinfluiter, grasmus, kleine karekiet, rietzanger en bosrietzanger. De witte- en gele kwikstaart, kneu, graspieper en tapuit kwamen tevens als broedvogel op en langs de dijk voor. Er trad een sterke fluctuatie op in vogeltrek: enkele weken lang vertoefden er wel een vijftienduizend kemphanen langs de dijk en op het slik om weer plotseling te verdwijnen en plaats te maken voor grote aantallen tapuiten en zwarte sterns. Bontbekplevieren werden geteld in een aantal van enkele honderden exemplaren. Tientallen strandplevieren vestigden zich langs de dijk -op schelpenbankjes- en ook de kluut maakte gretig gebruik van de plotseling geboden mogelijkheden tot familievergroting. Bij het gemaal 'De Block van Kuffeler', waar op het verbrede dijklichaam de eerste bebouwing was voltooid, vestigden zich tientallen huismussen en een koolmezenpaar. Er werden duinpiepers gesignaleerd. Op 24 maart een dwerggans en . . . door verschillende waarnemers gezien: Temminck strandlopers!!

Soortenlijstjes vind ik vaak saai om te lezen. Maar een paar krenten uit de pap van de rubriek 'Veldwaarnemingen' uit 1969 en 1970 wil ik u toch niet onthouden, want de 'Flevolanden hebben al voor heel wat vogelsensaties gezorgd'.

Regelmatig werden deze soorten waargenomen: roodhalsfuut, purperreiger, grote karekiet, kleine zwaan, wespandief, zilverplevier, duinpieper, een invasie van zwarte mezen (op trek), smelleken, blauwe kiekendief (87 ex. In Oostelijk Flevoland in het vroege voorjaar van 1970), eidereend, sneeuwgorst, bonte kraai, velduil en ransuil. Eenmalig: middelste zaagbek, krooneend, patrijs, porseleinhoen, houtsnip, grote pieper, een witvleugelstern, een Siberisch gestreepte strandloper, ruigpootbuiszand, steppenbuiszand en een parelduiker..

Te voet in één weekend om heel Zuidelijk Flevoland heen

Omdat je bij de tellingen vanuit de auto grote kans loopt om een paar zangvogels

te missen, ontstond het plan om lopend de hele polder vanaf de dijk te inventariseren. Het is dan eind juli 1968. Even na negen uur 's avonds worden Truus Kemper, Frans Rijnja en Dick Jonkers met de auto gedropt. Drie vogelpioniers, bepakt met tent, water en proviand voor drie dagen. Oren gespist, notitieboekje bij de hand. Het begin van een voettocht van 95 kilometer. Het verhaal in De Korhaan van 1968 leest als een onderkoeld verslag van een Spitsbergen-expeditie. De temperatuur was anders, maar de ontberingen niet minder, lees maar . . .

Vogelpioniers of pioniervogelaars?

Nog in de auto, op weg naar Lelystad-Haven. Bij Swifterbant was het zo ver, een schim zeilde laag over de wagen heen. De achterin onze auto zittende 'uiloloog' Frans Rijnja, verklaarde met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, dat dit de soort *Asio flammeus* (velduil) is, die hier in Oostelijk Flevoland vrij algemeen voorkomt. Inmiddels is het vrijdagavond kwart over tien. Vanuit Lelystad zijn we nu een half uur gaans op de Knardijk. De 'operatie vogeltelling Zuidelijk Flevoland' is in haar beginfase. Het zou een strijd worden om op zondagmiddag weer op tijd in Lelystad aan te komen. Maar daar waren we in onze gedachten nu nog niet mee bezig. Na een opmerking van één van ons in de geest van 'het is nu echt weer dat de regenwulpen moeten trekken', liet een van de trekkers inderdaad zijn weemoedige bibibibibibibibi horen, het leek of hij ons had zitten afluisteren. Om een juist

overzicht te krijgen moesten alle vogels genoteerd worden; 's nachts gaat dat alleen wat moeilijk. Wanneer we vogelgeluid hoorden, soms opgeschrikt door onze nadering, dan onthielden we die soort en noteerden we alles van de laatste paar honderd meter. Bij de Knarhaven, tegenover de Knardijk, maakten we om één uur 's nachts ons eerste bivak. Op de Knardijk hadden we onder andere gehoord: de bosrietzanger, de gewone rietzanger en een witgesterde blauwborst, die in het donker voorzichtig zijn liedje uitprobeerde.

De natuur nam ons te grazen

18 km onderweg 's Nachts ieder in ons tentje was niet alleen het schurende, ronkende geluid te horen, dat mannen dan plegen te maken. Maar we hoorden ook een roerdompachtig geluid uit een naburige tent. Was dat nu het geluid van iemand die zich omdraait op een plastic grondzeil? De volgende ochtend bleek dat dit het geluid van een rover was geweest. Onder dekking van de nacht had een rat met zijn buit de benen genomen. Die buit bestond uit tien boterhammen met kaas. Dat hiervoor een gat in de rugzak geknaagd moest worden deerde hem niet. Fris en monter tussen aanhalingstekens vervolgden we de volgende morgen om half vijf onze weg richting Nijkerk. Wat hebben we 'Kareltje de mug' verwenst! Als ik zijn voorvader die dit alles op zijn geweten had, nog eens te pakken krijg. Aanval na aanval golfde op ons af, als jagers doken ze op ons aan. Mijn luchtafweer maaide door de lucht, maar dat was bij lange na niet afdoende.

Watersnip in dreighouding

Angeline Rijkeboer

Kleine karekiet

Ruud Schippers

Hoewel er wel verscheidene leden van deze zelfmoordeskadere op het slagveld sneuvelde. Wat beschaafde, doch op dringende toon geuite krachttermen, deden af en toe het krijgsrumoer verstommen. De paar kilometer van onze kampeerplaats tot aan de Knardijk liepen over de Meerdijk. Er lieten zich niet veel vogels zien. Spreeuwen waren het meest algemeen. Zij komen, net als enige zwaluwsoorten tegen het licht worden, de dijk opvliegen vanuit hun slaapplekken in het riet. Ze gaan ze dan foerageren boven en rond de dijk. De sperwer die we zagen vloog juist op honderd meter afstand van de dijk en zocht zijn voedsel in de schaars aanwezige begroeiing van de polder. Op de Meerdijk aangekomen ter hoogte van waar nu Zeewolde ligt, werden we vreemd aangestaard door sportvissers, als waren we voorwereldlijke wezens. De zwaar bepakte rugzakken en onze wonderlijke kledij droegen daar wel toe bij. Vanaf dit moment kregen we het pas echt moeilijk: blaren, muggen, vermoeidheid. Maar lopend langs de dijkvoet zagen we wel grote aantallen kemphanen en tureluurs. Ook zagen we bosruiters en enkele oeverlopers. Tientallen meters voor ons vloog een vogeltje op, dat een pestachtig geluid maakte. Er was geen twijfel mogelijk, dit moest een Temminck strandloper zijn, het vluchtbeeld bevestigde dit nog ten overvloede. 38 km onderweg Even voor Nijkerk werden de blaren en de vermoeidheid Truus te veel; na haar even voorbij de brug met de tent op een grasmat zo vlak als een biljartlaken geïnstalleerd

te hebben, trokken de twee overgebleven deelnemers verder. We hadden zelf de nodige rust genomen en ook onze blaren moesten verzorgd worden. Hulde aan het eerste slachtoffer van de tocht. Zonder klagen werden veertig zware kilometers volbracht. 55 km onderweg Tegenover de haven van Huizen rolden we onze slaapzakken uit aan de voet van de dijk. We deden een hazenslaapje. Voordat het zover was, zagen we de steltlopers van het vasteland geregeld aan komen vliegen voor hun nachtelijke voedseltochten in de polder. Sterns en meeuwen volgden de bootjes van de recreanten op weg naar de veilige haven. Vijf uur zondagochtend was het opstaan geblazen. 's Middags zouden we in Lelystad moeten zijn. De dorst begon nu mee te tellen. Met de brug van Muiderberg in zicht sneuvelde het volgende slachtoffer. Frans Rijnja moest opgeven door blaren en vermoeidheid.. Liefdevol zou hij in de auto van Jan van de Bos, de voorzitter van de V.W.G., worden opgenomen. Hij kon zijn gedachten laten gaan over de vele torenvalken, die op dit gedeelte zaten. Bij een telling vanuit de auto later telde hij op dit traject zeker dertig exemplaren. De krooneenden lieten, zoals normaal bij Muiderberg, nu ook geen verstek gaan, net als de krakeenden. Tussen de bloeiende moerasdijvie klonk het porseleinen geluid van inderdaad het porseleinhoen, de eerste waarneming in Z-Flevoland. Hier waren houtduiven ook voedsel aan het zoeken. Nog 30 km te gaan en het karwei was geklaard. Onderweg werd de eenzame

wandelaar ingehaald door de auto en van eten voorzien. Drie flesjes rivella, speciaal uit Lelystad aangevoerd hielpen hem over de inzinking heen. Een dwergstern begeleidde hem tot aan een uitgebaggerd gat, waar aalscholvers aan het vissen waren. Toen de slagboom met een levensgrote kantonnier, vele handdrukken, bloemen en een rasechte overwinnaarszoen. Wat wil je nog meer!

We nemen het op voor de roofvogels en de uilen

De takkenbossen hakhout op de Knardijk moeten in opdracht van het hoofd van de Zuiderzeewerken zo snel mogelijk opgeruimd worden. Het bestuur van de Vogelwerkgroep pleit er juist voor om die te laten liggen. Ransuilen gebruiken ze als rust- en uitkijkpost op zoek naar prooi, terwijl de kleine zangertjes: paapjes, tapuiten en zwartkopjes kruipdoor, sluipdoor tussen de takken op zoek gaan naar insecten. "Pas op vogels" Er worden op ons aandringen borden geplaatst langs de dijk om te voorkomen dat de vogels, die in de polders rust gewend zijn, massaal geplet worden door bepaald niet langzaam rijdende automobilisten. Vooral het werkvolk in de polder maakt van de dijken een racebaan, waarvan honderden vogels het slachtoffer worden. Meerkoeten, zangvogels, sterns en ook meeuwen worden veelvuldig als verkeersslachtoffer langs de weg aangetroffen. We gaan torenvalkenkasten plaatsen, want Z-Flevoland is rijk aan torenvalken maar die hebben nergens broedgelegenheid. Jan van Dijk kon van zijn werk ruim dertig verpakkingkasten van het afval redden. Die werden door Eduard Osieck en Jelle Harder vlot verbouwd, door er een plankje tussenuit te halen, tot een kast die zeer geschikt was voor de torenvalk. Staatsbosbeheer stelde op verzoek van Jan van Dijk telegraafpalen beschikbaar. Half maart 1969 reden auto's afgeladen met palen en uiteraard de kasten, met extra planken, turfmoelm en het nodige gereedschap bij Nijkerk de dijk op. De heren Van Dijk, Osieck en Harder hebben in de regen gewerkt als paarden. Uiteindelijk zijn 28 torenvalken geplaatst. Daar waren wel meerdere werkdagen voor nodig. Het jaar daarop vlogen er dankzij deze nieuw geboden nestgelegenheden tientallen jonge torenvalken in de polder.

Dick A. Jonkers, een duizendpoot

Paul Keuning

Op de ledenlijst staat ook de datum van aanmelding bij onze Vogelwerkgroep. Zo was het makkelijk om na te gaan welke leden al 45 jaar, of nog langer lid zijn. Niet alle paarden hebben even hard gelopen, maar wel bijzonder om aan de hand van deze persoonlijke verhalen van onze pioniers, dit stukje van onze recente vogelgeschiedenis terug te horen.

Dick Jonkers tijdens de Griekenlandreis mei 2016

Paul Keuning

Ik zal het maar eerlijk zeggen, in de rubriek 'oudgedienden' zouden we die leden een platform geven, die langer dan 45 jaar lid zijn, maar die je niet geregeld aantreft in De Korhaan. Tot die categorie kan je Dick nou eenmaal niet rekenen. Mee-werkend, of auteur van dertig procent van alle 250 verschenen rapporten, redactielid vanaf het eerste uur van De Korhaan, vogelkenner en excursieleider met een gedegen feitenkennis en nog steeds een feilloos gehoor, we zouden toch bijna vergeten zijn om ook eens bij Dick te informeren hoe het allemaal begon.

Met de activiteiten van Dick A. Jonkers zou je een dik boek kunnen vullen. Ik noteer hier een paar flarden uit Dick zijn herinneringen.

Wie bracht jou de vogelliefde bij?

Dick: "Ik bracht mijn jonge jaren door in Apeldoorn. Een oom van mij woonde

in Haarlem en was druk in de weer met vogels. Als tienjarige jongen fietste ik in mijn eentje vanuit Apeldoorn naar Haarlem, dat was op zich al een avontuur. Maar het werd nog leuker als mijn oom mij meenam de Spaarne op. We roeiden, speurend naar roerdompen en andere reigerachtigen in het riet".

Niet vreemd dus dat Dick zich als tiener, naast een technische opleiding tot automonteur, aansloot bij de CJN en later bij de NJN. De vogelkennis werd er ingegoten, in de jaren dat je daar nog erg open voor staat. Dick was goed in organiseren, daarom bleef hij voortrekker in de NJN tot zijn 24e. Intussen werd Dick ook nog opgeleid tot één van de eerste I.V.N.-gidsen.

Van automonteur tot boswachter

Het werk als automonteur in Leersum was matig interessant. Toen zag Dick een personeelsadvertentie in de krant staan voor boswachter bij het Goois

Natuureservaat. De poging om daar toegelaten te worden was meteen raak. De rentmeester had inlichtingen ingewonnen en wist, dat ze een echte vogelkenner aan de haak hadden geslagen. Dick kon gelijk aan de slag. Gerrit Jaspers, die hem inwerkte, vertelde dat er in Hilversum nog maar een paar dagen geleden een Vogelwerkgroep opgericht was. Uiteraard meldde Dick zich aan en hij werd lid van de redactie van De Korhaan. Het korhoen stond als vogelsoort symbool voor de bedreiging van de natuur. Dat blaadje werd door Dick in een oplage van enkele tientallen exemplaren gestencild op het kantoor van G.N.R. aan de Koninginneweg. Het was een vlekkelig blaadje met weinig mogelijkheden voor een goede lay-out. De afbeelding van het korhoen stond nog niet op het eerste nummer.

Onderzoek in de natuur

Dick had het na een paar jaar wel gezien bij het G.N.R. Op de fiets de schelpenpaadjes langsfietsen en praatjes maken met hondenbezitters, die allemaal vertelden dat ze hun hond prima onder controle hadden, totdat er een ree langs liep. Veldwerk, onderzoek in de natuur, dat soort werk vond Dick aantrekkelijk. Zo kwam hij eerst terecht bij het RIVON, dat staat voor het Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van Natuurbehoud. Later werd dat het onderzoeksbureau Alterra. 'Heeft straatverlichting nadelige invloed op broedende grutto's?' Dat was het eerste onderzoek dat Dick deed. Ook onderzocht Dick voor het Centrum voor Voedingsonderzoek op diverse plekken in het land de invloed van bestrijdingsmiddelen op onze gezondheid en die van de vogels.

Op het 50-jarig jubileumfeest 1 februari j.l. is Dick Jonkers, wegens zijn buitengewone verdiensten voor de natuur en het onderzoek naar vogels, benoemd tot Ridder in de orde van Oranje Nassau.

Paul Keuning

Maatschappelijk doel van de onderzoeken

Wat opvalt bij veel rapporten van onze Vogelwerkgroep is, dat het vaak om gebieden gaat die binnenkort op de schop gaan. Daarom vraag ik aan Dick, of hij het idee heeft dat zo'n inventarisatie de landelijke en provinciale bestuurders op andere gedachten kan brengen?

Dick: "Lang niet altijd. In het geval van de HOV-buslijn, die met een verhoogd viaduct pal over het bosgebied van de Monnikenberg gaat lopen, dat plan zal door onze inventarisatie vorig jaar niet ongedaan gemaakt worden. Maar het geeft de tegenstanders wel een tegenargument met keiharde cijfers in handen. Waar het wel op uit zal draaien, is dat het plan toch uitgevoerd zal worden zoals de provincie dat voor ogen heeft en dat er dan elders natuurcompensatie plaats vindt. Misschien wel in de Markerwaard."

Tomeloze energie

Mijn laatste vraag is of Dick nooit moe wordt van het schrijven van rapporten en artikelen. Een groot deel van De Korhaan wordt nog steeds gevuld met artikelen van zijn hand.

Dick zegt daarop eerlijk: "Ik kan het gewoon niet laten. Een handicap is wel, dat mijn geheugen wat minder wordt. Maar ik vind het nog steeds zo interessant, om te zien of het eilandje de Dode Hond in het Eemmeer binnenkort gebruikt zal worden als broedplek voor de zeearend. Het zou zomaar kunnen dat dit het lopende jaar gaat gebeuren. Dus ben ik voor het onderzoek nu al in de weer om een boot te regelen. Misschien mogen we de boot van de ijsvogelwerkgroep wel een keertje lenen van Jelle Harder."

Cees Steenman: Meer dan alleen vogels

Dick A. Jonkers

Cees Steenman

Frank van de Weijer

Bijna vier jaar na de oprichting van de Vogelwerkgroep werd Cees Steenman lid, om precies te zijn op 1 januari 1971. Hij was toen ook nog lid van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN). Samen met de Christelijke- en de Katholieke Jeugdbond voor Natuurstudie (CJN en KJN), boden deze organisaties in die tijd de jeugd de kans om zich bezig te houden met de natuur. Van die jeugdbonders, zoals de leden van die clubs toen werden genoemd, zijn er diverse lid geworden van de Vogelwerkgroep. Die had wel een minimum leeftijd voor toetreding vastgesteld om concurrentie te voorkomen.

Waarom ben je lid geworden van de Vogelwerkgroep?

Van jongs af aan was er bij mij al belangstelling voor de natuur en ik werd daarom dan ook lid van de NJN waar je met een brede belangstelling, zoals die bij mij aanwezig is, prima uit de voeten kon. Vogels kijken en bestuderen hoorde daar ook bij. Ik had contact met Rombout de Wijs, die eveneens jeugdbonder was en tegelijk lid van de Vogelwerkgroep (VWG) en kende daardoor ook Rie Tabois zijn moeder, die toen secretaresse was van de VWG. Tot de andere jeugdbonders uit de beginperiode, die toen al lid waren, behoorden Jelle Harder, Frank Heilman, Rob Moolenbeek en Ockie van Zuilen. Wat zou ik mij nog herinneren van ons contact?

Groen vak en hobby's

Omdat ik graag buiten ben, koos ik na de lagere school voor een opleiding tot hovenier bij de Tuinbouwschool aan de Prinses Marijkehof in Naarden. Tegenwoordig maakt die deel uit van het Florens College Naarden en is omgedoopt tot school voor Bloemsierkunst en Tuinarchitectuur. Tot aan mijn pensionering ben ik hovenier gebleven. Nog steeds ben ik, maar dan als vrijwilliger, met dit prachtige vak bezig. Ik wil heel graag

fysiek bezig zijn, heb een kleine moestuin en ga er graag, als het maar even kan, elke dag op uit. Zo ben ik onder andere gastheer voor de siertuin van Gooilust. Mijn hobby's hangen soms nauw samen met het hovenierschap. Bomen en struiken vallen daar bijvoorbeeld onder. Het buitenleven trekt. Ik ben al heel lang lid van de KNNV, waarvoor ik allerlei onderzoeken doe. Onderzoek naar akkerplanten is daar één van, wat al zo'n 12 jaar loopt. Het levert belangwekkende gegevens op over het verdwijnen de terugloop en opkomst van planten. Vlin- der- en libellenonderzoek vallen vooral binnen mijn belangstellingsfeer. Daarnaast ben ik IVN-er en heb een cursus gevolgd voor natuurgids bij Piet den Houter. Van die opleiding had ik gemak toen ik vogelgids was op de Eemlijn, de fietsboot over de Eem. We stapten dan af bij de Eempolder en fietsen door de polder langs het vogelreservaat van Natuurmonumenten, weer naar het vertrekpunt in Huizen. Ik houd me ook bezig met het groene informatiecentrum in Baarn en de educatieve tuin in de gemeente.

Een heel andere hobby is stamboononderzoek. Dat leverde o.a. op, dat de hang naar groen meer voorkwam in de familie. Mijn overgrootvader bleek veldwachter te zijn geweest.

Fotograferen is nog steeds een liefhebberij van mij. Vroeger fotografeerde ik veel vogels, tegenwoordig komt dat incidenteel voor. Planten voeren nu de boventoon.

Wat deed je aan vogels dan?

Tja, dat is een heel verhaal. Je kunt niet alles tegelijk doen. Mijn vroegste herinneringen aan de VWG gaan terug naar het eind van de jaren zestig. Ik was toen alleen nog lid van de jeugdbond en werd

Knobbelzwaan, Maatpolder

Paul Keuning

dat later ook bij jullie. Jouw en mijn pad kruisten elkaar toen. Over de serie tellingen is indertijd nog gepubliceerd in *Limosa*, het tijdschrift van de Nederlandse Ornithologische Unie.

Wat ik mij ook nog herinner is het onderzoek naar draadslachtoffers onder hoogspanningsleidingen bij het Naardermeer. De resultaten hebben ertoe geleid, dat die leidingen lager werden opgehangen. Jaren achtereen heb ik nestkastcontroles uitgevoerd op Heideheuvel en in het Cronebos. Vroeger verzamelde ik braakballen, die werden uitgeplozen en van de schedeltjes werd een referentiecollectie aangelegd. Vogelveren werden verzameld. Samen met de eerder genoemde Rombout de Wijs is er na enige tijd een vogelpotentabel gepubliceerd door de jeugdbondsuitgeverij. Het was de tijd van pluizen en plukken.

Tegenwoordig is dat meer naar de achtergrond verdrongen. Bij het ringen van vogels op Oud Naarden ben ik actief bezig geweest. Soms deed ik wel eens

mee met het inventariseren van broedvogels, zoals bij de Monnikenberg. Ook heb ik meegewerkt aan de inventarisatie van Gooilust. Het inventariseren is bij mij nu veel minder geworden.

Voorkeursoorten en -plekken

Met zwaluwen heb ik een heleboel en dat mondde uit in een zwaluwenproject voor kinderen op boerderijen. Zeevogels vind ik ook heel interessant. Samen met Frank van de Weijer ga ik geregeld naar de pier van IJmuiden, waar altijd wel wat is te zien. En passant gaan we dan naar de leukste vogelplekken in de Kennemerduinen.

In mijn woonomgeving ga ik graag naar de Zuidpolder te Veld met de plasjes bij het gemaaltje en het Ocriteiland.

Zorgen over de vogelstand

Ik maak mij zorgen over de vogelstand. Karakteristieke vogels zijn al decennia geleden verdwenen van de heidevelden. Ze zijn er niet meer, het korhoen, de wulp en de tapuit. Waar zijn de wit-

te kwikstaarten? Als ik gierzwaluwen wil zien in mijn woonplaats Baarn, dan moet ik goed gaan zoeken. De stand is sterk teruggelopen. Kauwen, zwarte kraaien en ekster zagen hun kans schoon.

De verstedelijking rukt op en dat geldt ook voor de diversiteit. In villawijken rukt de interne verstedelijking op. Op plaatsen waar ooit een villa stond en waarnaast een grote tuin lag, zijn de villa en de grote bomen verdwenen. Er bevinden zich nu nogal eens meerdere woon-eenheden, soms zelfs met appartementenbouw in enkele woonlagen.

Kleine geelpootruiter

Jan van Gestel

Jan van Dijk, de meneer uit Weesp die van vogels kijken houdt

Paul Keuning

Jan van Dijk, één van de pioniers van onze vereniging
Paul Keuning

Het verhaal, dat Jan van Dijk eind 1966 op de dijk bij Muiden Jan Bos tegenkwam is bekend. Tijdens het vogels kijken raakten ze daar aan de praat en beiden stonden open voor het idee om de initiatieven op vogelgebied, die er toch al waren te verenigen in één club. Er was al een zeer actieve groep in de weer met nestkasten en er werden al vogels geringd. Jan Bos was journalist en hij plaatste regelmatig stukken in de krant over aantasting van het natuurschoon door wegeaanleg en woningbouw.

Jan van Dijk woont in Weesp in een mooi huis tegenover molen 'De Vriendschap'. Het huis heeft een grote voor- en achtertuin, want tuinieren is naast vogels, zijn andere grote passie. Tussen de molens in onderhoudt Jan, met een buurman samen, op gemeentegrond nog een heel rozenperk. Toen ik met de auto aan kwam rijden passeerde ik een fietser, dat was Jan. Hij was met zijn 91 jaren, even naar het centrum van Weesp geweest voor een boodschap.

Met voederplaatsen voor en achter zorgt Jan nog altijd goed voor zijn vo-

Houtduif in bloemrijke omgeving

Bertus van den Brink

gelvrienden: de mussen, mezen, kauwtjes en de houtduiven. Ook houdt hij de eenden, de reigers en de meerkoeten op de Vecht goed in de gaten. Als het nodig is komen de vogels in Jan zijn omgeving tijdens een vorstperiode niets tekort.

Jan doet wel een stapje terug, nu hij de 90 is gepasseerd. Hij gaat er niet zo vaak meer op uit, familie en vrienden moeten nu maar de moeite nemen om bij hem langs te gaan en dat doen ze ook graag. De boekenkast laat onomstotelijk zien dat de vogels bij Jan op nummer één staan. Ook aan de muren is geen plekje onbenut gebleven, zoveel foto's en kaarten zijn er te zien, allemaal met vogelafbeeldingen.

De 'gewone' jongens waren in oude kluskleren in de weer met nestkasten, met het inventariseren van gebieden, die mogelijk op de schop gingen, of ze hielpen mee op het vogelringstation. Ze keken wel een beetje op tegen 'meneer van Dijk', die altijd goed gekleed was in een nette regenjas met sjaal. Maar als de nood aan de man kwam, als er bijvoorbeeld hout nodig was voor nestkasten, dan wist Jan via zijn werk bij Philips Duphar, meestal wel iets te regelen.

Niets illegaals hoor! Maar in de afvalberg bij de fabriek lagen genoeg spullen, die de jongens van de Vogelwerkgroep wel weer konden gebruiken. Zelf stak Jan ook de handen uit de mouwen. Toen Zuidelijk Flevoland op vogelgebied nog bij niemand hoorde, werd vanuit onze Vogelwerkgroep de vogelstand geïnventariseerd. Jan coördineerde tien jaar lang de wekelijkse controles vanaf de dijken van Flevoland.

Jan zijn gedachten gaan niet zo snel meer. Soms laat zijn geheugen hem wat in de steek, maar sommige namen is hij niet vergeten. Zo staat hem nog helder voor de geest hoe Dick Jonkers altijd voorop liep als er wat moest gebeuren. Duizend nestkasten extra? Dick timmerde die uiteraard niet allemaal zelf, hij organiseerde wel de mensen en de materialen via een timmerbedrijf in Hilversum.

De zevenhonderd leden mogen in hun handen knijpen, dat mensen zoals Jan van Dijk 50 jaar geleden het initiatief namen om onze vereniging op te richten en daarmee op de bres sprongen voor de vogels, waar we nu nog steeds van kunnen genieten in verenigingsverband.

Fotowedstrijd

Alle leden van onze Vogelwerkgroep zijn in het afgelopen najaar in de gelegenheid gesteld om foto's in te sturen voor de jubileum fotowedstrijd. 29 Fotografen stuurden in totaal 116 foto's in die verdeeld zijn over drie categorieën: compactcamera's, digiscoping (dat is fotograferen met de camera of smartphone gemonteerd op het oculair van de telescoop) en spiegelreflexcamera's.

De foto's zijn beoordeeld door een professionele jury, die bestond uit Jan Vermeer, de hoofdredacteur van het 'Natuurfoto Magazine' en Nico de Haan, recentelijk nog bekend door de televisieserie 'De Baardmannetjes'. Er zijn negen prijzen toegekend. Drie prijzen per categorie, plus de extra prijs 'Beste foto van alle categorieën'.

klapekster

Paul van der Poel (1ste Prijs digiscoping)

buizerd

Jan van Gastel (3de Prijs Digiscoping)

pimpelmees

Kees Maring (2de Prijs Spiegelreflexcamera)

sperwer

Hugo Weenen (3de Prijs Spiegelreflexcamera)

groenlingen op zonnebloem, Roelof Molenaar, beste foto uit alle categorieën

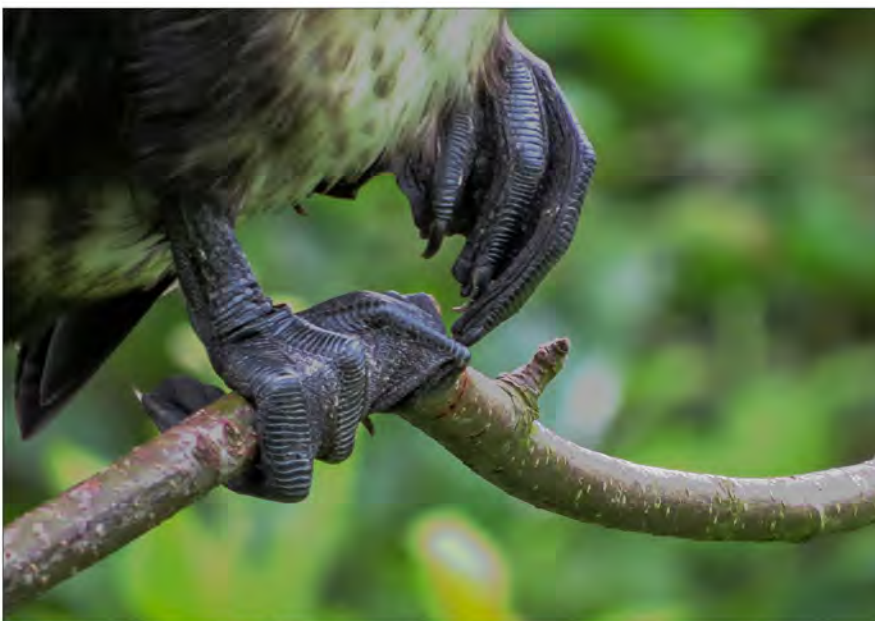
purperreiger

Anoeska van Moosdijk (1ste Prijs compact- en systeemcamera's)

halsbandparkiet

Joke van Velsen (2de Prijs compact- en systeemcamera's)

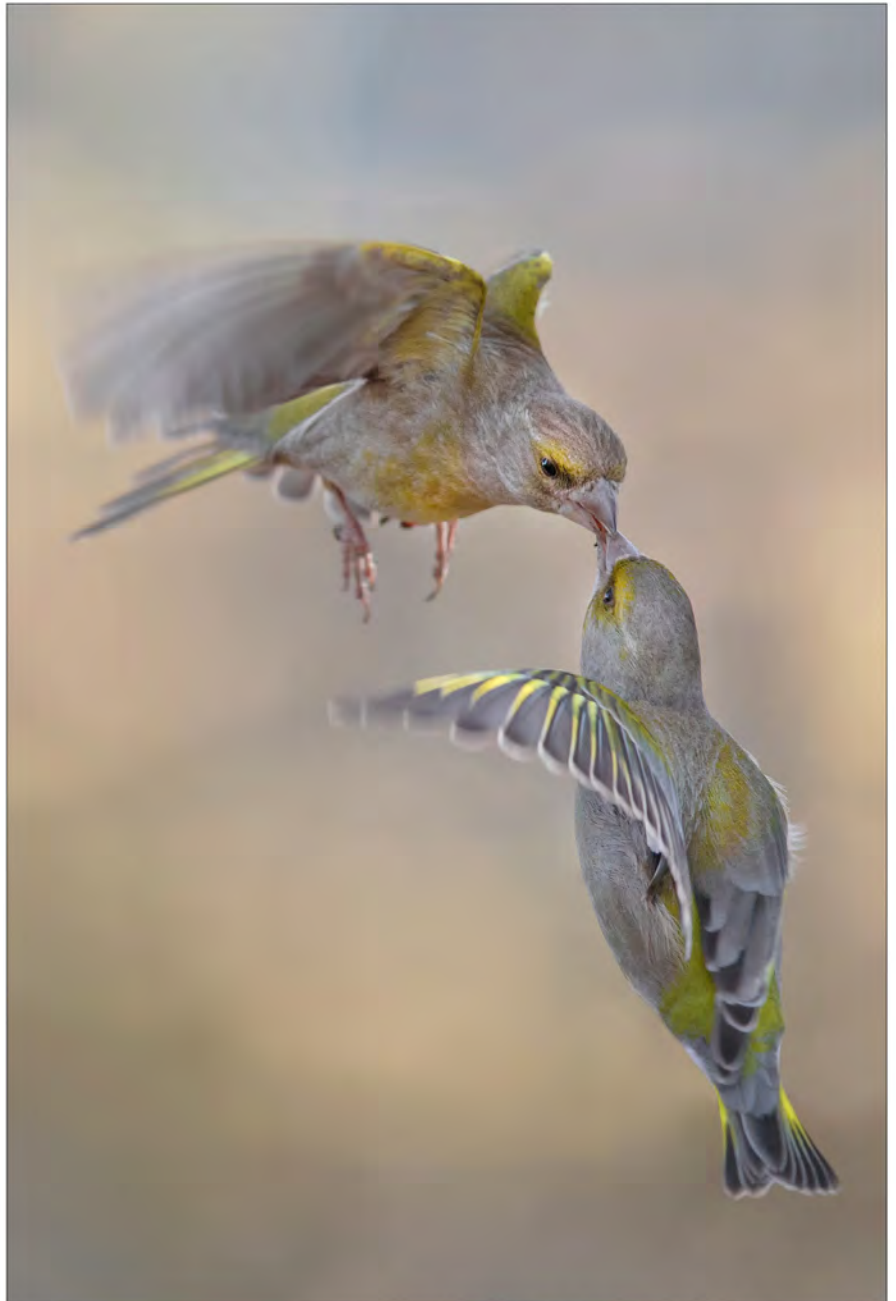
aalscholverpoten

Angeline Rijkeboer (3de Prijs compact- en systeemcamera's)

slechtvalk
bij Vituskerk

Yvonne van der Maat (1ste Publieksprijs)

Groenlingen vechtend in de lucht

Roelof Molenaar (2de Publieksprijs)

De tureluur van Andrea Rietbergen (3de Publieksprijs) gepubliceerd in De Korhaan nr.4 november 2016

Rob van Maanen

Paul Keuning

Rob van Maanen: 'Stel je open voor de natuur, ik ga het je niet vertellen'

Paul Keuning

Bij binnenkomst worden Rob en ik meteen omringd door het prachtige geluid van de nachtegaal en met op het tv-scherm op de achtergrond een lentebos, je waant je buiten tussen de vogels. Rob vertelt, dat hij heel vaak urenlang 'you tubes' naar zijn geluidsinstallatie streamt met natuurgeluiden, dit keer het gezang van de nachtegaal. Op zomeravonden kon je deze zangvogel 'live' horen in de bosschages en struiken rond het oude gemeentehuis van Huizen. Daar had Rob de geprojecteerde nachtegaalfoto's genomen.

Rob kennen we als één van de vogelgidsen bij excursies en dan vooral langs de Gooimeerkust tussen de haven van Huizen en het landgoed Oud Naarden. Op momenten dat er even geen vogel voorbij vliegt, is er altijd wel wat te vertellen over de diversiteit aan biotopen binnen dit gebied vol afwisseling. Ook de veranderingen in het verloop van de seizoenen is een bron van verhalen.

Tijdens een excursie naar De Stulp en het Pluismeer vond Rob het zelfontdekkend kijken uit. "Waar raak jij door geboeid? Zeg dat hardop en deel het met de rest van de groep. Prachtig als er dan mensen meelopen, die alles weten van paddenstoelen, of gefascineerd zijn door vlinders. Inspireer elkaar, dan hoeft een excursie geen one-man show zijn en hoeft het ook niet uitsluitend over vogels te gaan. Bekijk de natuur in zijn samenhang." Dat is het pleidooi van Rob. Zelfs zwerfstenen, zogeheten 'windkanters', die schuin afgesleten zijn door de wind, wekken Rob zijn belangstelling. Een kennis van Rob, Jo Buis, wist alles van de ijstijden en grondlagen die hier over de Hollandse klei heen geschoven waren.

In de rietkraag van diezelfde kuststrook werden toentertijd ook vogels met mistnetten gevangen en geringd door wijlen Klaas Visser. Rob vond dat heel interessant en stelde vragen. Klaas ging daar graag op in en vertelde van alles over de soorten, die hij letterlijk in han-

den had. Mooi om een kleine karekiet van zo nabij te zien! Het was Paul van der Poel, die Rob veel vertelde over het trekgedrag en vooral over de geluiden. Zo heeft Rob de vogels leren herkennen op het geluid. Elk jaar is het toch aan het begin van het seizoen wel weer even inkomen, "Wat is dat ook al weer?"

Als IVN'er van oorsprong, begon Rob zich door de wandelingen met de vogelaars Adri Vermeulen, Dick Jonkers, Sietse Poelstra, dhr. Pluister en vele anderen, thuis te voelen in onze vogelwerkgroep. Rob nam deel aan vele actieve jaren, waaronder de Eempol-dertellingen, redactie Korhaan en natuurlijk het leiden van vogelexcursies.

Even verderop langs de kust, nog voorbij de Eukenberg, ligt het Landgoed Oud Naarden. Dat is echt Rob zijn favoriete stek. Waarom? Omdat het zo rustig is. De omheining en de boerderij die daar staat, suggereren dat het privéterrein is. Door de afwisseling van open terrein, bos en kustgebied kom je er erg veel verschillende vogels tegen. Het is niet alleen een heel oud bos, met beukenlanen uit de tijd van Napoleon. Van Ilco van Woerseem, die toen bosopzichter was van Oud Naarden, in dienst van de familie Dudok van Heel, leerde Rob veel over de vleermuizen.

Momenten die je bijblijven, daarvan heeft Rob er verschillende beleefd op Magdaleen. Die keer bijvoorbeeld dat Rob met laarzen aan tussen het riet een visarend naderbij zag komen. Op enkele tientallen meters pakte hij een stevige baars uit het water. Of het verschijnsel, dat Rob gebiologeerd stond te luisteren naar een sprinkhaanzanger in het riet en dat plotseling de blubber om hem heen in beweging kwam. Heftig kolkend modderwater, water dat normaal de rietpluimen spiegelt. Het kwam door paaiende baarzen. Je ziet, het zijn niet alleen vogelmomenten die indruk maken. De natuur in zijn samenhang, de vogels die weer afhankelijk zijn van de vissen of van insecten, maken het telkens weer tot een belevenis.

Op het landgoed Oud Naarden deelt Rob nu graag zijn kennis over de natuur in combinatie met zijn eigen ervaringen in 'mindfulness'.

Gerrit Jaspers, lid van het eerste uur

Interview Paul Keuning

Gerrit Jaspers

Paul Keuning

Een leven lang bezig zijn met en voor de natuur. Natuur beschermen, dat was niet alleen zijn werk bij het GNR het was van jongs af aan een roeping. Gerrit wilde boer worden, of boswachter. Schrijven over de natuur, daar kennen velen Gerrit Jaspers van, van de stukjes in de krant met steeds weer opvallend nieuws uit de natuur en uit de vogelwereld. "Blijf jezelf verbazen, er gebeuren in de natuur genoeg opvallende dingen om daar elke week een column mee te vullen", zegt Gerrit Jaspers.

Boswachter, een vak met vele kanten

Als onze Vogelwerkgroep deze maand zijn 50e verjaardag viert, dan is Gerrit Jaspers wel één van de weinigen die aanwezig was bij de oprichting. Hij zat toen zelfs achter de groene tafel. Een bestuur was er nog niet, Gerrit zat in het uitnodigend comité.

In 1958 kwam Gerrit als boswachter in dienst van het GNR en werd belast met diverse taken, die lang niet altijd bij het boswachterswerk behoorden. Later kwam Gerrit ook in de staf van GNR. Vogelgeluiden is niet de sterkste kant

van Gerrit. Zijn gehoor raakte beschadigd bij het werken met de motorzaag. Goed dat vanaf '66 Dick Jonkers collega werd bij de boswachters van het GNR. Met zijn gedegen vogelkennis en het feilloze gehoor, lag het voor de hand dat Dick het vogelbeheer in zijn takenpakket kreeg. Alle boswachters werkten vanaf 1964 mee aan het prachtige schoolwerk. We gingen praktisch alle basisscholen in het Gooi langs met lessen en de leerlingen kwamen bij ons voor excursies. Jammer toch, dat dit nu allemaal wegbezuinigd is in 1986, het domste besluit ooit!

Tentoonstellingen inrichten en het archief beheren hoorde ook bij het takenpakket. Wie herinnert zich de beroemde Herfstflora in Laren niet? Gerrit bouwde het hele natuurreservaat na in het Singer. Wandelroutes uitzetten en het inrichten van dagcampings waren weer andere activiteiten, waarmee de mensen met de natuur in contact gebracht werden. Archiefbeheer en overleg met landmeters voor de juiste vermelding in het kadaster, je ziet een boswachter liep ook toen al niet alleen maar in het bos. Maar het was een mooie tijd, ook de periode dat Gerrit beheerder was van camping De Fransche Kamp.

Korhoenders op de Gooise heidevelden

Van de enkele tientallen exemplaren korhoenders en -hennen, die er in de jaren 60 nog op onze heidevelden geteld werden, waren er vijftien jaar later nog dertien stuks over. "Als we die op onze Gooise heidevelden willen behouden, dan weet ik wel een aantal aanbevelingen. Met diverse kunstgrepen probeerden we de rust in het gebied te bevorderen". Gerrit Jaspers deed in 1983 nog een poging tot herintroductie. Hij kocht bij een korhoenderkweker in Noord-Brabant vier hanen, want er leefden hier nog slechts vier hennen. "De nieuwe hanen konden eerst in een ruime kooi op de hei acclimatiseren. Toen ze na een paar weken werden losgelaten, werden er twee nog diezelfde nacht doodgebeten door een hond of een vos. Een derde vluchtte en werd gewond naar mij toegebracht. Dit exemplaar heeft het niet gered en de vierde is nooit meer terug gevonden. Het einde van de korhanen en -hennen op onze heidevelden".

Vogels belangrijk in Gerrit zijn dagelijks leven

De vogels in de tuin van Gerrit komen niets te kort, alleen is het aantal soorten zeer beperkt geworden: mussen en merels. De merels lijken wel enorm toegenomen in de Noorderbuurt. Voor het geringe aantal soorten tuinvogels is niet altijd een verklaring. "Katten komen hier bijna nooit".

Gerrit is nog altijd bezig met vogels, en niet alleen in zijn tuin. Als hij op waarneming.nl leest, dat er een koereiger bij het Naardermeer gesignaleerd is, dan gaat hij daar vrij regelmatig polshoogte nemen. Om vogels te zien gaat Gerrit regelmatig de Eempolders in. De Meentweg over, dat is vanaf zijn woning op loopafstand. "Er zitten de laatste tijd opvallend weinig ganzen!" is Gerrit zijn slotopmerking.

Jaap Taapken, publicist over vogels en natuur

redactie De Telegraaf

Ornithologisch Erfgoed

Paul Keuning

Het huis van opa moet leeg. De kleinkinderen van grootvader, eens een bekend vogelaar, dienen het binnen drie weken leeg op te leveren. Op zolder liggen netjes geordend de aantekenboekjes en dozen vol met foto's, plus de negatieven. 'Wat moeten we ermee, wie heeft daar nog wat aan?' denkt de familie. Het zijn stressvolle weken, waarin snel beslissingen genomen worden. De hele mikmak verdwijnt zo in de container op de stoep. Het klinkt oud en stoffig, toch zijn deze verhalen van oude vogelaars het bewaren waard.

Zuinig zijn op oude vogeldagboeken

Gerard Ouweneel schreef in het juni-nummer 2014 van 'De Kruisbek', het blad van de Vogelwacht Utrecht, een artikel over het veiligstellen van ons nationaal ornithologisch erfgoed. In de logboekjes van vogelaars zijn namelijk verhalen opgetekend, die zich soms als een spannend jongensboek laten lezen. Joost ter Pelkwijk beschrijft -ter illustratie- een fietstocht van drie dagen in het paasweekend van 1935. Op zware herenfietsen maakte hij die met de broers Tinbergen en Wim Dobben, bepakt en bezakt met foto- en kampeerspullen, door Nederland. Er waren goudplevieren in De Peel gezien. Van

daar ging het naar Hulshorst, waar de toen zeer zeldzame havik zat te broeden. En intussen zaten er bij de Kromme Rijn veel visdiefjes. Het verslag van die tocht, geïllustreerd met fraaie tekeningen en in de donkere kamer zelf afgedrukte foto's, dat is toch om te smullen! 405 kilometer op de fiets in een weekend, kom daar nog eens om bij onze twitchers.

Ornithologisch Erfgoed

Langzaam begint bij vogelaars het besef door te dringen dat niet alleen de broedresultaten en de waarnemingen van een bepaald jaar belangrijk zijn, maar dat we met die 'oude voorraad' veel te weten kunnen komen over veranderingen in ons landschap. De tijd dat Nederland nog geen reservaten had, maar ons land één groot rustgebied was. Met korhoenders in de Soesterduinen en broedende wulpen op de Bussumerheide.

De werkgroep Ornithologisch Erfgoed is onderdeel van de Avifaunistische Kring Nederland (AKN), die weer valt onder de paraplu van de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU). Veiligstellen van nationaal erfgoed is één van de doelstellingen van de AKN. Met zo'n vijftien deelnemers van de werkgroep, ik ben daar één van, is het ons de afge-

lopen twee jaar gelukt, om al in 75 gevallen te bemiddelen tussen de familie en onze wens om waardevol materiaal van grootvader veilig onder te brengen. Meestal werd van de documenten na de verkregen instemming van de familie, een goede archiefbeschrijving gemaakt. In veel gevallen werden de waardevolle archieven gedigitaliseerd, zodat belanghebbenden er direct inzage in hebben. De originele documenten zijn vervolgens in mappen en dozen van zuurvrij papier opgeborgen en uiteindelijk op de plank gezet in een natuurarchief.

Veel van deze archieven gingen naar de Heimans en Thijsse Stichting in Amsterdam, maar ook naar Naturalis in Leiden, of naar het Nederland Fotomuseum in Rotterdam. Daar werd dit jaar een boeiende tentoonstelling getoond 'Jacht met de camera, pioniers van de Nederlandse natuurfotografie'. Die tentoonstelling was opgebouwd met foto's uit hun archief. Prachtig om te zien hoe in het begin van de vorige eeuw met zelf gebouwde telelenzen, lenzen gevat in een blikken koker, foto's werden gemaakt door onder andere Richard Tepe en Kooijmans. Mooi, die lepelaar op het nest. Ook zijn verzamelingen veilig gesteld in regionale natuurmusea.

[1] Twitchen is een vorm van soorten jagen

Man met een missie

Jaap Taapken was een vogelaar-publicist en lid van onze Vogelwerkgroep tot zijn overlijden in maart 2001. Hij schreef en vertaalde veel populaire vogelboeken. Daarbij was hij redacteur en verantwoordelijk voor de opmaak van De Telegraaf, waarvoor hij ook in een wekelijkse column stukjes schreef over het vogelleven. Jaap Taapken was vanaf de oprichting in 1953 eindredacteur van Het Vogeljaar. Onder zijn leiding werd dat het 'meest gelezen tijdschrift voor vogelbescherming en vogelstudie', met een maandelijkse oplage van 20.000 exemplaren.

Taapken had een brede belangstelling voor flora en fauna, voor cultuur en sport. Over al die onderwerpen publiceerde hij. Zijn veelzijdigheid was voor sommigen een punt van kritiek: zijn vluchtige, anekdotische verteltrant was niet altijd gebaseerd op voldoende onderzoek. Daarbij was hij compromisloos wanneer hij vond dat de natuur geweld werd aangedaan. Hij kwam met de bestuurders van Vogelbescherming Nederland in botsing in zijn strijd tegen de vogeljacht in België, Italië, op Malta en in de Spaanse Pyreneeën. In 1993 werd Taapken door prins Bernhard onderscheiden met de Zilveren Anjer voor zijn werk in het belang van de vogels.

Persoonlijke noot: toen ik in 1987 de cursus vogelherkenning had gedaan, ging ik meedoen met de Eempolder-tellingen. Jaap Taapken was één van de tellers. Bij hem in de auto kreeg ik bijna privéles. We zagen een groepje kempfanen, waarvan ik dacht dat het tureluurs waren. Taapken toonde de verschillen tussen die beide soorten, terwijl we ze in het oog hadden. Op diezelfde ochtend zag ik ook voor het eerst een paapje in de polder Oostermeent, langs de A27.

Archief

Taapken bewoonde de laatste twintig jaar in Hilversum een huis met een grote schuur in de tuin. Taapken was een verzamelaar, die nooit iets weg kon gooien. In de schuur had hij ook een werkplek. Hier bewaarde hij alles wat hij op zijn reizen tegenkwam. Het lag er bomvol souvenirs, boeken, tijdschriften, duizenden foto's, correspondentie en krantenknipsels. De katten uit de buurt hadden

vrij toegang tot deze ruimte en als het koud was maakten ze graag gebruik van dit onderdak.

Na zijn overlijden heeft de familie zich ontfermd over de rijke boekencollectie. Met de rest van wat er in de schuur aanwezig was had je enkele vrachtwagens kunnen vullen. Rob Kole en Wim Werkman, redacteurs van 'Het Vogeljaar' hebben, met toestemming van de familie in de maanden daarna, een vluchtige selectie gemaakt. Vooral foto's van personen en vogelfoto's van Taapken, plus een klein deel van de correspondentie, is bewaard en werd bij Rob Kole thuis ondergebracht.

De selectie uit de berg informatie is nu beschreven en gedigitaliseerd met een bescheiden bijdrage uit het Dineke Sluifers Vogelfonds. De originele foto's en negatieven zullen bewaard worden bij de Heijmans en Thijsse Stichting.

Herman Arentsen

Arentsen heeft een schat aan vogelfluitjes, lokspiegeltes, lokvogels, vangnetten, lijfstokken en wat al niet meer.

Wist u dat er in antiekzaken in Engeland grif 450 Engelse ponden op tafel worden gelegd voor één Kievitlokvogel? Arentsen heeft er tientallen. Maar hij heeft nu een reëel probleem. Hoe kan hij de collectie bij elkaar houden, zodat wij en zijn nageslacht met deze materialen inzicht hebben in hoe men nog niet eens zo lang geleden vogels ving? Deze attributen horen thuis in bijvoorbeeld een volkenkundig museum. Maar dan hoort daar wel een goede beschrijving bij.

Het zou een taak voor onze werkgroep kunnen zijn om alle voorwerpen op foto vast te leggen, samen met de beschreven toelichting, die Herman Arentsen er nu nog bij kan vertellen. Op die manier gedocumenteerd, zou het interessant zijn voor een museum. Dit voorval heb ik hier even aan toegevoegd om te illustreren, wat de werkgroepleden van Ornithologisch Erfgoed bezighoudt.

En lijkt u dit een zinvolle en boeiende bezigheid? Laat niets en niemand u weerhouden om u aan te melden via de site van de Vogelbescherming.

Cor de Crook, veeboer en vogelaar uit Waterland.

Eén van de foto's uit het Taapken-archief

Jonge koekoek

Jaap Bikker

We blijven de koekoek volgen

Dick A. Jonkers

De koekoek is een opmerkelijke vogel. Niet zozeer door zijn uiterlijk, maar door zijn roep. Die kent iedereen. Verder is zijn gedrag heimelijk en in broedtijd is dat noodzakelijk om zich te kunnen voortplanten. Hij werd beschouwd als de personificatie van het voorjaar. Helaas gaat het niet zo goed met de koekoek. Langzaam maar zeker neemt de stand af. De soort is in 2004 als kwetsbaar op de Rode Lijst gezet. Voor 2017 is de koekoek door Sovon uitgeroepen tot Vogel van het jaar. Bij de Vogelwerkgroep is hij dat twee keer eerder geweest. Nu hij landelijk onder de loep wordt genomen, gaan we dit in onze regio voor de derde keer doen. We hopen dat iedereen helpt het onderzoek van 2017 tot een nog groter succes te maken dan voorgaande keren door waarnemingen te melden.

Aantallen voor 2000

In de periode 1967 – 1970 waren in het gebied tussen Vecht en Eem nog behoorlijk wat koekoeken aanwezig. Dat was vooral het geval in het Vechtplassengebied. In Hollands en Stichts Ankeveen werden toen op 240 hectare 18 territoria vastgesteld (Alleyn *et al.* 1971). Ook de oevers van het Gooi en Eemmeer waren toen goed bevolkt. Wie er de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Texeira 1979) op naslaat, ziet dat de koekoek nog in alle atlasblokken (5x5 km) aanwezig is in ons onderzoekgebied. Het aantal 'broedparen' voor heel Nederland werd toen geschat op 10.000. Daarna wordt door Sovon voor 1979-1985 een schatting van 15.000 territoria aangegeven. In Bijlsma *et al.* (2001) wordt beschreven dat dit aantal wellicht

te hoog is geweest. Aanleiding voor deze veronderstelling waren de mogelijkheid van dubbeltellingen, indicaties voor een drastische afname in cultuurland en een licht dalende trend in bosgebieden.

In 1987 was de koekoek nog een vrij talrijke broedvogel in het gebied tussen Vecht en Eem (Jonkers *et al.* 1987). Hierin wordt het volgende geschreven: "De koekoek is in lente en zomer vooral in het Vechtplassengebied, maar ook langs de oevers van het gehele Gooimeer en in het Naardermeer en omgeving veelvuldig te horen en te zien. In veel lagere dichtheden ook te vinden in bos- en heidegebieden, en in de 'groene' villawijken van het Gooi".

In 1996 werd de koekoek uitgeroepen

tot Vogel van het jaar. Er kwamen 95 meldingen binnen. Na het uitwerken van de gegevens leek het er op, dat de status van de koekoek nu was: *een schaarse broedvogel met 26-50 'broedparen'*. Rekening houdend met de criteria van Sovon bleven er zelfs iets minder over en kwam hij in de categorie schaars terecht (Kraal 1996). Het hele gebied is toen echter niet vlakdekkend onderzocht, maar zelfs dan nog is duidelijk dat er een drastische afname heeft plaatsgevonden. Dit gegeven wordt bevestigd door de landelijke gegevens in de Atlas van de Nederlandse broedvogels (Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002). Voor 1998 -2000 worden 6000-8000 paren vermeld, maar eveneens dat de soort in de Vechtplassen een gangbare broedvogel is.

Periode na de eeuwwisseling

Van 1967-2004 is de stand op zijn minst gehalveerd (van Beusekom *et al.* 2005). Van 2005-2009 is het gebied geïnventariseerd voor de Atlas van Noord-Hollandse broedvogels (Scharringa *et al.* 2010). Dit onderzoek leverde 89 atlasblokken op, waarin de soort voorkwam. Opvallend was toen, dat de soort was verdwenen uit een aantal gebieden. In Europees verband is er een afname vastgesteld van 29 % (PCMBS 2009).

Zomer 2010 werd in door onze Vogelwerkgroep de koekoek weer tot Vogel van het jaar uitgeroepen. We vonden, dat er opnieuw een poging moest worden ondernomen om te kijken hoe het met de soort gesteld was. Er kwamen maar liefst 286 waarnemingen binnen, drie keer zoveel, als in 1996. De verwachtingen waren hoog gespannen. We kwamen deze keer uit op 53 territoria. Dat is een verdubbeling ten opzichte van 1996, maar we moeten wel

de verschillen tussen het aantal waarnemers 1996 en 2010 in het achterhoofd houden. Een schatting voor het werkgebied kwam uit op 50 – 80 paren.

2017 Jaar van de Koekoek

Uit het bovenstaande komt al naar voren dat het niet goed gaat met de koekoek. In 2017 gaan Sovon Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland kijken waar de kennis tekort schiet over de drastische afname. In eerste instantie worden diepgaand de resultaten geanalyseerd van de broedvogelinventarisaties uit meetnetten met gegevens over de koekoek. Er zijn diverse oorzaken voor de voortdurende de afname, maar welke dan? Is er wat aan de hand in het overwinteringsgebied? Bestaat er een relatie met de afname van een aantal soorten, die fungeren als gastouder. Het is niet uitgesloten dat klimaatveranderingen eveneens een rol spelen. Hopelijk geeft de analyse van onderzoeksresultaten

aanwijzingen voor oorzaken en leveren zij aanwijzingen op voor beschermende maatregelen. Tegelijkertijd zoeken wij en de Vogelbescherming publiciteit voor de koekoek. Kijk ook op de website van Sovon bij het item: '2017 jaar van de koekoek'. De Vogelwerkgroep met haar koekoekhistorie wil natuurlijk niet achterblijven en roept voor de derde keer de soort uit tot Vogel van het jaar. Om deze keer zo volledig mogelijk te zijn wordt via de media publieks-medewerking gevraagd. Ook de boswachters van de terreinbeherende instanties mogen hun waarnemingen doorgeven. De roep van de koekoek kent iedereen, laat dat zijn weerklink vinden in onze Korhaan.

bronnen:

- Alley, W.F., Bergh, L.M.J. van den, Haar, Th.J.F.A. ter, Jonkers, D.A. Leys, H.N. & Straaten, J. van der 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Van Gorcum, Assen.
- Beusekom, R. van, Huigen, P., Hustings, F., Pater, K. de, & Thisse, J.H. 2005. Rode lijst van de Nederlandse broedvogels. Vogelbescherming Nederland, Tirion Natuur, Sovon Vogelonderzoek Nederland: 92.
- Bijlsma, R., Hustings, F. & Camphuysen, C. 2001. Algemene en schaarse broedvogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht: 289.
- Hustings, F. Koekoek *Cuculus canorus*. Pp. 270-271 in Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998 - 2000. - Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Jonkers, D.A. & Kole, R.A. & Taapken, J. 1987. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Kraal, M. 1996. Koekoek in 1996 in Gooi, Vechtstreek en Eempolders. *De Korhaan* 30 (5): 139-140.
- Klaveren, F. van 2010. De Koekoek. Vogel van het jaar in 2010. *De Korhaan* 45 (1): 8-11.
- PCMBS 2009. *The Status of Europe's Common Birds 2008*. CSO/RSPB, Prague, Czech.
- Scharringa, C.K. J.G., Ruitenbeek, W. & Zome-dijk P.J. (red.) 2010. Atlas van Noord-Hollandse broedvogels. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland/ Landschap Noord-Holland: 206 -207.
- Teixeira, R. red. 1979. (red.) Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Ned. Ver. Tot Behoud van Natuurmonumenten, 's-Graveland: 193-193.
- www.sovon.nl/soorten 7240.

Het valt niet mee om de koekoek mooi belicht voor de camera te krijgen.

Wim Smeets

Nick Davies

atlas contact

De koekoek

Een boek met feiten en emoties

Atlas Contact

Boekbespreking De koekoek

Dick Jonkers

Met de verschijning van het boek 'De koekoek' is weer een nieuw deel toegevoegd aan de vogelserie van eerder verschenen vogelmonografieën. De auteur heeft samen met een team van andere biologen maar liefst dertig jaar onderzoek uitgevoerd. Het gaat in dit boek niet alleen over onze eigen koekoek. Er worden ook feiten vermeld over het gedrag van koekoeksoorten elders in de wereld. Dichters en anderen die over deze soort gepubliceerd hebben worden aangehaald. Het leven van koekoeken in de broedtijd is een wereld van list en bedrog. Niet alleen deze soort vertoont parasitair gedrag, maar liefst 289 vogelsoorten doen dit mondiaal, waaronder zelfs het waterhoen.

Als voornaamste studiegebied fungeer-

de een rietmoeras met een hoge dichtheid van kleine karekieten. Van deze soort is bekend, dat hij in dit biotoop als gastheer fungeert voor de koekoek. Alles is uit de kast gehaald om te proberen de bedriegers te ontmaskeren en de reacties op hen van de gastouders te kunnen verklaren. De lezer waant zich door de indringende wijze waarop de observaties tijdens het veldonderzoek worden beschreven in de directe nabijheid van de onderzoekers. Je kijkt als het ware door de ogen van de waarnemer. Gedetailleerd wordt het gedrag weergegeven van de gastheren en de wijze, waarop koekoeken hen een loer proberen te draaien. Bij de karekieten werden dagelijks driehonderd nesten gecontroleerd! Om individuen te kunnen volgen zijn vogels niet alleen

voorzien van kleurringen, maar ook van gekleurde vleugellabels en zendertjes is gebruik gemaakt. Vrouwtjes koekoeken blijken zich te richten op specifieke pleegouders en zijn daar trouw aan. Dat is wel nodig ook, want hun eieren moeten sprekend op die van de gastouders lijken. Ook gekraagde roodstaart, heggemus en graspieper kunnen worden geparasiteerd. Zelfs de winterkoning met zijn bolvormig nest kan in aanmerking komen. De koekoek houdt dan zijn buik tegen de nestopening en perst het ei naar binnen. Een lezenswaardig boek.

Davies, N. (2015): De koekoek. Vertaling Nico Groen. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen. 288 bladzijden. Foto's/tekeningen in zwartwit. ISBN 978 90 450 30074. Prijs € 17,99. Ook verkrijgbaar als e-book.

Grutto

Andrea Rietbergen

De Werkgroepen

Of het nu om kennisverrijking gaat, of om onderzoek naar broedgevallen en verspreiding van vogels, het platform waar al dat werk gedaan wordt, dat zijn de werkgroepen. Aan de hand van zes vragen zijn alle werkgroepen in de gelegenheid gesteld om zich te profileren. De vragen gingen over het begin van de werkgroep, de doelstelling, bereikte mijlpalen, veranderingen in beleid, op welke vogelsoorten richtte de werkgroep zich aanvankelijk? En tenslotte: hoe ziet jullie werkgroep de toekomst? Op de pagina's 49 tot en met 56 komen achtereenvolgens De Korhaan, de Werkgroep Zwaluwenonderzoek, de Werkgroep Weekendexcursies en de Werkgroep Nestkasten aan bod. Werkgroepen die niet in dit overzicht zijn opgenomen krijgen uiteraard nog de gelegenheid zich in één van de komende nummers van De Korhaan te presenteren.

De Korhaan, onderdeel van de Werkgroep Communicatie

1. Hoe lang bestaat De Korhaan en wat was de reden om te starten?

Het blad De Korhaan bestaat vanaf maart 1967, dus komend voorjaar 50 jaar.

2. Onze doelstelling

In feite is die nog steeds hetzelfde. Mensen laten genieten van, en in contact brengen met vogels, in de eerste plaats in ons werkgebied. De herkenningscursussen zijn bijna vanaf het begin een belangrijke opstap naar het lidmaatschap. De technische mogelijkheden om een blad uit te geven zijn enorm toegenomen: van een vlekkerig gestencild en aan elkaar geniet blaadje in de beginjaren naar een in offset gedrukt zwart-wit tijdschrift en nu zelfs naar een full colour magazine. Een wereld van verschil. Maar toch mogen we hierdoor niet naast onze schoenen gaan lopen. De eerste functie blijft om onze levendige vereniging in al haar verscheidenheid in woord en beeld naar voren te brengen. Naast het 'werk' dat het vogels tellen en nestkasten beheren met zich mee brengt, is recreëren tijdens excursies en reizen minstens zo belangrijk. Natuurlijk zie je daar de neerslag van terug in De Korhaan. Daarmee breng je liefde

voor vogels bij. Mooi toch wanneer dat weer uitmondt in het meewerken aan een beheerstaak?

3. Wat hebben we bereikt?

Al die jaren is het blad met grote regelmaat uitgekomen. Met zoveel kundigheid binnen onze gelederen en met een redactie, die er in wisselende samenstelling steeds zin in had om dit blad te maken. Zo zijn we jaren doorgegaan. Regelmatig lieten we ons bijstaan door grafisch ontwerpers en (cartoon-) tekenaars. Op de voorkant konden we lange tijd niet om de al dan niet gestileerde Korhoenders heen.

4. Grote veranderingen? Schokkende gebeurtenissen?

Behalve dat De Korhaan door verbeterde technische mogelijkheden soms in een nieuw jasje werd gestoken, zijn er geen opzienbarende veranderingen te noemen. We moeten nu zelfs oppassen, dat we ons niet gaan meten met de grote glossy natuurtijdschriften, waar foto's in staan om van te likkebaarden. Zeker krijgen foto's een steeds belangrijkere plaats. Maar een foto van een controleur op een trappetje bij een

nestkast, is mogelijk esthetisch van mindere kwaliteit dan de foto van een overscherende bosuil. Toch als de foto van die controleur bij het verhaal past, wordt hij geplaatst.

5. Vogelsoorten die 50 jaar geleden speciale aandacht kregen.

In de oude Korhanen kregen de bijzondere waarnemingen meer aandacht, dan nu. Was er een reuzenster bij Muiden gespot, dan werd daar een heel artikel aan gewijd. En ook van de notenkrakerinvasie in 1967 werd uitgebreid verslag gedaan. Hoe ze soms meeliepen met de paardrijdende kinderen vanaf de manege en weer terug. In het tijdperk van waarnemingen.nl en alle app's zetten we een bijzondere vogel niet zo gauw meer in een blad dat eens in de drie maanden verschijnt.

6. Toekomst

Laten we elkaar op alle manieren scherp houden, dan kan De Korhaan nog 50 jaar mee. Of ontvangt u het blad liever digitaal op uw laptop? Ook dat is nu al mogelijk, maar bijna alle leden geven toch de voorkeur aan deze papieren versie.

Werkgroep Zwaluwenonderzoek:

Zwaluwstand wordt al lang gemonitord en beschermd

Dick A. Jonkers

Boerenzwaluw

Jaap Bikker

Vanaf de oprichting van de Vogelwerkgroep in 1967 wordt al aandacht geschonken aan zwaluwen. Aanvankelijk gebeurde dit onder de paraplu van de zogeheten Commissie Avifauna, De naam Werkgroep Zwaluwenonderzoek verschijnt voor het eerst in 2012. Deze werkgroep bezit drie zwaluwkringen: Huizen, Hilversumse Meent en Ankeveen. De werkgroep heeft als doel zich in te zetten voor de belangenbehartiging van de gierzwaluw, boerenzwaluw, huiszwaluw en oeverzwaluw. Het komt er op neer, dat zo veel mogelijk gegevens worden verzameld over de broedvogelaantallen van deze soorten. Tegelijkertijd wordt er naar gestreefd beschermende maatregelen te nemen. Deze doelstelling is altijd onveranderd gebleven. De boerenzwaluw en de huiszwaluw staan als ge-

voelige soort op de Rode Lijst. De oeverzwaluw was op de lijst in 2004 nog een kwetsbare soort, maar komt daar in 2014 niet meer op voor. In het onderstaande wordt van de vier soorten weergegeven wat we weten over hun populatieverloop en wat er is gedaan om ze helpen.

Gierzwaluw

Deze soort staat op geen van de twee versies van de eerder vermelde lijsten. In de Avifauna van Midden Nederland (Alleyn et al. 1971) en Atlas van de Nederlandse broedvogels (Teixeira, red. 1979) is sprake van een afname. Ook in onze eigen avifauna (Jonkers et al. 1987), die het gebied tussen Vecht en Eem bestrijkt wordt die aangegeven. De populatie leek onder druk te staan, maar of dit werkelijk zo was,

kon niet worden aangetoond. Het probleem is nog steeds, dat de soort zo moeilijk te inventariseren is. Wel was duidelijk, dat geschikte broedplaatsen in hoog tempo verdwenen. Bij dichter Jan van Nijlen leidde dit tot de volgende hartenkreet over de gierzwaluw:

De zwaluw

Ik vlieg, ik schrei, ik ben geboren

Ik leef voor immer in het azuur.

Maar in het vredig avonduur

Zoek ik tevergeefs een toren

De Vogelwerkgroep besloot te helpen door vervangende nestgelegenheid aan te bieden. Er kwam in de jaren tachtig van de vorige eeuw een gierzwaluwenproject (De Soete 1988). Speciale dakpannen, nestkasten, neststenen, van alles werd geprobeerd. Het probleem was dat de gierzwaluwen het aanbod slechts af en toe of helemaal niet accepteerden. Dit was geen stimulans. Ondanks de stroom aan informatiemateriaal en de inzet zakte de projectgroep in de loop van de jaren als een plum pudding in elkaar. Een opsteker was nog niet zo heel lang geleden het initiatief van good old Roel Huizenga, die in Huizen door gierzwaluwnestkasten op te hangen en daar lokgeluid bij af te spelen gierzwaluwen tot broeden kreeg. Er is weer hoop. In een aantal gemeente in Nederland zijn gierzwaluwtilen gebouwd, ook wel gierzwaluwhotel of -toren genoemd. Wellicht zijn er ook mogelijkheden om iets dergelijks in onze regio te realiseren. Wie zijn er bereid om mee te denken en te helpen?

Er is weer hoop. In een aantal gemeente in Nederland zijn gierzwaluwtilen gebouwd, ook wel gierzwaluwhotel of -toren genoemd. Wellicht zijn er ook mogelijkheden om iets dergelijks in onze regio te realiseren. Wie zijn er bereid om mee te denken en te helpen?

Boerenwaluw

De werkgroep vertegenwoordigt ook de belangen van de boerenwaluw. Nog steeds is hij een vrij talrijke broedvogel, al staat zijn positie wel onder druk. In tegenstelling tot de huis- en oeverwaluwen worden hiervan geen jaarlijkse tellingen uitgevoerd van het aantal broedparen. Dat is geen sinecure want het is geen kolonievogel en broedt verspreid en verscholen op allerlei enigszins schemerige tot donkere plekken in het buitengebied. Dat kunnen schuurtjes, bedrijfsgebouwen, agrarische opstallen en dergelijk zijn, maar ook onder bruggen. Een heel karwei om die nesten allemaal op te sporen. Bovendien zijn sommige agrariërs er niet van gediend als er volk van erf tot erf gaat in verband met het mogelijk overbrengen van dierziekten, waaronder vogelgriep.

Een en ander wil nog niet zeggen, dat we de boerenwaluw aan zijn lot overlaten. We propageren met name in het agrarisch gebied bij welwillende boeren het aanbrengen van nestplankjes, die deze zwaluwen graag gebruiken. We delen flyers uit en leveren indien gewenst ook werktekeningen of informatiemateriaal voor schoolgaande kinderen. Daarnaast propageren we het aanbrengen van nestelplekken onder bruggen. Dat gebeurt zelfs bij golfterreinen in waterrijke gebieden. Totaal gaat het in onze regio om enkele honderden voorzieningen: nestplanken, neststeuntjes en -hokjes. In de Eempolders is Gert Bieshaar de grote animator, die ook het populatieverloop volgt. In Het Vogeljaar is door ons in specials van niet alleen de boeren, maar ook de huis- en oeverwaluw gepubliceerd over ons werk.

Huiswaluw

De aantallen broedvogels hiervan worden als sinds 1978 jaarlijks geteld. Deze monitoring geeft een goed inzicht in het populatieverloop. De aantallen kunnen sterk schommelen. Die fluctuaties hebben vooral te maken met de situatie in het overwinteringsgebied in Afrika. Zij komen meestal overeen met door Sovon gepubliceerde data, die overigens een stijgende lijn laten zien sinds 2004. Als onze tellingen afwijken, dan zouden die te maken kunnen hebben met regionale ontwikkelingen. Topjaren met aantallen van meer dan 1000 broedpa-

ren komen sinds 1991 niet meer voor. Er was sindsdien een afname van enkele honderden broedparen, die wel rond een bepaald niveau blijven schommelen. Een heel goed jaar dat het niveau van begin jaren negentig enigszins benadert was 2014 met 968 nesten. Niet iedereen is blij met een vestiging van huiszwaluwen. Dat heeft er in het verleden wel eens toe geleid, dat men nesten verwijderd. Een kolonie of enkele nesten kunnen verdwijnen doordat de omgeving van hun nest in een donkere kleur overgeschilderd wordt. Verder door afbraak en nieuwbouw van panden. Om het verlies enigszins te compenseren heeft de Zwaluwkring Huizen in 2010 en daarna op drie gunstig gelegen plekken dicht bij het Gooimeer zwaluwtillen geplaatst. In 2015 ging aan een ervan een paar broeden. In 2016 vestigden zich aan een van de andere tillen drie paren (Pieren-Olijhoek 2015).

Oeverwaluw

Net als de huiswaluw is de oeverwaluw een gevoelige soort. Hij is een cultuurvolger, die afhankelijk is van bouw- en graaactiviteiten van de mens. Bovendien heeft hij steile wanden nodig waar hij in het bodemmateriaal kan graven om een nestpijp te maken. Van de oeverwaluw zijn al sinds het begin van de twintigste eeuw gegevens bekend uit de regio. Er bevond zich volgens een mededeling in het tijdschrift *De Levende Natuur* (jrg.10: 97-98) in 1905 een kolonie op de vuilnisbelt bij de Hilversumse Meent. Die was daar op dezelfde plaats in 1911 nog aanwezig (DLN 16: 567). Het was toe nog een schaarse broedvogel in het gebied. Later kwam daar verandering met de toenemende mogelijkheden als gevolg van menselijke bezigheden. Creatief als ze waren, ontdekten ze mogelijkheden in luchtversingsskokers van bunkers en in kazematten. Gouden tij-

Oeverwaluwen Groeve Oostermeent

Hugo Weenen

den braken aan in de tijd dat zandafgravingen plaatsvonden. In de jaren zestig waren er, verspreid over het gebied tussen Vecht en Eem, een tiental kolonies met in totaal zo'n 800 paren.

In 1970 was er een topkolonie met 300 (!) paren in een zandafgraving, die geëxploiteerd werd door de Kalkzandsteenfabriek Rijsbergen bij Huizen, die daar nog steeds in bedrijf is. Nu heet dat gebied Groeve Oostermeent en is eigendom geworden van het Goois Natuurreservaat (GNR). Er is nog steeds een steil wandje aanwezig, dat iedere winter in orde wordt gemaakt voordat de oeverwaluwen weer in ons land arriveren. De oude nestgaten worden opgevuld met zand. Er broeden tegenwoordig van jaar tot jaar op die locatie vele tientallen paren oeverwaluwen.

Na het hiervoor genoemde jaar kelderde de stand met als oorzaak verslechterde leefomstandigheden in de winterkwartieren, in de Sahelzone, onder de Sahara, waar grote droogte heerste. Hoewel daar een armzalige begroeiing voorkomt, leven er veel insecten, die een belangrijke voedselbron vormen voor de overwinteraars. Wanneer er extreem veel regen valt, heeft dat invloed op de overlevingskansen. Gedurende een aantal jaren keerden weinig vogels terug met als resultaat dat van 1971 tot en met 1976 de totaal-aantallen varieerden tussen zo'n 50 tot 200 broedparen. Een verbetering vond plaats in 1977. Vanaf dat jaar begon de Vogelwerkgroep met het jaarlijks vastleggen van het aantal broedparen. De reeks begon met 400 paren, waarna de aantallen schommelden. De populatie nam sterk af na 1983, waarna in 1985 een dieptepunt volgde met slechts 60 paren. In het tijdvak met de reguliere tellingen nam de bescherming toe en werden broedwanden gecreëerd. Er volgde een gat in de reeks door desinteresse en nalatigheid.

In 1990 werd opnieuw begonnen en we werden niet vrolijk van de situatie. Er waren in dat jaar slechts twintig nesten aanwezig. Langzaam maar zeker nam het aantal broedparen toe. Vanaf 1997 waren er jaarlijks wisselende aantallen van enkele tot vele honderden broedparen. Topjaren waren 2000, 2008 en 2016 met

respectievelijk 732, 620 en 844 vestigingen

Die gunstige ontwikkelingen kwamen mede tot stand door de bijdrage van kunstwanden en het jaarlijks broedklaar maken hiervan. Ook werden er meer natuurlijke wanden door onze leden en door vrijwilligers van GNR aangelegd. De *Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant* hielp mee bij het onderhoud.

Bronnen:

Alleyn, W.F., Bergh, L.M.J. van den, Haar, Th.J.F.A. ter, Jonkers, D.A. Leys, H.N. & Straaten, J. van der 1971. *Avifauna van Midden-Nederland*. Van Gorcum, Assen. Jonkers, D.A. & Kole, R.A. Taapken, J. 1987. *Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum*. Soete, H. de 1988. *Verslag van het gierzwaluwenproject van periode 1981 - 1988*. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Pieren-Olijhoek, M. 2015). *Eindelijk succes*

met een zwaluwtil. *De Korhaan* 49(4): 40-41 Teixeira, R. red. 1979. (red.) *Atlas van de Nederlandse Broedvogels*. Ned. Ver. Tot Behoud van Natuurmonumenten, 's-Graveland.

Weekendexcursies van de Vogelwerkgroep

Wobbe Kijlstra in gesprek met Joke van Velsen

De weekendexcursies zijn een van de fenomenen die de Vogelwerkgroep rijk is. Als je meer wilt weten over de geschiedenis van de weekendexcursies, is er één iemand bij wie je moet zijn en dat is Joke van Velsen. Van 1978 tot 2008 was zij coördinator van de excursiegroep en heeft ze met de werkgroep de excursies van de Vogelwerkgroep georganiseerd. Er zijn er die Joke 'de moeder van de Vogelwerkgroep' noemen. Als je ziet hoe ze nu samen met een klein groepje mensen zorgt voor de catering bij alle lezingen en andere activiteiten in de Infoschuur is daar zeker wat voor te zeggen.

In *De Korhaan* van november staat een verslag van het laatste najaarsweekend op Texel. Enthousiast wordt verteld over de ervaringen, de locaties en bijzondere waarnemingen. Hier kijken de ruim 50 deelnemers ongetwijfeld met plezier op terug. De thee en zelf gebakken taart staan klaar als ik kom om meer te horen over de weekendexcursies. Op tafel liggen een paar verslagen van weekendexcursies uit de oude doos -met dank aan www.natuurtijdschriften.nl- en voordat ik ook maar iets kan zeggen wijst Joke me op de prachtige tekeningen van Ronald Sinoo die de verslagen opsieren en noemt ze namen van oud-gedienden die in het verleden heel veel

hebben betekend voor de Vogelwerkgroep. Ze ziet mij ongerust kijken, waar gaat dit interview naar toe? Joke glimlacht en vraagt vervolgens; "Vertel, wat wil je weten jongeman?" Opgelucht pak ik mijn aantekeningen en vertelt Joke aan de hand van mijn vragen.

Vanaf de start van de Vogelwerkgroep werden er excursies georganiseerd. De weekendexcursies waren en zijn eigenlijk nog steeds bedoeld om veel vogels te zien en liefst ook soorten, die normaal niet in het werkgebied te zien zijn. De voor- en najaarstrek zijn de ideale momenten en reden dat er in het voorjaar (meestal april) en najaar (oktober) een weekend wordt ge-

organiseerd. De bestemming wordt in overleg met de excursieleiders bepaald. Om goed te kunnen genieten van de vogeltrek waren de Waddeneilanden en Zeeland favoriete bestemmingen. Weekendexcursie naar gebieden landinwaarts als Zuid Limburg, de Achterhoek of een uitstapje naar de Hoge Venen (B) waren minstens zo bijzonder.

In 1978 is Joke door het bestuur gevraagd de coördinatie van de excursies te verzorgen. In die tijd waren het nog echt weekendexcursies met zaterdagochtend vertrek en zondagavond afsluiten met een gezamenlijke maaltijd. Later zijn het excursies van vrijdag t/m zondag geworden. In het bestuur en de ledenvergadering werd geregeld over de bedoeling van de excursies gesproken. Zo merkt Dick Jonkers in de jaarvergadering van 1973 op dat 'de deelneming aan de excursies zijns inziens te wensen overlaat en dat deze bedoeld zijn om de kennis van de leden op een hoger peil te brengen'. "Klopt, dat is zeker waar", zegt Joke. "Het laagdrempelig met elkaar vogels kijken, je welkom voelen, ook als je nog niet zo veel weet, en de gezelligheid zijn minstens zo belangrijk. Voor veel leden zijn de excursies en de weekendexcursies de entree van de Vogelwerkgroep". En over maaltijden zegt Joke: "Mede hierom heb ik gelijk afscheid genomen van de blikken nasi die als voedsel meedingen en zijn we zelf voor ons eten gaan zorgen".

Joke zorgt wel dat op een vogelkamp in Z-Limburg vlaaien te verdelen zijn

Dertig jaar achter elkaar twee weekendexcursies per jaar verzorgen, dat is een onvoorstelbare hoeveelheid boterhammen die gesmeerd moesten worden, om over het aardappelschillen maar te zwijgen". Van zelf koken werd de stap gezet naar het warme eten bestellen en inmiddels is de ontwikkeling doorgegaan, ook voor de verblijfslocaties. Van jeugdherbergen en kampeerboerderijen naar het laatste weekend op Texel in een hotel. De vraag om comfort is natuurlijk toegenomen in de afgelopen 50 jaar en meegroeid met de welvaart. Het is logisch dat de Vogelwerkgroep daarin mee gaat. De weekendexcursies hebben altijd op warme belangstelling kunnen rekenen. Met zo af en toe een dipje, kon je bij

de organisatie uitgaan van rond de 50 deelnemers. Vast punt in de mix van veel zien, gezelligheid en 'leren'. Voor dat laatste wordt regelmatig een lokale spreker uitgenodigd om wat te vertellen over het gebied. Een boswachter, terreinbeheerder of iemand van de lokale vogelwerkgroep, altijd was er wel iemand bereid om te vertellen over het gebied. Wat dit betreft beschikken we als Vogelwerkgroep inmiddels over een uitgebreid netwerk.

Joke zegt: "Het is indrukwekkend om 30 jaar de weekendexcursies te hebben mogen organiseren". Als laatste ben ik benieuwd of het lastig is geweest om hier afscheid van te nemen. "Best wel,"

reageert Joke. "In het begin wil je het overdragen. Maar je moet er voor uitkijken, dat dit niet overkomt als 'over je graf heen regeren'. Het heeft best wel wat tijd gekost. Tegelijk is het heel mooi te zien, dat anderen het stokje hebben overgenomen. En met Wouter, die nu de excursies coördineert, blijft het enthousiasme onder de leden en de excursieleiders onverminderd groot. Het is inmiddels zo laat geworden dat ik graag gebruik maak van de uitnodiging om te blijven eten.

Joke van Velsen, de moeder van de Vogelwerkgroep, als er iemand is, die voor die titel in aanmerking komt is zij het wel!

Goois Nestkasten Onderzoek

- Wobbe Kijlstra noteert

Bijna 60 jaar nestkastcontroles, dat roept herinneringen op bij Ronald Beskers en Jan van der Geld
Paul Keuning

Ronald, 16 jr oud, hangt even een bosuilencast op
Jan van der Geld

Op mijn vraag een paar vragen te beantwoorden over de werkgroep nestkasten, reageerde Ronald Beskers met 'kom maar langs, dan vertel ik je wel een en ander'. Zo gezegd zo gedaan. Een paar vragen werd een heel gesprek en drie uur later ging ik naar huis met tal van aanknopingspunten voor een artikel.

Zou de vogelwerkgroep er ooit zijn gekomen als er geen nestkastenwerkgroep was?

Waarom was het nodig het Gooi vol te hangen met nestkasten en waarom vind je ze op het ene terrein wel en het andere niet? Wat heeft het nestkastenonderzoek opgeleverd en is er nog hoop voor de toekomst?

Nestkasten de bakermat van de vogelwerkgroep

Vanaf 2005 coördineert Ronald Beskers de 'werkgroep nestkasten'. Zijn betrokkenheid gaat veel verder terug, naar begin jaren '60 toen de NJN afdeling Labla (Laren Blaricum) de nestkastcontrole op verzoek van het GNR overnam. Het idee om in het Gooi nestkasten te plaatsen stamt uit de jaren '50 toen de toenmalige rentmeester Boelen naar voorbeeld van Staatbosbeheer het initiatief nam om op de terreinen van het GNR nestkasten te plaatsen.

Onderzoeksvragen als: "Welke soorten maakten gebruik van de nestkasten? Hoeveel eieren werden gelegd en kwamen ze uit?" U raadt het al, het beantwoorden van die vragen, dat is niet iets dat je er als boswachter zo maar even bij doet. Al snel werd contact gelegd met Jan van der Geld en zijn buurjongen Ton Metselaar met de vraag of de NJN afdeling Labla wilde helpen. De jongeren pakten de nestkastcontrole enthousiast op en in 1963 verscheen het eerste verslag.

Het is bijzonder te bedenken dat het in die tijd volkomen vanzelfsprekend was dat je als jongere 'buiten actief' was. Nu moet er iets als Pokémon Go op de markt komen om de kinderen naar buiten te krijgen en dan turend naar een beeldscherm.

"Kijk", zegt Ronald en hij pakt er een van zijn zakboekjes met aantekeningen bij, "hier 1 februari oprichting Vogelwacht Gooi eo met als voorzitter de heer Smits en één commissie, namelijk die van de nestkasten met Gerrit Jaspers als voorzitter." Interessant dat gesproken werd over Vogelwacht en nog niet over Vogelwerkgroep.

Daarna gaat het boekje van Ronald verder met aantekeningen van de nestkastencontroles, waaronder 18 februari 1967 avondexcursie met controle De Beek, opkomst 1 man en 2 kinderen. Zo'n avond waarop de controleur zijn hand in de kast steekt, hoopt een grote bonte specht te pakken, maar dan een eekhoorn aan zijn vingers heeft hangen. Dat waren van die avonden waarop ik midden in de nacht thuis kwam, bestrafend werd toegesproken door mijn moeder, want de volgende ochtend was het wel gewoon weer schooltijd. Later in het seizoen volgen in het boekje eideloze

reeksen met de resultaten van de netkasten (soort, aantal eieren, datum enz).

Terug naar de Vogelwerkgroep, in 1968 sluiten de CJN en NJN afdelingen Hilversum zich aan onder leiding van Eduard Osieck. Ook nu nog bekende mensen als Harry de Rooij, Bob van Poelgeest, Jelle Harder en Rob Moolenbeek zijn daar bij. Eigenlijk begon iedereen met de nestkasten. Niet alleen het controleren had de aandacht, ook het maken van die nestkasten. Naast de nestkastengroep werden ook bij GNR weer nestkasten gemaakt en gecontroleerd. Daar waren Dick Jonkers en Gerrit Jaspers de kartrekkers. In 1972 hingen er 1.677 nestkasten in het Gooi.

De seizoenen verliepen volgens een vast patroon. De eerste koolmees begon op 17 april, de pimpelmees een of twee dagen eerder en eind april waren de mezen klaar met het leggen van de eieren. Ieder jaar was er een soort stille wedstrijd, wie heeft de meeste soorten in zijn gebied. In 1967 was Boekesteijn koploper met 13 soorten. Haast alle bosvogels kwam je tegen in de nestkasten. Nu is het anders, wordt eerder gestart met broeden en gaat het seizoen langer door en mag je blij zijn als je 5 of 6 soorten haalt, maar daarover straks meer.

Nestkasten in het Gooi

Met het aansluiten van de NJN afdeling Hilversum werd het bereik groter en konden er ook nestkasten op de 's-Gravelandse landgoederen worden geplaatst. De kwaliteit van de nestkasten was na-

tuurlijk niet denderend, niemand had geld om dure planken en materialen te kopen en er was nog geen Sluifjersfonds. Dit heeft er wel toe bijgedragen dat in de jaren '80 aarzeling bestond bij de beheerders van de terreinen of er wel nestkasten moesten blijven. Hierbij speelde niet alleen de vraag over de huisvesting van de vogels, maar zeker de reacties van de omgeving een rol. Mensen vonden het niet netjes staan. Bovendien was het de vraag of nestkasten wel passen in een natuurlijke omgeving. In een natuurlijke omgeving moest het toch mogelijk zijn dat vogels voor hun eigen huisvesting konden zorgen. Deze discussie is de reden dat je tot de dag van vandaag op de terreinen van Natuurmonumenten geen nestkasten meer vindt.

In 1984 hingen in ons werkgebied er nog 450 nestkasten. Dit waren de kasten die eind jaren '60 door GNR waren geplaatst. De andere hadden het loodje gelegd. Dick Jonkers was degene die bij de VWG toen het initiatief heeft genomen het nestkastenonderzoek weer nieuw leven in te blazen. Sommigen zullen zich de timmerochten die werden georganiseerd nog wel herinneren.

De aarzeling of gemengde gevoelens over de nestkasten bleven ook bij het GNR bestaan. Het beheer was gericht op natuurlijke bossen, waarin vogels zelf hun weg wel konden vinden. Om hier uit te komen zijn Ronald en Dick samen met Poul Hulzink van het GNR te rade gegaan bij het NIOO (Nederlands Instituut voor Ecologie).

Kuilmees kruipt liefst in een kleine, ondiepe nestkast

Andrea Rierbergen

Holenduif kraakt geregeld de broedgelegenheid van andere bosbewoners

Hugo Weenen

We zitten dan al in 2005. Het NIOO maakte in dit overleg helder dat langdurig nestkastonderzoek juist goud waard was en dat er juist geïnvesteerd zou moeten worden in nestkasten. Zeker in het Gooi waar vanaf 1963 gegevens beschikbaar zijn. Het gebruik van de nestkasten is een graadmeter voor de kwaliteit van het bos. Een goede bezetting betekent dat er voedsel in de nabijheid is om de jongen te voeren. Een voorbeeld is het Smithuysbos. Dit oogt als een mooi bos. Uit de nestkastgegevens blijkt dat het voor vogels rampzalig is. Het is een donker bos met weinig alternatief qua voedsel zoals insecten. 2015 en 2016 waren slechte rupsenjaren en dat zie je direct terug in de resultaten. Gemiddeld ligt het succespercentage van alle gebieden die we in de gaten houden op 80%. Het Smithuysbos komt uit op $\pm 49\%$. Op Pijnenbug zie je iets soortgelijks, daar is relatief weinig ondergroei, bestaande uit rododendron en varens en ook hier ligt het succespercentage veel lager dan het gemiddelde. Een kenmerk van rijke bossen is toch wel de aanwezigheid van ondergroei.

Wat we ook geleerd hebben is dat de bezetting van de nestkasten een graadmeter is of er in een bos meer ruimte is voor nestkasten. 100% bezetting

klinkt mooi. Belangrijk is dat er ruimte is voor migratievogels. De bonte vliegvangers zijn laatkomers, willen gelijk broeden, de jongen grootbrengen en dan weer terug naar het zuiden. Zij broeden eigenlijk alleen in nestkasten. Voor deze vogels is het belangrijk dat er ruimte beschikbaar is als ze arriveren. Een bezetting van 75% is de vuistregel. Komt de bezetting hoger uit dan is er in principe ruimte voor extra nestkasten.

De uitkomst van de bespreking bij het NIOO was een stimulans voor Ronald als coördinator om alle nestkasten te vervangen door nieuwe nestkasten gemaakt van larikshout. Deze zien er goed uit en gaan een tijd mee. De gegevens van alle nestkasten in Nederland worden overigens verzameld en geanalyseerd door het NIOO en SOVON. In het Gooi is de nestkastdichtheid groot. In het oosten van Nederland kom je ook regio's tegen waar veel nestkasten hangen. Meer naar het westen zijn de nestkasten naar verhouding het dunst gezaaid.

Naar de vogels

Meer dan 50 jaar nestkastgegevens, wat zie je voor ontwikkelingen? Het Gooi ziet er nu heel anders uit dan 50 jaar geleden. Het gaat om veel meer

dan alleen de veranderingen in de nestkasten. 40 jaar geleden taalde ik niet naar de korhoenders of leeuweriken. Die waren zo vanzelfsprekend. Interessant werd het als je een boomkruiper hoorde of zag. Als je nu op de hei komt zie je joggers, paarden, honden en mountainbikes. Het landschap, of beter het gebruik van het landschap, is met de decennia enorm veranderd. Algemene ontwikkelingen die je ziet zijn dat naarmate bossen ouder worden het voor de boomkruipers en spechten makkelijker wordt natuurlijke plekken te vinden om te nestelen. Deze zijn minder snel geneigd om gebruik te maken van een nestkast. Een andere ontwikkeling die van invloed is, is dat het Gooi van de jaren '80 interessanter is geworden voor roofvogels. Daarvoor zag je sporadisch een torenvalk en in de winter een buizerd. De voedselrijkdom heeft de havik en andere roofvogels naar het Gooi gelokt. De spreeuwen, eksters, gaaien en ransuilen hebben als gevolg de veiligheid van de stadsrand opgezocht. Deze zie je steeds minder broeden in de bossen.

De soortenrijkdom is flink afgenomen. 13 soorten in 1969 en nu maximaal 5 per gebied spreekt boekdelen. Nu kom je alleen nog de koolmees, pimpelmees, boomklever en bonte vliegvanger tegen in de nestkasten. Vroeger waren dat bijna alle mezensoorten en andere bosvogels. De broedvogelinventarisaties laten ook het beeld zien dat het 'minder' wordt.

Hoe je het wendt of keert, 'de publieke opinie' is ook van grotere betekenis. Vroeger waren er 'natuurterreinen' waar je zonder kaartje niet in kwam, nu moet je als terreinbeheerder stevig in je schoenen staan om een dode boom te laten staan, als er over 'geklaagd' wordt.

Dat dit ten koste gaat van een nest van de groene specht moeten we accepteren als bijkomende schade. Het gaat niet alleen om wat er daadwerkelijk aan soorten vooruit of achteruit is gegaan, ook om de beleving van de natuur en zoals gezegd het gebruik van het landschap. 50 jaar Vogelwerkgroep is in die zin een spiegel van de maatschappelijke ontwikkeling Gooi kende in de jaren '60 een hoog geitenwollen sokken

Zelfs in het weidegebied worden nestkasten opgehangen.

Paul Keuning

gehalte. In Laren en Blaricum woonden veel hoog opgeleide PvdA-ers, die oog hadden voor de natuur. Nu voert de firma Netjes de boventoon, zegt Ronald. Een braamstruik is geen broedgelegenheid voor zwartkop en winterkoning maar wildgroei, dat opgeruimd dient te worden. Veel bosomgeving is veranderd in onder 'architectuur' aangelegde tuinen. Een mooie grasmat van Engels raaigras en pluimgras onder een groep berkenbomen. De sproeier kan aan omdat het pluimgras geen water kan vinden. De beleving is compleet anders. Ik zelf heb in ieder geval geen aandelen in de firma Netjes..

Nestkastenonderzoek

In de gegevens van de laatste jaren zie je de invloed van het klimaat terug. Het broedseizoen duurt langer. Bij de trekvogels zie je dat ze inmiddels eerder in het seizoen arriveren. Het heeft een paar generaties geduurd. Eerder komen

en eerder beginnen, betekent meer kans dat het broedsel succesvol is.

De enorme wisselingen in temperatuur, droge en natte periodes die elkaar afwisselen dreigen roet in het eten te gooien. Het is voor vogels haast ondoenlijk te anticiperen op deze extremen. In de nestkasten zien we dat de vogels alles uit de kast halen (broedstop en ei-stop voor de insiders) om er maar voor te zorgen dat de eieren op het juiste moment uitkomen. Als de eieren uitkomen en er is uitgerekend op dat moment sprake van een periode met extreme regenval of het aantal rupsen valt tegen, wordt het erg lastig voor de ouders om voedsel te vinden en is de kans groot dat veel jongen het niet redden. Dit kan je ook zien bij de weidevogels.

De bevestiging van dit beeld blijkt ook uit de landelijke gegevens, waar Ronald druk mee is. Naast de coördinatie in het Gooi wordt sinds een aantal jaren

in samenwerking met NIOO en Sovon een landelijk nestkastverslag gemaakt. De gegevens uit heel Nederland worden verzameld bij het NIOO, dat de gegevens ook gebruikt voor onderzoek. Ronald en Leo Ballering verzorgen het landelijke verslag van het nestkastenonderzoek, waarbij Ronald de technische kant waaronder de controle van de verzamelde gegevens verzorgt en Leo de redactionele kant.

Ik beloof Ronald zeker nog een keer terug te komen. Er valt nog zoveel meer te vertellen en het is zeker ook interessant vooruit te kijken. Onderweg naar huis bedenk ik me dat ruim 50 jaar nestkasten een tijdsbeeld geeft met mogelijk een constante. De gemiddelde leeftijd van de leden van de Vogelwerkgroep zal ten opzichte van 1967 waarschijnlijk ook met ongeveer 50 jaar zijn gestegen. Misschien is er wel iemand die daar over schrijft in het jubileumnummer.

Vogels van het jaar

Vanaf 1993 roept Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken elk jaar een vogelsoort uit tot 'Vogel van het jaar'. De keuze wordt gemaakt door de Subgroep Avifauna, waarbij als criterium twee uitgangspunten richtinggevend zijn. Ten eerste moet het grote publiek er zonder veel problemen aan mee kunnen doen, makkelijk herkenbaar dus. Tweede selectiecriteria is dat er geen recente gegevens voorhanden zijn over de verspreiding van deze soort in ons werkgebied.

De eerste soort, de groene specht, was niet wijd verspreid, maar wel makkelijk herkenbaar. Op grond van zo'n 70 waarnemingen in 1993 konden 35 territoria worden vastgesteld, voornamelijk op de zandgronden.

De groene specht was vogel van het jaar 1993.

1994 Scholekster

*Scholeksters nog algemeen in de Eempolders
Angeline Rijkeboer*

De scholekster was de tweede 'vogel van het jaar' voor onze VWG. Maar liefst 161 waarnemingskaartjes werden ingestuurd. Er werden 1715 scholeksters geteld met als topmaanden maart en april. Vogels werden gezien in het Vechtplassengebied en de landgoederen, maar ook de zandgronden van het Gooi en natuurlijk de Eempolders waren goede gebieden. Winterwaarneming zijn schaars. In maart komt de trek op gang en stijgt het aantal waarnemingen snel. Tot ver in april worden behoorlijke aantallen geteld maar daarna verdwijnen ze naar de broedplekken. In juli lopen de aantallen al weer terug en het najaar beperkt het zich tot enkele incidentele

waarnemingen. De voorjaarsgroepen van 10 tot 100 exemplaren worden sozen genoemd en bevinden zich op diverse plekken in ons werkgebied. In de Eempolders werden minimaal 18 broedgevallen gevonden, maar dat aantal wordt enkele malen hoger geschat. In het Gooi zelf schatte men zo'n 14 broedparen. Maar vreemd genoeg schatte men het totaal aantal paren op maar liefst 300!!! Wellicht een nulletje teveel? In diverse Gooise plaatsen werden broedgevallen vastgesteld op daken van fabrieken en flats.

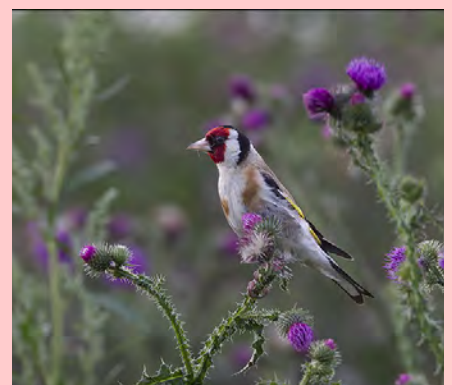
Bron: Jonkers, D.A., 1995. Scholeksters tussen Vecht en Eem in 1994. De Korhaan 29(3): 70-73

Wie kent niet de putter afgebeeld op het 17e eeuwse schilderij van Fabricius? Ook bij volièrehouders was en is het een geliefde vogel. In het Gooi was het tot ver in de 20ste eeuw een schaarse broedvogel die voornamelijk in de wintermaanden gezien werd in elzenbomen, vaak samen met sijsjes. Dit vooral in het Vechtplassengebied. In totaal zijn er 207 waarnemingskaartjes in 1994 ontvangen. De hoogste aantallen vogels werden gemeld in het voorjaar en een kleine piek tijdens de trektijd in oktober. In de jaren 90 werd het aantal broedparen geschat tussen de 150 en 300 broedparen. Dit

aantal kon worden bevestigd in het 'putterjaar 1995', maar er waren nog de nodige witte plekken. Dit waren bijvoorbeeld de polders tussen Muiden en Breukelen en tussen Loosdrecht en Ankeveen. De auteur schat het aantal daardoor zelf hoger en komt op 400 tot 500 broedparen. Er werden door waarnemers zo'n 50 nesten gevonden, vaak opzichtig in een boom.

Bron: Van Klaveren, A.J., 1996. Putters tussen Vecht en Eem in 1995. De Korhaan 30(2): 47-48.

1995 Putter

Putter

Roelof Molenaar

1996 en 2010 De Koekoek

Koekoek

Andrea Rietbergen

Reden om deze soort opnieuw onder de loep te nemen is het feit, dat hij op de Rode Lijst staat met de vermelding 'kwetsbaar' en dat hij in aantal sterk achteruit gaat. Er werden 281 waarnemingen in 2010 uit ons werkgebied doorgegeven, waarvan de helft in de maand mei. Het zwaartepunt van de plekken, waar zijn een ei dropten in het nest van een waardvogel, lag in de Vechtstreek, van Naarden tot en met Loosdrecht en langs de oevers van het Gooi- en Eemmeer. Op de zandgronden van de Utrechtse Heuvelrug is dit een schaarse vogel en op de hei ontbreekt hij helemaal.

Het aantal te berekenen territoria op

grond van deze waarnemingen ligt rond de 53. Op grond van Scharringa, C.J.G. et al. 'Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels' is een aantal van 50 tot 80 broedparen in ons werkgebied alleszins aannemelijk.

Beschermende maatregelen liggen voor een belangrijk deel buiten onze invloedssfeer, omdat de koekoek maar vijf maanden in ons land verblijft. In juli/augustus begint de uittocht naar Afrika al. Het zou interessant zijn om meer te weten te komen over de trekroutes, daar is weinig van bekend.

Bron: Fred van Klaveren 2010. De Korhaan jrg. 45 (1).

De torenvalk werd de vijfde vogel van het jaar. Echter, het lijkt of de animo om naar deze vogel uit te kijken wat gedaald is. Er worden weinig waarnemingskaartjes ingevuld, waardoor een duidelijk beeld uitblijft. Het is een schaarse broedvogel en wintergast in klein aantal. Januari was de topmaand met 52 waargenomen vogels, het aantal waarnemingen tijdens de broedperiode was met drie waarnemingen bedroevend laag. Tijdens een gerichte tweedaagse roofvogeltelling begin februari werden er maar liefst 32 torenvalken geteld. Een belangrijk en ook veel geteld gebied is de Eempolder. Hier worden, zeker buiten het broedseizoen altijd

wel redelijke aantallen torenvalken gezien. In de Vechtplassen, welke met het halfopen landschap veel lastiger te tellen is, worden beduidend minder waarnemingen gedaan. De zandgronden van het Gooi komen er ook bekaaid af. Het aantal waarnemingen in de broedperiode (tien in mei en drie in juni) is erg laag, wat de vraag oproept of er nog wel 30 broedparen gehaald worden in ons werkgebied. Kortom echte conclusies zijn niet te trekken en meer waarnemingen uit het broedseizoen zijn dringend gewenst.

Bron: Jonkers, D.A. & M. Kraal-Bijkerk. De torenvalk in het Gooi en omstreken in 1997. Korhaan 32(3): 67-68.

1997 Torenvalk

Biddende torenvalk

Hugo Weenen

1998 en 2007 Huismus

Huismus

Angeline Rijkeboer

Na oproepen in de Korhaan en de Gooi en Eemlander in het voorjaar van 1997 meldden zich 18 mensen (leden en niet-leden) aan om huismussen in de omgeving van hun woning te tellen. Doel was om inzicht te krijgen in het aantal en de verspreiding in ons werkgebied. Er werd geteld in voor en na het broedseizoen. 14 Dagen werd dagelijks gevoerd op een vaste plek en na afloop werd het maximum aantal vogels geregistreerd. In de loop van het jaar nam het aantal deelnemers toe tot 66. 27 Van hen namen geen mussen waar. Dit gebeurde vooral in de grotere stedelijke gebieden van het Gooi. De eindconclusie bleef dat

in de oudere stadswijken de huismus praktisch verdwenen is, terwijl in de nieuwere stadswijken en de kleinere, meer landelijk gelegen gemeenten de huismus nog ouderwets hoge dichtheden kan bereiken. Als mogelijke oorzaak geeft de auteur aan, dat door de nieuwbouw de oudere wijken te ver van het voedselrijke 'platteland' zijn komen te liggen, waardoor vooral in het broedseizoen te weinig insecten gevonden worden voor de jongen.

Bronnen: Hoe doet de huismus het in het Gooi en omstreken? Van der Poel, G. 1998. De Korhaan 32(1):9-10 ? Musarme gebieden in Gooi en Vechtstreek in onderzoek. v.d.Poel, G. 1998. De Korhaan 32(3):69-71.

Hoe is het de fazant de laatste decennia in het Gooi en omgeving vergaan en wat is er van de grote aantallen die er vroeger voorkwamen overgebleven? Deze vragen speelden mee bij het onderzoek naar de verspreiding van deze vogel van het jaar. Nog steeds was de soort op een aantal plaatsen aanwezig, de aantallen waren klein. Er kwamen iets meer dan honderd meldingen van fazanten binnen, waarvan een groot deel uit dezelfde gebieden. Uit het Vechtplassengebied kwamen relatief weinig meldingen. Uit het centrale deel van het Gooi weinig waarnemingen. Veel waarnemingen kwamen uit de oeverstrook tussen Oud-Naarden en de Huizer pier en vanaf de

Stichtse Brug richting Raboes. April was een topmaand met 25 waarnemingen. In de broedtijd zakte het aantal meldingen, maar er werden enkele vrouwtjes met kuikens gemeld. Twee oorzaken voor het dalend aantal fazanten, in vergelijking met de jaren 80: ten eerste worden ze niet meer uitgezet op grote schaal, dat is per 1994 verboden. Ten tweede wordt de fazant gepredeerd door vos en havik. Op een laag peil kon de soort zich toch nog handhaven. Conclusie: de hoenders kunnen zich op een laag niveau handhaven.

Bron: Jonkers, D.A., 2001. De fazant in het Gooi. De Korhaan 35 (1):17-19.

2000 Fazant

Fazant

Koen Frantzen

2002 Ekster

Ekster

Hugo Weenen

De ekster is niet uitgeroepen tot 'Vogel van het jaar 2002', omdat hij schaars of bedreigd is. Na de merel was de ekster op dat moment de talrijkste broedvogel, zeker in stedelijk gebied. De reden om dat toch te doen was, om van deze makkelijk te determineren vogel meer betrouwbare cijfers te krijgen over broedterritoria.

In het vroege voorjaar is het eenvoudig om in de kale bomen de soms metershoge nesten op te sporen. Even posten in de omgeving, en je weet ook of dit nest in gebruik is. Toen de blaadjes aan de bomen kwamen, werd de controle op bezetting een stuk moeilijker. Uiteindelijk werden 353 bezette nesten geteld, waarbij het

van een kleine 100 niet zeker was of het een broedgeval was.

De dichtheid van territoria was het grootst in Hilversum, gevolgd door Eemnes en Diemen. Opvallend lage dichtheden zijn vastgesteld in Huizen, Naarden-Bussum, 's Graveland en Laren-Blaricum. De werkgroep Avifauna vond het belangrijk dat iedereen kon meedoen aan deze telling. Beginners van de vogelcursus hebben meegeteld, maar bij de waarnemers staan toch vooral de oude vertrouwde namen, leden van de werkgroepen.

Bron: Poel, G. van der (2002). De Korhaan, jrg. 36 (5): Resultaten van het nestkarteringsonderzoek.

Bij deze makkelijk te herkennen soort namen slechts 15 leden de moeite om gegevens op te sturen. Daarom werden de gegevens van het 'tuinonderzoek' bij dit project meegenomen. Vanwege de publiciteit in de media werd ook nog wat informatie van niet-leden ontvangen. Typerend is ook het feit dat de bewerker van de soort (D.A. Jonkers) 167 van de in totaal 400 waarnemingen deed. De soort komt in het hele onderzoeksgebied, van het Amsterdam-Rijnkanaal tot de Eem, voor. Het is een echte cultuurvolger en komt vooral in de bebouwingen van het Gooi voor. Gezien de stippenkaart

mogen Hilversum en Huizen zeker 'bolwerken' genoemd worden. Meestal werden solitaire exemplaren of koppels aangetroffen. Op een aantal plaatsen werden buiten het broedseizoen wat grotere aantallen vastgesteld. Dit vooral in het noordelijk deel van ons werkgebied zoals Blaricum, Eemnes, Eembrugge en Muiderberg. De grootste groep bedroeg zo'n 70 vogels in de Zuidpolder te Eemnes in december 2003.

Al met al schatte men het totaal aantal broedparen in 2003 op 360.

Bron: Jonkers, D.A., 2004. Turkse tortels in 2003. De Korhaan 38(3): 84-86.

2003 Turkse tortel

Turkse tortel

Bertus van den Brink

2008 Ijsvogel

Ijsvogel

Bertus van den Brink

Door het inzetten van de website kon iedereen eenvoudig de waarneming doorgeven. Door middel van pinnetjes met een nummer op de kaart kon bovendien veel beter vastgesteld worden waar de ijsvogels gezien werden. In totaal werden tot 16 oktober 306 waarnemingen ingevoerd op de site. Al die waarnemingen werden door 102 verschillende mensen genoteerd, hiervan was de helft geen lid van de VWG. Er was een grote spreiding in het gebied met als meest geconcentreerde gebieden rond Muiden en Weesp, de 's Gravelandse polders en de Eempolder. Tijdens het broedseizoen kwamen ook diverse meldingen binnen. Het betrof

reeds bekende broedgevallen, maar ook nieuwe in Ankeveen, Kortenhoef, Naarden en Huizen. Dat er uit het Vechtplassengebied weinig meldingen waren komt doordat het gebied alleen per boot goed te bekijken is. Duidelijk was in ieder geval dat de ijsvogel zeer tot de verbeelding spreekt bij het grote publiek, ook de vraag naar ijsvogelwanden neemt steeds verder toe.

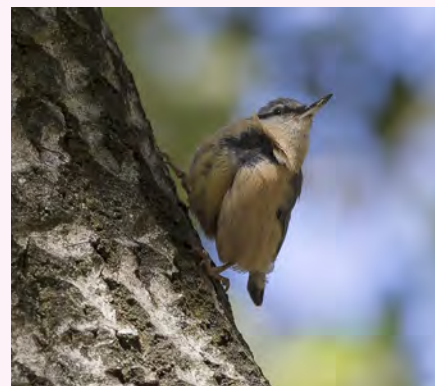
Bron: Jelle Harder, 2009. De Korhaan 42 (5).

Met maar liefst 867 waarnemingen in het werkgebied overtrof dit aantal de stoutste verwachtingen. Veel boomklevers werden in de stedelijke gebieden waargenomen. Vooral de villawijken scoren goed (77.6% van het aantal waarnemingen). Het bleek dat met name Hilversum rijk was aan boomklevers. In de dorpen Laren, Huizen en Blaricum bevonden zich ook veel boomklevers, maar meer gespreid over een groter leefgebied. De meeste boomklevers werden geteld in de eerste maanden van het jaar, omdat deze standvogel dan een territorium zoekt. Tijdens de broedperiode zijn de vogels

veel minder luidruchtig en worden dan wat moeilijker waargenomen. Het lijkt er op dat zij zich de rest van het jaar betrekkelijk stil hebben gehouden. Alleen jonge vogels vertonen soms zwerfgedrag. De minimaal vastgestelde 300 broedparen in ons werkgebied waren zeker niet aan de optimistische kant. De soort is al vanaf 1839 bekend in het Gooi. Tientallen jaren daarvoor werd de boomklever ook al gezien tussen Maartensdijk en de Vuursche. Conclusie: de boomklevers waren in '09 erg algemeen. Bron: D.A. Jonkers,

F.v. Klaveren, J. Mooij 2009. De Korhaan 46 (2).

2009 Boomklever

Boomklever

Frieda van den Berg

2012 Waterhoen

Waterhoen

Paul Keuning

Het vermoeden bestond, dat sinds '07 het aantal waterhoentjes sterk was teruggelopen. Diverse rapporten bevestigden dit, dus tijd om één en ander te toetsen. Er werd behoorlijk goed gereageerd op de oproep om de waterhoentjes te melden. In totaal kwamen 410 meldingen binnen met een totaal van 802 vogels. De eerste maanden waren er veel waarnemingen, maar dat minderde snel. Veel waarnemingen zijn in Huizen en langs de Gooyergracht en ook in de bebouwde kom van andere plaatsen gedaan. Opvallend is wel het schaarse voorkomen in en rond de Vechtplassen. Op basis van de voorhanden zijnde

gegevens, en met de berekening volgens het BMP-project van Sovon, kwam het aantal broedterritoria op 50 uit. Omdat vrij zeker kan worden gesteld dat een aantal gebieden niet of nauwelijks werd bezocht is dit lage aantal twijfelachtig. De conclusie van deze tellingen was dat het aantal waterhoentjes in de winter sterk was afgenomen, mogelijk ten gevolge van de vorstperiodes in de afgelopen winters. Ook zou het kunnen zijn dat er minder vogels uit oostelijke streken bij ons overwinteren.

De eerste waarnemingen in het Gooi in 2013 kwamen uit Blaricum en Bussum. Op de Utrechtse Heuvelrug was de goudvink talrijk. Jaarlijks broedden zij rond de Vechtplassen en in de Molenpolder bij Tienhoven werden jaarlijks goudvinken gezien en geringd. Waarschijnlijk door de toename van de sperwer nam na 1988 het aantal broedparen van de goudvink behoorlijk af. Toen de sperwer zelf het rond 2007 door toename van de havik moeilijk kreeg, steeg het aantal goudvinken weer. Een mooi voorbeeld van het herstellend vermogen van een soort. In totaal waren er 255 waarnemingen

in 2013, ondanks het koude eerste half jaar. Dit jaar kenmerkte zich door een lange vorstperiode van 17 dagen in januari. Het was de koudste maand maart sinds 1887 met veel sneeuw, ijs en wind, maar dit deed de goudvinken niet. Er waren 61 deelnemers die hun waarnemingen hebben doorgegeven. Over het algemeen werden de meeste waarnemingen gedaan op basis van de roep van de goudvink. Volgens de criteria bij het vaststellen van een territorium werden er 56 broedparen vastgesteld; in werkelijkheid was dat aantal ongetwijfeld hoger.

Bron: Dick A. Jonkers & Juun de Boer 2013. De Korhaan 48 (1).

2013 Goudvink

Goudvink, vanuit de schuilhut op de Lemelerberg
Hans Hover

2014 Gaai

Gaai

Bertus van den Brink

Tot eind maart 2014 werden 302 waarnemingen genoteerd, het aantal doorgegeven vogels lag hoger. 35% Van de gaaien werd gespot in Hilversum, Huizen was tweede en drie, vier en vijf waren Bussum, 's Graveland en Eemnes. In natuurgebieden waren niet zo veel gaaien, in stedelijke gebieden des te meer (65%). Veel gaaien uit het oosten van Europa verbleven hier om te ontsnappen aan de winter, die achteraf uitbleef. Hierdoor vertrokken veel vogels al vroeger naar hun eigen leefgebied. Door middel van diverse grafieken werd inzicht gegeven in de aantallen in bepaalde periodes en ook

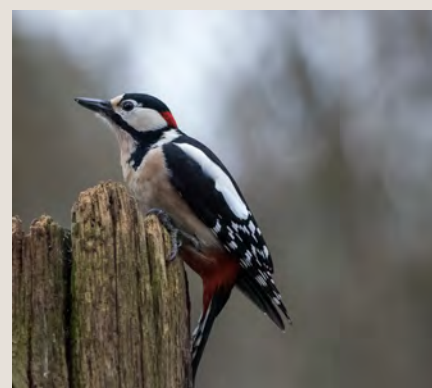
in het gedrag tijdens de waarnemingen. Ook werd een alinea besteed aan de geluiden die de vogels maken bij verschillende gelegenheden. De voorjaarstrek tenslotte was vroeg in maart en de eindbestemming was waarschijnlijk in veel gevallen het noorden van Scandinavië en Rusland.

Gelet op de activiteiten van de GBS, afkorting voor grote bonte specht, werden de waarnemingen in velerlei soorten doorgegeven. In totaal waren dat er ruim 900, waaronder roepende, klimmende en timmerende exemplaren. Ook later in het jaar, in november, was er nog veel activiteit. Toen werden er nog 123 grote bonte spechten waargenomen. Er werd ook melding gemaakt van spechtensmidses. Hilversum en Huizen sprongen er bovenuit voor wat betreft het aantal waarnemingen. Ankeveen en Blaricum volgden, met daarachter Laren, Naarden en Loenen aan de Vecht. Zonnig en warm weer verhoogt de

activiteit bij de spechten. Begin januari was dat het geval en ook na 10 februari. De zachte lucht die werd aangevoerd met maxima tot 20 graden deed het aantal waarnemingen flink toenemen. In de derde week van mei was er een opleving in de waarnemingen, wellicht door het voeren van de jonge spechten. In één bosperceel werden 8 à 10 territoria vastgesteld. Vier keer werden broedende grote bonte spechten gemeld.

Bron: Huub Casander & Dick A. Jonkers 2015. De Korhaan 50 (nr. 2).

2015 Grote bonte specht

Grote bonte specht

Bertus van den Brink

De Vogelwerkgroep en de westelijke Eempolders

Jan Mooij

We mogen er van uitgaan dat alle leden van onze Vogelwerkgroep weten waar de Eempolders liggen. Het zijn de open graslandschappen aan beide zijden van de Eem. Onze werkgroep rekent alleen het deel ten westen van de Eem en ten noorden van Baarn tot ons werkgebied. Toen vijftig jaar geleden de Vogelwerkgroep werd opgericht was dit een favoriete plek voor veel leden. In het voorjaar baltsten er op verschillende plekken nog kemphanen. Ook andere weidevogels, zoals watersnippen, broedden er in behoorlijke aantallen. Het was een onbewoond gebied, want de zomerdijk was niet hoog genoeg om echte hoge waterstanden te keren. Dit was bewust zo, als het water echt hoog kwam liepen eerst deze polders vol, en daardoor was er minder gevaar voor de wel bewoonde polders aan de overkant en hoger op de Eem. Dat die overstromingen regelmatig voorkwamen blijkt uit het grote aantal waaien achter de Zomerdijk en de Meentdijk. Het schijnt zelfs dat men vroeger soms de sluizen open zette om daarmee vruchtbaar slib op het land te brengen. Zelfs nu is het gebied nog een overloopgebied, dat gemiddeld eens in de 300 jaar mag onderlopen. Dat is ook de reden dat de dijkverzwaringen langs de Eem aan de westkant niet zijn uitgevoerd.

Ruilverkaveling en vogels

Na het afsluiten van de Zuiderzee daalde het gevaar voor overstromingen drastisch. Rond 1940 werd een ruilverkaveling uitgevoerd, waarbij voor het eerst wegen in de polder werden aangelegd en de waterstand werd verlaagd. De boerderijen lagen nog steeds buiten de polders, dus kilometers verwijderd van de wei- en hooilanden langs de Eem. Omdat het gebruik steeds intensiever werd gaf dat steeds meer problemen. Daarom werd gevraagd naar een nieuwe ruilverkaveling waarbij er boerderijen in de polder konden komen. Binnen de Vogelwerkgroep was men niet ten onrechte bang dat de verkaveling de vogelrijkdom van de polders zou aantasten. Daarom besloot men om een

regelmatige telling op te zetten in de westelijke Eempolders. De opzet daarvan was om mogelijke veranderingen in de vogelpopulatie, zowel positieve als negatieve, te signaleren. Daarvoor werden, en worden nog steeds, elke veertien dagen alle vogels geteld vanaf de wegen in de Noordpolder te Veld, de Zuidpolder te Veld en de Maatpolder. Elke zes jaar werd een rapport gepubliceerd. Wij proberen nog steeds om die gewoonte vol te houden. In 1984 waren er zoveel tellers beschikbaar dat besloten werd om ook de Blaricumse Oostermeent bij de Eempoldertellingen te betrekken. Dit betreft het gebied ten noorden van de Meentdijk en ten oosten van de A27. Ondertussen gingen de discussies over de ruilverkaveling (nu

landinrichting genoemd) door. Uiteindelijk kwam het er ook van. Bij de uitvoering werd uiteindelijk wel wat rekening gehouden met de belangen van de vogels. De boerderijen werden niet, zoals eerst de bedoeling was, helemaal in het midden van de polder gebouwd, maar wat meer naar de randen. Bovendien werd een deel van de Noordpolder te Veld en de Maatpolder als weidevogelreservaat ingericht. Het is niet na te gaan in hoeverre onze tellingen hierbij een rol hebben gespeeld. Er zijn ook broedvogelinventarisaties geweest en actiegroepen waren zeer actief. Bij deze discussies was de beschikbaarheid van recente en gedetailleerde gegevens natuurlijk wel belangrijk.

figuur 1: De Westelijke Eempolders

Rob Kole

Tellingen en weidevogelbescherming

Ook nadat de landinrichting vanaf 1990 was uitgevoerd gingen de Eempolder-tellingen door. Op deze manier konden we volgen wat de gevolgen van de landinrichting waren. De Eempolder-telling was trouwens niet de enige activiteit van onze Vogelwerkgroep in de Eempolders. De Werkgroep weidevogel-nestbescherming is vanaf 1992 actief. Zij hielden zich vooral bezig met nestbescherming, maar de laatste jaren wordt ook gewerkt om weilanden geschikter te maken voor broedvogels. Het is daarbij belangrijk om de overleving van kuikens te verbeteren. Sinds 2002 inventariseert Dick Jonkers met enkele anderen het weidevogelreservaat op broedvogels. Enkele buitenpolders langs de Eem worden vanaf 2005 op broedvogels geïnventarieerd door Mark van Houten.

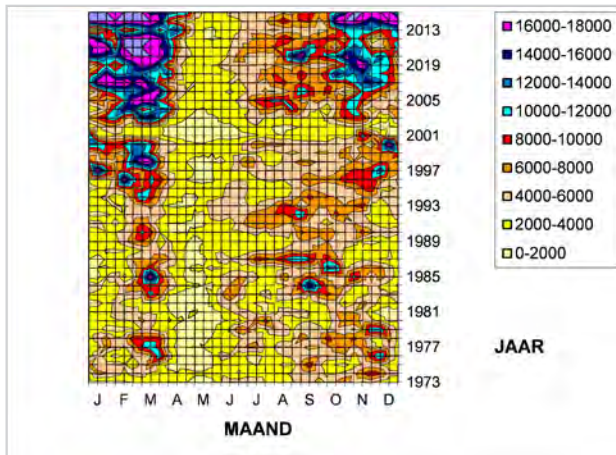
Een deel van deze polders wordt ook door de Eempolder-tellingen bestreken.

De intensivering van het gebruik van de polders had natuurlijk als doel om de opbrengst van het land voor de agrariërs te verhogen. Meer opbrengst zou potentieel ook meer eten kunnen leveren voor de vogels. Het zou kunnen betekenen, dat hun aantallen gingen stijgen. In figuur 2 is te zien dat die toename inderdaad is opgetreden. Er is al meteen te zien dat de toename in februari/maart veel groter is dan in de maanden daarna. We moeten wel beseffen dat die aantallen kwantitatief zijn.

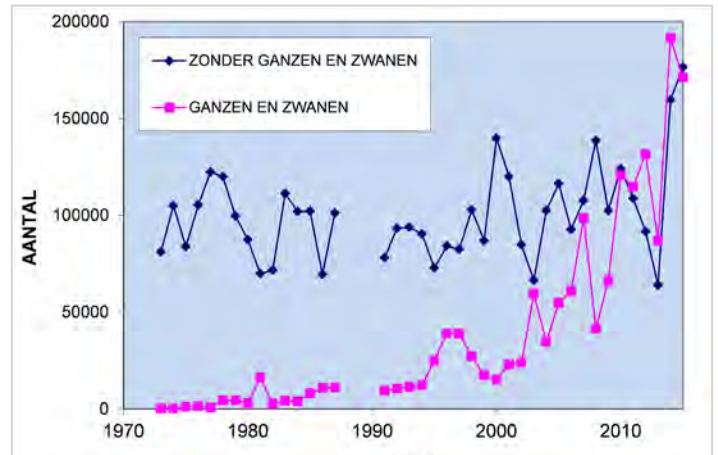
Het is ook niet zo dat alle vogelsoorten evenveel zijn toegenomen. Figuur 3 geeft aan dat er een zeer sterke toename is van het aantal vogels die gras eten, met name de ganzen en de zwanen.

Kennelijk was de kwaliteit van het gras in het begin van de tellingen zo slecht dat er in de winter maar op enkele plekken voor dit soort vogels voldoende te halen was om in leven te blijven. Tegenwoordig is dat heel anders, en dat is te zien aan de toenemende aantallen. Men zou verwachten dat meer en beter gras ook meer voedsel zou betekenen voor die vogels die dierlijk voedsel gebruiken. Immers ook insecten en dergelijke die zich met gras voeden kunnen in aantal toenemen als er voor hen meer te eten valt. Figuur 3 toont een toename in het aantal, maar dat is toch relatief niet veel, zeker niet als we het met de graseters vergelijken. Kennelijk zijn de boeren er in geslaagd om hun kleine concurrenten behoorlijk onder de duim te houden.

Omdat ganzen en zwanen veel zwaarder zijn dan de meeste andere vogels is het gemiddelde gewicht van de waargenomen vogels sterk toegenomen. Dit leidt tot figuur 4, die ik persoonlijk het meest spectaculaire plaatje van de Eempolder-tellingen vind. Als we de aantallen per soort vermenigvuldigen met het gemiddelde gewicht van die soort krijgen we de totale waargenomen biomassa aan vogels. Die stijgt van 20 ton in 1973 tot meer dan 500 ton in 2014! De stijging is overigens nogal verschillend over het jaar. Het zal niemand verbazen dat hij in de winter nog veel groter is. In juni daarentegen is er nauwelijks een toename. Onze weidevogels behoren tot de groep die dierlijk voedsel gebruikt. Voor deze soorten is niet alleen de totale hoeveelheid voedsel van belang, maar ook de aard ervan. Met name voor de jongen is de bereikbaarheid van het voedsel van groot belang. Als er meer en hoger gras komt wordt het voor de jongen vaak moeilijker om hun prooi te vinden. De kempaan en de watersnip hebben voor hun jongen heel schraal en vochtig grasland nodig. Toen in 1973 de tellingen begonnen was het effect van het intensievere gebruik al goed te merken. Er waren nog kempaanen en watersnippen, maar veel minder dan enige tientallen jaren eerder.

figuur 2 Samenvatting van alle telresultaten voor alle soorten. Tot 1984 zonder de Oostermeent.

figuur 3 De getelde aantallen in de telgebieden Noord en Zuid van de ganzen en zwanen t.o.v. de andere soorten

Al in de jaren zeventig, dus ruim voor de landinrichting, bleek zowel uit onze tellingen als uit inventarisaties dat beide soorten bijna helemaal als broedvogel verdwenen waren.

Positieve impuls door reservaat

Na de landinrichting leken de gevolgen voor de andere weidevogels in eerste instantie mee te vallen. Alleen de scholekster ging vanaf 1990 duidelijk achteruit. Op de langere termijn ging het echter niet zo goed. Voor de grutto, de tureluur en de scholekster zette na 1990 een langzame daling in van het aantal vogels in de broedtijd. Rond de eeuwwisseling stabiliseerden de aantallen zich, en de laatste jaren stijgen ze zelfs weer. De stijging treedt vooral in telgebied Noord op. Het lijkt aannemelijk dat dit samenhangt met de ontwikkelingen in het reservaat. Daar blijkt uit de inventarisaties van Dick Jonkers dat er vooral rond 2010 een sterke stijging van het aantal broedparen optreedt. Die inventarisaties geven ook aan dat de watersnip en zelfs de kempfaan de laatste jaren weer in kleine aantallen in het reservaat broeden. Uit de Eempoldertellingen volgt dit nog niet, daarvoor zijn de aantallen waarschijnlijk nog te klein.

Bij de landinrichting werden in het reservaatgebied een paar plasjes aangelegd. Deze percelen bleken zeer populair bij weidevogels die terugkeerden van hun winterverblijven. Het is niet ongewoon om in maart vele honderden grutto's op zo'n plas aan te treffen. Deze groepen lossen weer op als de vogels gaan broeden.

Wat bij nadere analyse wel opvalt dat

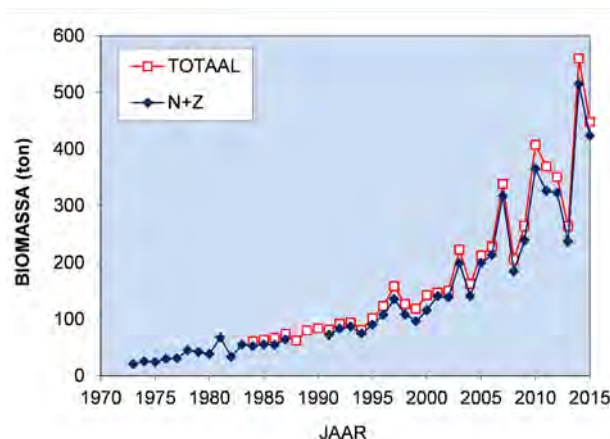
veel soorten eerder vertrekken. Zo waren er voor 1990 gemiddeld meer dan honderd grutto's in juli aanwezig, terwijl dat aantal erna zakte naar rond de twintig. Bij de tureluur en de scholekster nemen de aantallen in augustus sterk af. Het zou kunnen zijn dat de lagere waterstand in de zomer tot een hardere grond leidt. Daardoor kunnen de weidevogels slechter bij hun voedsel, zodat ze wel gedwongen zijn om eerder te vertrekken. Bij de Kievit zien we dit verschijnsel niet. Dit komt doordat na de broedtijd grote aantallen Kieviten uit het oosten arriveren. Ook eet de Kievit veel diertjes die op de grond leven, zodat de harde grond voor hen niet zo'n probleem is.

Optimaliseren kuikenoverleving

De weidevogelbeschermers hielden zich in het begin alleen bezig met het opzoeken en markeren van nesten. Dat gebeurde in gebieden waar agrariërs hun werkzaamheden uitoefenden. Op deze manier werd voorkomen dat bij werkzaamheden op het land de eieren werden vernield. Hun werk kon niet

voorkomen dat de aantallen broedparen van weidevogels buiten het reservaat achteruit gingen. Langzamerhand werd duidelijk dat kuikens van weidevogels die uit het ei kwamen maar een kleine kans hadden om in leven te blijven. Daarom komt steeds meer de nadruk te liggen op het optimaliseren van de kuikenoverleving. Veel percelen worden laat gemaaid, in die stukken wordt niet meer naar nesten gezocht om de verstoring te beperken. De laatste jaren wordt geëxperimenteerd met het plasdras zetten van stukjes grasland. De resultaten daarvan lijken veelbelovend. Uiteraard is bij dit werk de medewerking van de boeren essentieel.

Tot dusverre hadden we het alleen over steltlopers onder de weidevogels. De belangrijkste zangvogels zijn de veldleeuwerik en de graspieper. De veldleeuwerik ging voor de landinrichting al sterk achteruit. Dit proces ging in hetzelfde tempo door, tot rond 2000 er nog maar enkele broedparen over waren. Sindsdien handhaaft deze soort

figuur 4 Het totaal van de waargenomen biomassa aan vogels met (totaal) en zonder de Oostermeent

zich op dit lage niveau. De graspieper vertoont in de broedtijd een geleidelijke achteruitgang. Deze afname lijkt nog steeds door te gaan. Ook hier zien we geen duidelijke invloed van de landinrichting.

De gele kwikstaart verdween vrijwel in de loop van de jaren negentig, maar de laatste jaren is sprake van een spectaculaire toename als broedvogel in en rond het reservaat. Bij de eenden valt de toename van de krakeend, de slobbeend en de kuifeend en de afname van de zomertaling op.

Draagkracht van het gebied

De enorme toename van het aantal grasetende vogels, die inderdaad rond 1990 begint, heeft voor de nodige irritatie bij de boeren gezorgd. Zij verbouwen hun gras voor hun koeien en schapen, en niet voor de vogels. Het is wel zo dat verreweg de meeste ganzen in het winterhalfjaar komen. In die tijd zijn er geen koeien in de weilanden en hier en daar schapen. Ook groeit het gras niet of nauwelijks. Dit laatste betekent dat de groei van het aantal ganzen niet ongelimiteerd verder kan gaan.

Op een gegeven moment is het gras op en moeten de ganzen wachten tot het voorjaar voor er weer nieuw gras komt. Tegen die tijd zijn de winterganzen weer vertrokken, met uitzondering van de brandganzen die tot begin mei kunnen blijven. Dan zitten ze trouwens vooral in het reservaat, kennelijk om daar van de eerste voedzame grasscheuten te profiteren. Het is interessant om te kijken waar het maximum aantal winterganzen op uit zal komen. De laatste jaren neemt het aandeel van telgebied Zuid duidelijk toe. Ook hebben de totale aantallen de neiging om te stagneren. Omdat de aantallen per jaar sterk kunnen variëren lijkt het nog te vroeg om te stellen dat de draagkracht van het gebied bereikt is.

Een aantal soorten blijft ook in het zomerhalfjaar aanwezig. De aantallen zijn veel lager dan in de winter, maar deze ganzen en zwanen concurreren direct met de koeien in de wei. De boeren heb-

ben daar dan ook nog meer bezwaren tegen. Het gaat vooral om de grauwe ganzen. De knobbelzwaan, de Canadese ganzen en de nijlganzen spelen een kleinere rol. Alleen in april is er een duidelijke bijdrage van de brandganzen, maar zoals al gezegd zitten die in die tijd van het jaar vooral in het reservaat. Er is een beleid om het broeden van ganzen in de polder tegen te werken door het prikken, schudden of verwijderen van eieren. Op deze manier probeert men ook te voorkomen dat vooral grauwe ganzen en brandganzen de polder koloniseren.

Helemaal succesvol zijn deze acties niet. Wij zien geregeld ganzen met jongen door de polder lopen. Het is wel aannemelijk dat de aantallen hierdoor veel lager blijven dan anders het geval zou zijn geweest. De vrees bestaat dat als er in het voorjaar te veel ganzen zijn de weidevogels daar last van krijgen. Een speciaal onderzoek gaf daarvoor overigens geen aanwijzingen.

Opkomst, achteruitgang en verdwijning

Tot nu toe zijn vooral de weidevogels en de graseters behandeld. Er zijn natuurlijk van veel meer soorten gegevens verzameld. Het verdwijnen van de bonte kraai en de zomertortel is keurig geregistreerd. Aan de andere kant is de opkomst van de grote zilverreiger en de casarca gevolgd. Waarom is de kneu achteruit gegaan en de putter juist sterk toegenomen? We zagen de merel, de huismus en de zwaluwen profiteren van de na 1990 nieuw gebouwde boerderijen die broedgelegenheid bieden. Maar waarom profiteren de mezen daar dan niet van? De kleine zwaan nam sterk toe en nam weer even sterk af. Sommige resultaten zijn ook relevant voor het beheer van het gebied. Zo wordt er regelmatig geklaagd over de sterke toename van de zwarte kraai, die eieren en jongen van de weidevogels probeert te pakken te krijgen.

Futen werkend aan broedsucces

Hans Hover

Uit de Eempoldertellingen blijkt dat de aantallen getelde zwarte kraaien in de broedtijd van de weidevogels alleen in de Zuidpolder te Veld (waar nog maar heel weinig weidevogels broeden) wat zijn toegenomen. In de rest van het gebied is geen sprake van toename.

Zo kan ik nog een hele tijd doorgaan, maar de beschikbare ruimte is beperkt. Uiteraard gaat het onderzoek door. In de komende jaren kunnen we de resultaten zien van de nieuwe aanpak van de Weidevogelgroep. Ook zijn er plannen om het reservaat De Kampen in de Oostermeent groter en meer geschikt voor weidevogels te maken. Het gaat om het realiseren van 98 hectare natuur in de vorm van een weidevogelreservaat. Daarvoor is eind 2016 een convenant ondertekend door de provincie Noord-Holland. Een ander interessant punt is de toename van de gan-

zen. Gaan de aantallen stabiliseren bij gebrek aan voldoende voedsel? Welke maatregelen zullen worden bedacht om de landbouwschade te beperken en hoe effectief zijn die? Landelijk wordt geklaagd over achteruitgang van de Kievit en de spreeuw. Bij ons is daar nog niets van te merken, blijft dat zo? Tenslotte zullen er ongetwijfeld ook weer ontwikkelingen zijn die niemand had verwacht.

Bronnen:

Bij het maken van dit verhaal heb ik informatie uit veel rapporten van onze vogelwerkgroep gebruikt. Omdat niemand zit te wachten op minstens een pagina verwijzingen volsta ik ermee om te verwijzen naar de betreffende rapporten van Dick Jonkers over de broedvogelinventarisaties in het reservaat, van Mark van Houten over de buitenpolders en de rapporten en verhalen in De Korhaan over de Eempoldertellingen. Al deze stukken zijn tegenwoordig op de website van onze Vogelwerkgroep te vinden.

Hoe tel je zo'n groep Kieviten?

Koen Frantzen

Eerste nijlgans met kleurringen geringd in het Gooi

Rob Moolenbeek

Frank Majoor ringt nijlgans

Nijlgans krijgt duidelijke kleurringen

Rob Moolenbeek

Van schaars tot wijdverspreid

De nijlgans is één van de meest recent gevestigde exoten in het Gooi en omstreken. Jonkers et al. (1987: 147) noemen het nog een onregelmatige broedvogel en zomergast in klein aantal. Dat is de afgelopen 30 jaar behoorlijk veranderd. Op de 's-Gravelandse landgoederen is het een gewone broedvogel geworden en ook in Kortenhoef en Ankeveen komen vele paren tot broeden.

In de wintermaanden verblijven soms 100 of meer vogels op de weilanden tussen 's-Graveland en Kortenhoef. Hieronder bevond zich eenmaal een geringde vogel met kleurringen uit Amsterdam. Het betrof een als jong in juni 2014 geringde vogel uit het Oosterpark in Amsterdam. Op 22 februari 2015 bevond deze vogel zich in een grote groep langs De Kwakel in Kortenhoef. Daarna is de vogel in 2015 en tot september 2016 weer in Amsterdam in het Oosterpark en langs de Amstel waargenomen. Al eerder werd een geringde nijlgans waargenomen in Loenen aan de Vecht. Een in juni 2012 in het Sarphatipark te Amsterdam geringde jonge nijlgans, die een kleurring droeg, verscheen in augustus 2013 in Vleuten (U.) en in november in Loenen aan de Vecht. De vogel had toen een gebroken vleugel. Waarschijnlijk was hij aangeschoten of tegen een hoogspanningsleiding gevlogen. Tot eind december

2013 is hij gezien in het laatstgenoemde gebied.

Nijlgans met kleurringen in het Gooi

Ook in de Eempolders is de soort na 1995 een algemeen voorkomende vogel geworden (Mooij 2009). Na 2009 zijn er in dit gebied behoorlijke schommelingen in de aantallen vastgesteld, maar is de soort in 2016 weer goed vertegenwoordigd (med. J. Mooij, 17.11.16). In de parken en vijvers van de Gooise gemeenten is het echter nog geen algemene soort geworden. Af en toe zijn er koppels aanwezig in enkele Hilversumse vijvers. Ik ken ze van de Compagnievijver, de Kerkelandenvijver en het Laapersveld. Soms zitten ze enige tijd op die plekken, maar dan ook weer weken niet. In Bussum zit vaak een paartje in het Mouwtje bij de Huizerweg. En in tegenstelling tot bijvoorbeeld de koppels in de Amsterdamse parken zijn deze Gooise vogels altijd schuwer. Al enige tijd zit er een paartje in de vijver bij het Laapersveld. Op dinsdag 8 november 2016 lukte het Frank Majoor en mij om het mannetje te vangen en van een kleurringcode te voorzien. De vogel kreeg een metalen ring van het Vogeltrekstation en om de linkerpoot een gele ring met de code X en rechts een blauwe ring met de code F. Doordat deze kleurringen goed en makkelijk afleesbaar zijn, hopen wij de gedragingen van dit paar te kunnen volgen.

Opdringerig

Nijlganzen hebben een wat slechte reputatie opgebouwd. Allereerst zijn het 'exoten'; dieren die door menselijke handelen hier gekomen zijn en waarvan we vaak niet weten of ze schadelijk zijn voor autochtone soorten. Daar komt bij de nijlgans bij, dat zij vooral in het broedseizoen nogal agressief gedrag naar andere ganzen- en eendensoorten kunnen vertonen. Vooral boeren en jagers hebben het vaak niet zo op met ganzen en ze worden in het Vechtplassengebied en mogelijk ook in de Eempolders veel geschoten. Ter voorkoming van landbouwschade heet het dan. Door het volgen van deze geringde vogels, gecombineerd met de watervogeltellingen, hopen wij beter zicht te krijgen op de aanwas en verspreiding van deze interessante soort. Voor waarnemingen van dit exemplaar, of aflezingen van andere nijlganzen in ons werkgebied houd ik me aanbevolen. Met dank aan Pascal Gijsen voor de informatie over de oude aflezingen, Frank Majoor voor de inbreng van zijn deskundigheid bij het vangen en ringen en Jan Mooij voor de gegevens over de Eempolder.

Geraadpleegde literatuur:

Jonkers, D.A., Kole, R.A & Taaipken, J. 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Hilversum: 147
Mooij, J. 2009. De Nijlgans in de westelijke Eempolders. De Korhaan 43(3): 88-89.

Mededeling VRS het Gooi no. 27

Wat zien ik?

zwanenzang

Andrea Rietbergen

Slotzang van de roodborst.

Het gebeurt niet zo vaak dat ik een bijzondere vogel zie. Op 3 november wel. Wij zaten in een crematorium, niet een plek waar je graag komt. Een zeer oude vriendin van ons was gestorven. Ik zat vooraan en naar buiten kijkend zag ik een roodborst zitten in een conifeer. Terwijl de eerste speech werd gehouden begon de roodborst te zingen. Niet dat ik het hoorde, maar kon het goed zien. Zeker een half uur zong het beestje voluit! Schitterend toch? Gerrit Jaspers

Houtsnip tegen het raam

Zaterdagochtend 5 november omstreeks kwart over negen hoorden we ineens een doffe klap. Een vogel was tegen een van de ramen aan de voorkant van ons huis aangevlogen. We zagen de vogel op zijn rug op de grond in de tuin liggen, naast de wintercyclaampjes. Hij ademde nog en na wat pogingen lukte het hem om zich om te keren en in normale houding op de grond te gaan zitten. Dat heeft hij heel lang volgehouden. Wat kwam de vogel mij ontzettend bekend voor. Geen wonder, toen Jelle Harder, die ik via de e-mail had geraadpleegd, met de naam kwam: het was de houtsnip. Natuurlijk, daar hadden

we jarenlang tegenaan gekeken bij iedere betaling met een briefje van honderd gulden, weliswaar was dat een watersnip: 'de Snip'! Jelle dacht dat de vogel, mits niet gewond, wel uit zichzelf zou wegvliegen zodra hij van de klap was gekomen.

Om kwart over elf ging ik weer even kijken, hij zat er nog steeds. Anderhalf uur later zag ik een van de buurpoezen door mijn voortuin lopen. Snel gekeken.... de snip bleek te zijn gevlogen!

Gerard Peet

Naschrift van Dick Jonkers:

Dag Gerard,
Dank voor de foto van de houtsnip.
Er is trouwens door een lid van de vogelwerkgroep een boekje gemaakt over raamslachtoffers met heel veel kleurenfoto's. Als je interesse hebt kun je bellen met Andree van Soest (035- 6931286).
Het kost maar een kwart snip: 24 euro.

houtsnip, raamslachtoffer

Gerard Peet

PRIKBORD

Te koop:

Nikon fieldscope ED50 compacte, lichtgewicht telescoop met Manfrotto statief en balhoofd. Vergroot 27 x, briljant beeld. Weinig gebruikt. Nieuwprijs € 849,50, nu te koop voor € 425,-. Te bevragen: Paul Keuning, 06 39007447

Provincie Noord-Holland steunt Unesco-status Geopark Gooi en Vechtstreek

Met deze Unesco-status zullen bewoners en bezoekers van onze regio zich meer rekenschap geven van de bijzondere eigenschappen van het landschap, de natuur en de karakteristieke bebouwing. Dat het geologisch erfgoed en de landschappen van het Gooi en de Vechtstreek internationale waarde heeft en dat dit daarom integraal beheerd moet worden, is wel een steun in de rug voor wie onze natuur hoog in het vaandel heeft zitten.

Dit is niet alleen een mooi etiket aan de buitenkant, het heeft ook tot gevolg dat de provincie N-H het beheer van ons landschap inhoudelijk en financieel zal ondersteunen.

Opnieuw verbod op doden smienten

Er mocht de afgelopen winter opnieuw niet op smienten worden geschoten in Noord-Holland. Volgens de rechter is niet goed gemotiveerd, waarom de smient gedood zou moeten worden. In 2015 kregen de faunabeheerseenheden wel toestemming om smienten af te schieten. De eenden overwinteren hier massaal. Volgens Hans Stapersma van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN) overwintert 40% van de Europese populatie in Nederland. De beheerseenheden hebben de veronderstelde schade door de smient onvoldoende hard kunnen maken naar de provincie.

Projectovereenkomst HOV Laren-Hilversum ondertekend

Op 16 december ondertekenden de gemeente Hilversum en Prorail de projectovereenkomst HOV Laren-Hilversum. Er kan nu gestart worden met de aanbesteding van het werk. Dat werk houdt onder andere in: de bouw van een tunnel onder de spoorwegovergang aan de Oosterengweg, zodat fietsers, voetgangers en het autoverkeer, zonder vertraging en gescheiden van elkaar door kunnen gaan.

Over de gevolgen voor de bovengrondse busbaan door en langs de Monnikenberg en de bomenkap aldaar, staat niets vermeld in dit persbericht

Te koop:

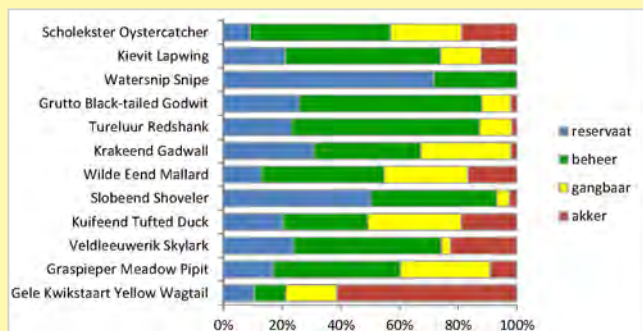
Volledige serie verzameling vogels wereldwijd: Uitvoering 4 ringmappen 24/17 cm o.a. stads- en tuinvogels, akker- en weidevogels, bos- en roofvogels, moeras- en watervogels, zee- en kustvogels, vogels van gebergten, etc. Verder de classificatie- evolutie- biologie- waarneming- beschermen.

Nieuwprijs; 1000 euro laatste aflevering december 2015, rekening aanwezig!!
Vraagprijs € 450,-
Info: F. Landman, tel. 035 5412727

Ontvangen Literatuur

Ontvangen Literatuur

Paul Keuning

Populatie-aandeel van 12 soorten weidevogels, verdeeld over de 4 categorieën beheer

Scholeksters broeden net zo makkelijk op land met een beheersovereenkomst, als daarbuiten

Foto: Roelof Molenaar

Hoeveel weidevogels broeden er in Fryslân?

De laatste populatieschattingen dateren van 2003. Is er veel veranderd in de tussentijd? Met het Friese weidevogelmeetnet (bmp) komen we veel te weten over voor- en achteruitgang. Het onderzoeksverslag van Freek Nijland en Jelle Postma is te lezen in de Limosa jrg 89.1 2016, het tijdschrift van de Nederlandse Ornithologische Unie en Sovon Vogelonderzoek.

Extrapoleren

Het maken van een inschatting voor een groter gebied, of een lijn doortrekken naar de toekomst, op grond van bekende gegevens, dat is extrapoleren. Je hebt bijvoorbeeld tien procent van het gangbare weidegebied voor broedvogels in kaart gebracht, waarna je de uitkomst met 10 vermenigvuldigt om bij benadering het totaal van Friesland te kunnen inschatten. Dit is een onderdeel van de statistiek. Wil je representatieve uitkomsten krijgen, dan moet je niet alleen over betrouwbare, recente cijfers beschikken, maar dan wordt ook rekening gehouden met variabelen als de grondsoort en de geografische regio, waar je de vogels aantreft. Want de niet in kaart gebrachte weidegebieden moe-

ten in verhouding evenveel klei, zand, veengrond hebben. En net zoveel natte gebieden en weidevelden met een lagere grondwaterstand.

Statistische haarklovers zouden het je verder kwalijk kunnen nemen, wanneer je met vrijwilligers werkt. Want een vogelliefhebber is er wel toe te porren om een aantal keer te tellen bij een weideperceel met een redelijk aantal vogels. Maar zes keer bij een leeg weiland staan, dat slaan zij liever over. Om ook deze valkuil te omzeilen, zijn in dit onderzoek de vogelarme proefvlakken geteld door professionals.

Waar komen de cijfers vandaan?

De simpele vraag die in de titel van dit onderzoek gesteld wordt, vroeg wel om uitgebreid onderzoek en rekenwerk, 'een heidens karwei', noemden de auteurs het. De basis voor dit onderzoek wordt gevormd door de indexen van het Weidevogelmeetwerk Fryslân (WMF) en Sovon. Zo kon voor 30 soorten weidevogels een inschatting gemaakt worden op grond van recente gegevens. Ook de Waddeneilanden zijn meegenomen in de telling, daar waren nestinventarisatiegegevens bekend van vier soorten steltlopers, cijfers uit 2014 (bron: BFVW). De polder van

Terschelling was in 2014 nog integraal geïnventariseerd, en de kwelders en duingraslanden op de Waddeneilanden waren in 2012 integraal gekarteerd.

Indeling naar beheer

Gelet op hoe het land beheerd wordt, worden vier categorieën onderscheiden:

- a) gangbaar, dat is boerenland zonder beheersovereenkomst,
- b) akker, ofwel bouwland,
- c) beheer, boerengrasland met een beheersovereenkomst voor de weidevogels,
- d) reservaat, grasland in beheer bij een natuurorganisatie, dat kan It Fryske Gea zijn, of Staatsbosbeheer, of Natuurmonumenten.

Van de 175 getelde proefvlakken betrof het 13 keer akker en ook 13 keer gangbaar beheer; 86 proefvlakken lagen in een reservaat, in 63 gevallen ging het om een proefvlak waar een beheersovereenkomst was. Ik laat het aan de rekenmeesters over, hoe de berekeningen in zijn werk gingen van stratum (=categorie) naar heel Friesland. Wie het echt wil weten, pak dit Limosa-nummer er maar bij.

Vervolg 'Friese weidevogelpopulaties':

Opvallende uitkomsten

Met primaire weidevogels worden de vogels bedoeld, die voornamelijk op graslanden broeden. Secondaire weidevogels komen ook in andere leefgebieden voor. De lijst is aangevuld met enkele soorten, die van oudsher op het boerenland broeden, zoals het waterhoen en de witte kwikstaart. Wel apart, dat de kokmeeuw het talrijkst is in de totaaltelling. Dat komt,

omdat deze kolonievogel op de Waddeneilanden en op het eiland Griend in grote aantallen voorkomt. De visdief, die op het Griend beeldbepalend is, staat daarom ook hoog op de lijst. Andere soorten die met meer dan 10.000 voorkomen in Friesland zijn de wilde eend, de Kievit, de scholekster, grutto en de graspieper. De tureluur haalt met 9800 de tienduizend net niet.

Vergeleken met 2003

De cijfers van dit onderzoek, vergeleken

met 2003 levert voor maar vier vogelsoorten een negatief verschil op. De Kievit en de scholekster zijn beiden met 36% achteruit gegaan, de veldleeuwerik is in aantal 31% gedaald en de grutto 22%. Daar tegenover staat, dat er ook soorten in aantal toegenomen zijn: de gele kwikstaart van 2400 ex. naar 7200, een toename van 200%, de krakeend is zelfs 218% toegenomen. Andere soorten, waar er nu meer van zijn, zijn de wilde eend, graspieper, kuifeend, slobbeend, en watersnip.

Wat was er nog meer interessant in de vogelbladen?

De **Domphoorn** jrg. 50 (2) maart 2016 Tijdschrift van Natuur- en Vogelwacht 'De Vijfherenlanden' D. Kerkhof doet verslag van het symposium ter gelegenheid van 50 jaar Natuur- en vogelwacht Vijfherenland. Drie voortrekkers van deze natuurvereniging werden koninklijk onderscheiden.

Tussen **Duin & Dijk** jrg. 15 (4) 2016 Samenwerkende Flora en Fauna-organisaties in N-H. M. Een extra dik nummer over de Wintervogels in Noord-Holland. K. Scharringa 'Met 180 tellers is vanaf december 2012 veldwerk verricht voor het atlasproject voor de Vogelatlas. Resultaat: een uniek actueel databestand over de verspreiding van vogels – in dit geval in de winter'.

Hierna worden in dit themanummer van Tussen Duin & Dijk 35 vogelsoorten besproken met een verspreidingskaartje en een kaartje van de veranderingen in de afgelopen 35 jaar.

Dutch Birding jrg. 38 (7) 2016 Tijdschrift over palearctische vogels M. Haas, R. Slaterus 'Rare birds in the Netherlands in 2015' R. Klepikovskii 'Black-browed Albatross of Nova Zembla' V. vd Spek 'St Kilda Wren' A. vd Berg 'Bijzondere waarnemingen oktober tot eind november'.

De Kruisbek jrg. 59 (4) sept. 2016 Vogelwacht Utrecht W. van de Vegte, Ype Hoekstra 'Midwinter Roofvogeltelling 2016'. In twee weekenden van febr. '16 werd met goed weer een flink deel van de provincie Utrecht bestreken. De buizerd was met 81% veruit de meest getelde roofvogel. 50 torenvalken (10%) werden er geteld. Alleen van de sperwer en de havik werden er meer dan 10 geteld. Overige soorten: slechtvalk (7),

blauwe kiekendief (2), bruine kiekendief (1), en verder één smelleken en één rode wouw. Uitgesplitst naar biotoop, blijkt dat driekwart van de 418 getelde vogels gezien werd in agrarisch gebied. Toon Vernooij 'Extremadura', een lekker makende reportage naar de bestemming van onze Buitenlandreis dit jaar. Eind april is inderdaad de meest geschikte periode. Ook René de Waal schreef over 'Vogelen in de Extremadura', waar de purperkoet zich liet bewonderen. Uniek om vanaf de kasteelruïne bij de gierenrots Pen-a de Falcón de gieren op ooghoogte langs te zien vliegen. Krijg al zin in de grote trappen bij Trujillo en de kleine torenvalken, die insecten vangen op het marktpleintje. Phil Koken stopt met het Utrechts VogelNet, omdat sites als Dutch Bird Alerts, whatsapp en waarnemingen.nl de functie van het doorgeven van waarnemingen al prima verzorgen. Arnold van Kreveld 'De lol van een fotohut'. Fascinerend om op twee meter afstand een appelvink, of

een zwarte mees te zien scharrelen en er foto's van te maken, die anders onmogelijk waren. De mooiste hut is die van Vledder, stelt de auteur.

Vrienden van t Gooi Jan Loggen en Dick A. Jonkers 'Lieren voor natuurbehoud'. Eentonig productiebos, kan eenvoudig door enkele bomen om te trekken, omgevormd worden. Zo creëer je open plekken, waar weer ondergroei plaats vindt. Dat is één van de activiteiten, waar vrijwilligers van Nardinclant mee bezig zijn.

Het Vogeljaar jrg. 64 (4) 2016 Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming M. Boer 'De Nederlandse vogelfamilies'. "Maar die staan toch al in de vogelgids?" zult u tegenwerpen. De auteur heeft toch een persoonlijke kijk op -in dit geval- de zaluwfamilie. Zo wijst hij op de bijzondere band, die de boerenzwaluw heeft met de boeren. Ook de grauwe klauwier, de klapekster en de roodkopklauwier worden met een persoonlijk tintje beschreven.

Oorzaken verandering in presentie	toename	afname
Zachte winters	ijsvogel, aalscholver, waterral, bokje, gr. gele kwik, tjiftjaf, vuurgoudhaan	Toppereend, eider, ijseend, middelste zaagbek, nonnetje, bonte kraai en frater
Uitbreiding areaal	kl. zilverreiger, zwartkopmeeuw, grauwe gans, gr. zilverreiger, krakeend, zeearend, slechtvalk	
Landschap	havik, holenduif, groene specht, gr. bonte specht, boomklever, boomkruiper, staartmees, putter, appelvink	patrijs, kneusteenuil, grote lijster
Broedpopulatie	Pestvogel, barmsijs, Indische gans, Canadese gans, Nijlgans, brandgans, mandarijneend, halsbandparkiet, bokje, waterpieper	Steenuil, ransuil, zwarte specht, matkop, wulp, bl. Kiekendief, velduil, frater. Weg uit Ned.: kuifeeuwerik en korhoen
Bescherming	ooievaar, slechtvalk, kerkuil, ijsvogel, raaf	

Uit 'Tussen Duin & Dijk' Oorzaken van verandering in presentie

Onderzoek verbetering vogelkijkhutten in ons werkgebied

Er zijn in de loop der tijd diverse vogelkijkhutten en -uitkijpunten gerealiseerd, veelal door de terreinbeheerders. Wat opvalt als daar tijdens een excursie van de vogelwerkgroep gebruik van wordt gemaakt, is dat ze:

- veelal te klein zijn,
- niet altijd praktisch zijn ingericht en
- meestal niet ontworpen en ingericht zijn om met de telescoop te kijken.

Ik wil met een paar enthousiaste mensen onderzoeken of we voor enkele van de twaalf bestaande vogelkijkhutten en uitkijpunten in ons werkgebied concrete verbeteringsvoorstellen kunnen doen. Het idee is een checklist op te stellen, de hutten en uitkijpunten te bezoeken en te beoordelen en desgewenst voorstellen uit te werken. Wellicht dat er samen met de terreinbeheerder een aanvraag

voor het Dineke Sluijters Vogelfonds kan worden gemaakt.

Als je geïnteresseerd bent, verzoek ik je mij per email te benaderen. Het is erg nuttig als er een bouwkundig onderlegt lid meedoet. Ben jij dat, meld je aan!!

Ik hoor graag van jullie,
Poul Hulzink, stern.p@hotmail.com.

Niet alle vogelhutten zijn goed aangepast voor gebruik van telescopen en teledenzen

Paul Keuning

Rectificatie Korhaan jrg. 50, (4)

foto pag. 12 Witgatje, fotograaf is Jaap Bikker

foto pag. 30 Sneeuwgorzen zijn van Rinze van Rossum

foto pag. 36 Brandgans, die is van Jan van Gastel

tip: wanneer je een foto instuurt naar de redactie zet dan naast de naam van de vogel, ook de naam van de fotograaf in het meegestuurde label

WIJZIGINGEN LEDENREGISTER

Nieuwe leden:

Blanken, R.
Brouwer, M.
Dijk, S. van
Elings, M.
Engberink, M.
Engberink, C.
Goes, C.
Heijmans, I.
Koetsier, R.
Leeuw, H. de
Manshanden, L.

Mars, E.
Mohlmann, E.
Overmeer, V.
Plug, W.
Reedijk, M.C.
Rhebergen, M.
Six, H.M.A.F.
Tas, J.
Timmerman, J.
Verhofstad, E. van
Vree, L.
Zee, M. van der

Bedankt:

Allema, A.
Brandes, C.J.
Diesen, S. van
Elst, A. van der
Femer, N.
Frantzen, K.
Herbert, H.
Hoogland-van Zijl, M.
Kreuningen, D. van
Scholtz, H.
Scholtz, W.J.

Schwering, J.
Smitskamp, L.
Tersmette, H.

Overleden:

Haan, K.H. de
Poel -de Vreede, B.J.M.

Programma

Opgesteld door Wouter Rohde

Donderdag 16 februari 2017, Lezing over het Moluks grootpoot-hoen

Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur

Locatie: Infoschuur Het Moluks grootpoot-hoen en de betekenis voor de inwoners van het eiland Haruku door Kees Heij.

Valt er in de 21e eeuw nog wat te ontdekken voor een ornitholoog? Jazeker! In Nederland wordt dat wel steeds moeilijker maar anders ligt dat voor tropische oorden. Neem nou het Moluks Grootpoot-hoen. Nadat het beest in de 19e eeuw is ontdekt en beschreven, is er maar weinig verder bekend geworden over de levenswijze van deze vogel. Gelukkig is dit merkwaardige dier, dat haar grote eieren in het zand begraaft en door de zon laat uitbroeden, onderzocht door de Rotterdamse bioloog Kees Heij. Kees Heij, eerder bekend van zijn onderzoek naar huismussen, verbleef een aantal jaren op de Molukken, waar hij gefascineerd raakte door de avifauna van dit eiland en in bijzonder geïnteresseerd raakte in deze vogel en haar betekenis voor de inwoners van het eiland Haruku.

Zaterdag 18 februari 2017, Tweede Ring Hunt, geringde ganzen en zwanen aflezen

Voor de tweede maal organiseren we een ring hunt. Dit is een competitie met als doel om op één dag zo veel mogelijk gekleurde ganzen en zwanen correct af te lezen binnen ons werkgebied. Iedereen kan aan deze wedstrijd deelnemen als single of als team van 2 personen. We richten ons op 15 soorten ganzen en zwanen, waarvan individuen zijn voorzien van een gekleurde halsband of pootring. Aan het eind van de dag komen we bij elkaar in het café om te bepalen wie de winnaar is van deze competitie. Alle informatie kun je op de website vinden.

Zondag 19 februari 2017, OPEN-BARE excursie Gooimeerkust o.l.v. Peter Jansen, Mieke Pieren-Olijhoek Vertrektijd: 9.00 uur vanaf ophaalbruggetje aan de Westkade te Huizen.

We lopen de dijk op en neer tot het sluisje bij de Blaricummermeent. Zijn de Kleine Zwanen er? Parkeren aan de Westkade en Zomerkade te Huizen.

Zondag 26 februari 2017, Bovenmeent o.l.v. Poul Hulzink en Peter Janzen

Aanvang: 9.30 uur vanaf parkeerplaats bij de Molen aan de Looddijk

Een wandeling door de nieuwe Bovenmeent vanaf de Molen. Wellicht hebben we de eerste signalen van de voorjaarsstrek? Uiterlijk om 13.00 uur zijn we weer terug.

Zondag 5 maart 2017, Landje van Geysel en Waverveen o.l.v. Antje van Slooten Vertrektijd: 8.00 uur vanaf NS Bussum Zuid

Het Landje van Geysel zit barstensvol steltlopers. Waverveen bulkt van de ganzen en eenden. Het voorjaar komt er aan! Om 13.00 uur zijn we weer terug.

Donderdag 16 maart 2017, Lezing Eempoldertellingen na de ALV

Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur Locatie: Infoschuur

Lezing door Jan Mooij, coördinator Eempoldertellingen

Zondag 19 maart 2017, De Stulp o.l.v. Piet Spoorenberg en Joke van Velsen

Vertrektijd: 7.30 uur vanaf parkeerplaats bij dagcamping de Kuil aan de Zevenlindenweg

Een vaste waarde: de Boomleeuwerik op de Stulpheide kondigt het voorjaar aan. We maken een mooie wandeling van drie uur en zijn ongeveer half elf bij de auto terug.

Zaterdag 25 maart 2017, OPEN-BARE excursie Eempolder o.l.v. Dick Jonkers, Gert Bieshaar, Antje van Slooten en Han Westendorp

Aanvang: 9.00 uur vanaf parkeren aan de Te Veenweg Noord, naast de Theetuin.

Openbare excursie in het kader van 50 jaar Vogelwerkgroep Gooi- en Omstreken, wandeling van 3 uur in de Eempolder.

Zondag 2 april 2017, Spanderswoud vogelgeluiden o.l.v. Koos Koopmans en Wouter Rohde

Aanvang: 6.30 uur vanaf Parkeerplaats aan de Oude Meentweg (net na de beeldentuin)

Een ideale excursie om de geluiden weer op te halen. Oefenen blijft nodig. Misschien leer je dit jaar wel weer nieuwe zang of roepjes. Sta bijtijds op om het concert te horen aanzwellen.

Zaterdag 15 april 2017, Brabantse en Dordtse Biesbosch o.l.v. Poul Hulzink en Kees Tegels

Vertrektijd: 7.30 uur vanaf NS Bussum-Zuid

Genzen, steltlopers, Zeearend en wellicht zijn de Visarenden er al weer. Om 14.30 zijn we weer terug in Bussum.

Maandag 17 april 2017, OPEN-BARE excursie 's -Gravelandse buitenplaatsen o.l.v. Poul Hulzink, Wouter Rohde, Peter Jansen e.a.

Vertrektijd: 9.00 - 11.30 uur vanaf parkeerplaats Boekesteijn (natuurmonumenten)

Openbare excursie in het kader van 50 jaar Vogelwerkgroep Gooi- en Omstreken.

Dinsdag 18 - woensdag 26 april 2017, Buitenlandse reis: Extremadura

Van dinsdag 28 april tot en met dinsdag 25 april 2017 organiseert de Commissie Buitenland een vogelreis naar het beroemde Spaanse vogelgebied de Extremadura. De inschrijving is gesloten.

Donderdag 20 april 2017, Lezing over gierzwaluwen in Amsterdam

Aanvang: 20.00 uur Locatie: Infoschuur Koen Wonders en Gert de Jong over gierzwaluwen in Amsterdam.

Zondag 30 april 2017, Oppad en Kromme Rade o.l.v. Izaak Hilhorst en Koos Koopmans Aanvang: 6.30 uur vanaf Start Oppad aan de Emma-weg.

Een heerlijke (en lange) wandeling door de weilanden en de rietvelden. Rietvogels te over, eenden alom. Parkeren kan het beste aan het Kininelaantje te 's Graveland (bij de sportvelden).

Vrijdag 5 - zondag 7 mei 2017, voorjaarsweekend Zuid-Limburg, Epen

Het voorjaarsweekend is dit jaar van vrijdagochtend 5 tot en met 7 mei in de namiddag in Zuid-Limburg. We gaan te voet het prachtige heuvelland verkennen en hopen op Middelste Bonte Specht, Kortteenboomkruiper, Waterspreeuw en Oehoe.

We verblijven in de appartementen van hotel Ons Krijtland bij Epen aan de rand van het Bovenste Bos. Nadere informatie staat op de website.

Zaterdag 6 mei 2017, Nationale Vogelweek Excursies in het hele land. De VWG organiseert diverse openbare excursies. Nadere informatie via de website van de Nationale Vogelweek / Vogelbescherming Nederland.

Zondag 14 mei 2017, Diemer vijfhoek o.l.v. Margreet Bijpost, Hedwig Schoorlemmer en Kees Tegelberg Vertrektijd: 7.00 uur vanaf parkeerplaats van de Maxis bij Muiden. De Diemer vijfhoek is een vergeten maar heerlijk ruig gebied, net buiten de grens van ons werkgebied. Zangvogels, rietvogels en watervogels te kust en te keur.

Zondag 14 mei 2017, OPENBARE excursie Wester-, Bussumer- en Zuiderheide o.l.v. Poul Hulzink en Peter Jansen

Vertrektijd: 19.30 uur vanaf Dagcamping aan de Hilversumseweg (aan de N525)

Zondag 21 mei 2017, OPENBARE excursie Stichtse Brug / De Kampen Vertrektijd: 9.30 uur vanaf de Theetuin. We wandelen naar De Kampen. Openbare excursie in het kader van 50 jaar Vogelwerkgroep Gooien Omstreken. We gaan wandelen vanaf de Theetuin naar De Kampen en de meeuwenkolonies bij de Stichtse Brug.

Donderdag 25 mei 2017, Horsterwold o.l.v. Frank van de Weijer en Poul Hulzink Vertrektijd: 5.00 uur vanaf NS Bussum-Zuid

Het excursiedoel is "De Stille Kern" en omgeving. Bijzonder in dit jonge rijke gebied met verschillende biotopen is dat de toegang ook vrij is buiten de paden. Afwisselende houtopstanden, open struweel en open waterpartijen en rietland bieden een veelheid aan biotopen voor verschillende vogelsoorten. Opvallend is de hoge dichtheid aan vogels in dit voedselrijke gebied. Beleef het vroege ochtendkoor van vogelzang in dit gevarieerde en uitgestrekte gebied. Kans op o.a. Wielewaal, Zomertortel, Raaf etc. Deelnemers dienen goed te kunnen lopen. Waterdichte hoge schoenen of laarzen aanbevolen.

Vrijdag 26 mei 2017, Zouweboezem o.l.v. Izaak Hilhorst Vertrektijd: 5.00 uur vanaf NS Bussum-Zuid **Wandelexcursie Zouweboezem (tussen Meerkerk en Ameide in ZH).**

De Zouweboezem is een eldorado voor (beginnende) vogelaars. Met goed weer zitten en zingen riet- en moerasvogels vlak voor je neus. Eén van de grootste broedkolonies van purperreigers in Nederland bevindt zich hier. Verder kunnen we in het gebied ooievaar, bruine kiekendief, porseleinhoen, poelsnip, kwartelkoning, zwarte stern, en blauwborst tegenkomen, naast heel veel "gebruikelijke" soorten. Het terrein bestaat voornamelijk uit rietvelden in verschillende verlandingsstadia, die we goed kunnen overzien vanaf de kade en de dijk en vanuit een kijkhut.

We zijn rond 12 uur weer terug.

Vrijdag 2 juni 2017, OPENBARE excursie Bovenmeent o.l.v. Wouter Rohde, Koos Koopmans en Kees Tegelberg Vertrektijd: 19.30 uur vanaf parkeerplaats bij de molen van Ankeveen aan de Loodijk / Gooilandseweg. Openbare excursie in het kader van 50 jaar VWG Gooien Omstreken.

Maandag 5 juni 2017, Groene Jonker o.l.v. Antje van Slooten en Peter Jansen

Vrijdag 9 juni 2017, de Snip en Aardjesberg o.l.v. Poul Hulzink Aanvang: 19.30 uur vanaf parkeerplaats bij restaurant Robert

Vrijdag 16 juni 2017, Westbroekse zodden o.l.v. Margreet Bijpost, Hedwig Schoorlemmer vertrek 19:00 uur van NS Hollandsche Rading, verzamelen op de P&R parkeerplaats. Van daar carpoolen we in ongeveer 10 minuten naar de Zodden. Een heerlijke avondwandeling langs rietkragen en moerasbos, met kans op purperreigers. Rond 22:00 uur zijn we weer terug.

Zaterdag 24 juni 2017, Bargerveen o.l.v. Dick Jonkers en Kees Tegelberg Vertrektijd: 5.00 uur vanaf NS Bussum-Zuid

Zondag 25 juni 2017, zwaluwen Nautisch kwartier en de Pier van Huizen o.l.v. Mieke Pieren-Olijhoek Aanvang: 10.00 uur vanaf de parkeerplaats van het Fletcher Hotel in het Nautisch Kwartier.

We gaan kijken naar de Boerenzwaluwen, Huiszwaluwen en Oeverzwaluwen. Om 12.00 uur eindigt de excursie.

Vrijdag 30 juni 2017, Nachtzwaluwen o.l.v. Kees Tegelberg Vertrektijd: 20.45 uur. NB vooraf aanmelden. vanaf NS Bussum-Zuid.

Elk jaar weer is het enerverend om stil te staan (in twee betekenissen) tot je de sonore ratel van de nachtzwaluw in de verte hoort. En intussen komt regelmatig de houtsnip langs de bosrand vliegen. In verband met weersomstandigheden: vooraf aanmelden per email Tegelberg@wxs.nl), dan krijg je bericht als het niet doorgaat.

Adressenlijst

Postadres VWG Vlie 30 - 1273 WN Huizen

Website www.vwggooi.nl Alle actuele info over excursies, inschrijven voor de weekenden en overig nieuws vind u hier

Bankrekeningen Triodosbank: NL17 TRIO 0391 1047 99

Rabobank: NL17 RABO 0155 9631 39

t.n.v. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.

t.n.v. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.

Bestuur van de Vogelwerkgroep

Voorzitter	Piet Spoorenberg	Celebeststraat 36	3742 DD Baarn	035 – 5436371	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Huub Casander	Vlie 30	1273 WN Huizen	035 – 5259131	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester	Egbert Leijdekker	Dr. A. Kuyperlaan 18a	1402 SC Bussum	06 83567957	penningmeester@vwggooi.nl
Subgroep Ledencontacten	Wouter Rohde	prof. De Jongstraat 3	1221 HX Hilversum	035 – 6422629	excursies@vwggooi.nl
Subgroep Communicatie	Ton van den Oudenalder	Floriszlaan 40	3742 MK Baarn	035 – 5432666	oudenalder@casema.nl
Subgroep Avifauna	Juun de Boer	Waldecklaan 35	1213 XV Hilversum	035 – 6854573	avifauna@vwggooi.nl

Ledencontacten

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug).

Vogelcursus	Francis Bakker	Schuttersweg 81	1217 PW Hilversum	035 – 6560067	cursussen@vwggooi.nl
Lezingen	Feiko Prins	Hindelaan 23	1216 CS Hilversum	035 – 6217017	lezingen@vwggooi.nl
Excursies, weekenden (binnenland):					
	Wouter Rohde	contactgegevens, zie hierboven			
Promotie en verkoop	Nel Huese	Elzenlaan 40	1214 KM Hilversum	035 – 6248716	promotie@vwggooi.nl
Bibliotheek en archief	Paul Keuning	Stam 26	1275 CJ Huizen	035 – 5268281	pw.keuning@solcon.nl
Buitenland excursies	Evert Constandse			035 – 5317565	buitenland@vwggooi.nl
Fotowerkgroep	Hugo Weenen	Koggewagen 88	1261 KD Blaricum	035 – 5241123	fotografie@vwggooi.nl
Ledenadministratie	zie binnenblad voorzijde				

Het **Dineke Sluijters Vogelfonds** financiert projecten voor vogelbescherming en studie:

zie voor het indienen van projectvoorstellen de website van de VWG

Adres: vogelfonds@vwggooi.nl

Nog een nuttig adres om bij de hand te hebben:

Vogelziekenhuis Naarden Erik Bruinning

Burgemeester J. Visserlaan 1

1411 BR Naarden 035 – 6945658

Communicatie

Website	Dirk Prop	035 – 5253723	webmaster@vwggooi.nl
Nieuwsbrief VWG	Wil je de Nieuwsbrief op je mail ontvangen: aanmelden bij nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl , of via de website Het opstellen van nieuws voor een Nieuwsbrief loopt via: penningmeester@vwggooi.nl		
Vogelwaarnemingen	zie www.gooi.waarnemingen.nl		
Redactie De Korhaan,	zie binnenzijde voorblad		

Wergroepen Subgroep Avifauna	Coördinatoren	Telefoon	E-mail
1. Watervogeltellingen	Willem-Jan Hoeffnagel	035 – 6919356	w.j.a.hoeffnagel@hccnet.nl
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij	035 – 5429725	mooij.noorman@planet.nl
3. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar /Frits During	035 – 5311002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
4. Zwaluwenonderzoek	Dick Jonkers /Gert Bieshaar	035 – 5260456	dickjonkers@telfort.nl
5. Zwaluwkring Huizen	Mieke Pieren-Olijhoek	06 – 44101890	zwaluwen@vwggooi.nl
6. Zwaluwkring Ankeveen	Arda van der Lee	035 – 6562309	alder306@planet.nl
7. Zwaluwkring Hilversumse Meent	Pieter Schut / André van Soest	035 – 6936811	pieter.schut@Planet.nl
8. Vogelringstation	Harry de Rooij	035 – 6289470	harryderooij@planet.nl
9. Nestkasten	Ronald Beskers	035 – 5387341	nestkastonderzoek@vwggooi.nl
10. Steenuilen	Frank van de Weijer	035 – 5311207	fh.vd.weijer@hccnet.nl
11. Kerkuilen	Harry de Rooij /Gerard Mijnhout	035 – 6289470	harryderooij@planet.nl
12. Roofvogels	Harry de Rooij	035 – 6289470	harryderooij@planet.nl
13. Ijsvogels	Jelle Harder	035 – 6937858	jelleharder@hetnet.nl
14. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop /Piet Spoorenberg	035 – 5253723	broedvogels@vwggooi.nl

Coördinatieteam Juun de Boer (voorz.) & Dirk Prop

Voor ongelukken en/of problemen, die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

